The DHÂTURÛPA MUKTÂVALÎ

BY

P. K. DURAISAWMI IYENGAR,
Sanskrit Pandit, Hindu High School, Triplicane, Madras.

Part I.

MADRAS:
PRINTED AT THE LAW PRINTING HOUSE, MOUNT ROAD.
1915

THE DHÂTURÛPAMUKTÂVALÎ

BEING

A HANDBOOK OF SANSKRIT GRAMMAR.

THE

DHÂTURÛPA MUKTÂVALÎ

BEING

A HANDBOOK OF SANSKRIT GRAMMAR

INTENDED FOR USE IN SCHOOLS AND COLLEGES

BY

P. K. DURAISWAMI IYENGAR,
Sanskrit Pandit, Hindu High School, Triplicane, Madras.

SECOND EDITION.

[*Revised and enlarged from the First Edition approved by the Text Book Committee.*]

IN TWO PARTS—PART I.

MADRAS:
PRINTED AT THE LAW PRINTING HOUSE, MOUNT ROAD.
1918

Price: Part I, Re. 1; Part II, Rs. 1-8; Parts I & II, Rs. 2-4.
Postage, etc., extra.

श्रीरस्तु ।

॥ धातुरूपमुक्तावळी ॥

कैरविणीतीरविराजमानायां हिन्दुपाठशालायां गैर्वाणवाण्युपदेष्ट्रा
श्रीशैलार्यापराभिधानेन

पि. के. दुरसाम्यय्यंगार्येण

विरचिता ।

द्वितीयेयमङ्कनावृत्तिः

भागद्वयात्मिका—प्रथमभागः ।

चेन्नपुर्यां
ला प्रिण्टिङ् मुद्राक्षरशालायां अमुद्यत ।

१९१५

मूल्यम्—प्रथमभागस्य एकरूप्यम् .

द्वितीयभागस्य सार्धैकरूप्यम् . समुच्चित्य सपादरूप्यद्वयम् . मार्गव्ययः पृथक् ।

PREFACE TO THE FIRST EDITION.

COUNTLESS treatises have been written on Sanskrit Grammar —a subject raised to the dignity of a science by Panini and endowed with an imperishable perfection of shape and outline by the labours of the 'three sages,' each bearing the stamp of the individuality of the author and adapted to the special end he had in view. We have handbooks in almost all the leading Indian and European languages on the subject, but we are mainly concerned with those in English and Sanskrit. Our ancient commentators took up the science as a fascinating intellectual study and commented on it with extraordinary erudition and subtlety; and an intimate acquaintance with their works is indispensable for any real mastery of the subject. But the students of our High Schools and Colleges have, ordinarily, neither the time, nor the application, nor the power of grasp necessary to master the intricate structure and elaborate terminology of this science of sciences. Moreover, owing to the exigencies of their educational course, they are obliged to make their acquaintance with the Sanskrit language through the medium of English and to have recourse to treatises in English for their knowledge of Sanskrit Grammar. These treatises fall mainly into two kinds: those primarily addressed to European scholars and students, and those intended for Indians. The former are obviously unsuitable for the needs of our students. In the latter, intelligent and admirably ingenious attempts have been made to impart grammatical knowledge divested as far as possible of all technical treatment. But experience revealed a grave defect in this mode of handling the subject; and it was found that the student was often bewildered by the multitudinous rules, exceptions and counter-exceptions and dry lists of anomalous forms which he was unable to retain in his memory. Then the value of the mnemonic brevity and scientific terminology of the Sanskrit treatises became more widely understood, and attempts have been made of late

to effect a compromise which aims at avoiding the defects of either treatment and retaining the excellences of both. My long experience as a teacher has convinced me that this is a move in the right direction, and this, my present handbook, is my humble contribution on the matter. It is primarily intended for the use of High School students. Its main aim has been to combine brevity with clearness, and especially to so present the subject as to enable the students to assimilate readily, and carry in their memory easily, the cardinal points of Sanskrit Grammar. I have also tried to be simple in style, to avoid elaborateness and intricacy of treatment, and to keep out of the book all recondite and out-of-the-way information. In carrying out this attempt, I am aware that I have, here and there, sacrificed idiom and finical accuracy of definition to intelligibility and clarity and that some portions of the book might be found fault with for not being sufficiently full. The book, however, is not intended to displace other recognised text-books, but only to serve as an aid to the student in mastering them; and I shall be highly gratified if it succeeds in any measure in drilling into the minds of our students the fundamental outlines of the subject. No one is more acutely aware of the defects of the book than myself, and any suggestions will be gratefully received and incorporated in the next edition, if there should be one. Further details regarding the scope and arrangement of the work are given in the Sanskrit Introduction that follows.

TRIPLICANE,
31st May, 1909.

THE AUTHOR.

PREFACE TO THE SECOND EDITION.

Since the publication of the first edition, I have received letters from several Pandits and Professors of Sanskrit, approving generally of the plan of the book, and making suggestions for its improvement. I am right glad that they have spoken in words of approbation of the arrangement I have adopted, the classification of the Dhatus in an intelligent way and the co-ordination of the modernised rules with the original Sutras. I am happy to thank these gentlemen for their appreciative remarks. The suggestions which have been made relate chiefly to the correlation of the science of grammar with the literature of Sanskrit so far as it may be placed with safety and advantage with the student in School and College. In this edition I have tried to carry out these suggestions.

To enable teachers and students to get the fullest benefit of such an attempt, I have divided the book into two parts, the first part dealing with those portions that may be done in the Lower Secondary Forms, the second part being reserved for study in the higher classes.

The course of study prescribed is offered as a tentative syllabus, and is left to the trial of individual teachers and students, placed as they are in different circumstances in different places in this country; it will, however, be not out of place to add that the course has been suggested to me by my own experience in the several forms of a big Secondary School.

Much of the matter of the first edition has been recast and many improvements have been made in this edition. They have been rendered necessary owing to the desire to make the study of the book more interesting and attractive.

Opportunity has been taken in this edition to add a few more rules and examples, which further experience has taught me to be useful, if not absolutely necessary. The book, I trust, will therefore be found more useful for the students for whom it is intended.

THE AUTHOR.

TRIPLICANE,
1st January, 1915.

द्वितीयमुद्रणस्य

उपोद्घातः ।

विदितमेवेदं विद्वन्मणीनाम् यद्भगवत्पाणिन्युपज्ञं व्याकरणशास्त्रं बहुभिः पण्डितैः बह्वीषु भाषासु बहुभिः प्रकारैः स्वस्वधिषणाचातुरीमनुसृत्य विवरीव्रियत इति; सेयं व्याकृतिः भागीरथीव कुल्याभिः कृषीवलानाम्, बहूपकरोति गैर्वाणभाषाव्युत्पित्सूनां संक्षिप्तैः विस्तृतैश्च स्वविषयैः । निस्समाभ्यधिकशेमुषी-विशेषैः श्रुतिपरिगृहीततया समधिरूढप्राशस्त्यायाः अस्याः गैर्वाण्याः वाण्याः अनुजिघृक्षया दिव्यलोकाद्भुवमवतीर्णैः त्रिभिर्मुनिभिः चिरतरविचारास्थिरीकृतेऽ-स्मिन् शास्त्रे रेखामात्रमपि न तेषां सरणिम् अतिचालितुं प्रभवामो वयम् अल्पाल्पचैतन्यसाराः । किन्तु चिरतरपरिचयसञ्जातस्तद्गभीरिमास्वादः किञ्चिद्वि-लेखयति निर्भयत्रपमस्मान् । तत्र च आंग्लेयभाषामवलम्ब्य गैर्वाणीमिमां गिरम् अवतितीर्षूणां स्वासाधारणीभिः दुर्ज्ञेयाभिः संज्ञाभिः परिभाषाभिश्च निपुणमति-भिरपि दुरवगाहे अस्मिन्पाणिनीये प्रवेशमतिकृच्छ्रसाध्यमाकलय्य यथामति सुखप्रबोधाय वयं प्रावर्तिष्महि । तत्र "श्रेयांसि बहुविघ्नानि" इति प्राचाम् अनुभूतनिर्गताम् उक्तिं अनुसृत्य मङ्गलशतैरपि दुरुपशमान् विघ्नाननुभूतवन्तो वयं तत्र तत्र प्रक्रियाप्रकरणेषु बहुभिः पण्डितैस्सह समासादितेषु प्रज्ञापरिश्रमे-ष्वपि नितरामप्रतीतचेतसो वर्तामहे । तदहमभ्यर्थये करुणैकप्रवणमानसानि पण्डितप्रकाण्डानि, "गच्छतः स्खलनं न दोषाय" इति समाधाय तत्र तत्र समुपलब्धानि स्खलनानि मयि निवेद्य संशोधयितुम् । प्रथमभागे परिकल्पिताः विषयविभागाश्चैवम्—प्रथमं संज्ञाप्रकरणे साधारणतया काश्चित्संज्ञाः प्रदर्शिताः। द्वितीये सन्धिप्रकरणे उत्सर्गापवादशास्त्राणि चिरतरमालोड्य बहुविधास्स-न्धिभेदाः अवाचिषत । तृतीये तु पदवाक्यानि अध्येतॄणाम् अत्यन्तोपयोगितया

प्रोक्तानि । चतुर्थे संक्षेपरामायणश्लोकाः निरूपिताः । पञ्चमे संख्यासंख्येय-प्रयोग—उपसर्गादयः प्रत्यपादिषत । षष्ठे सुबन्तशब्दरूपाणि प्रोक्तानि । सप्तमे बालानां यथोपयोगं केचन धातवः ऊचिरे । द्वितीयभागे आदौ समास-प्रकरणे प्राचीनान्येव समासकुसुमावळीपद्यानि प्रथमद्वितीययोः तत्तत्समासो-दाहरणपूर्वकं निरूपितानि । तृतीये तिङन्तप्रकरणे लकारार्थाः परस्मैपदात्मने-पदप्रत्ययविभागाः, विकरणभेदनिरूपणं च बालानां सुखबोधाय प्राका-शिषत । चतुर्थे आर्धधातुकप्रकरणे इडागमसंप्रसारणादीनि सिद्धान्तकौमुदी-प्रकारानुसारेण संगृह्य यथामति परिष्कृतानि । पञ्चमे भावकर्मप्रक्रिया, णिजन्तप्रक्रिया, सन्नन्तप्रक्रियादयश्च, प्रकटीकृताः । षष्ठे धातुरूपप्रकरणे प्रयोगे भूयांसमुपयोगमुपेयुषां धातूनां समग्राणि रूपाणि प्रदर्शितानि । सप्तमे कृदन्तसुबन्ताः प्रावाचिषत । अष्टमे अव्ययप्रकरणे प्रायशः सर्वेषां अव्ययाना-मुदाहरणानि प्रदर्शितानि । नवमे बालानां सुखबोधाय संग्रहेण कारकप्रक्रिया प्रोक्ता । दशमे सौभरि, ध्रुव, वेताळ, सत्राजित्, प्रह्लाद कथाः, विष्णुपुराण-भागवतादिभ्यः उद्धृत्य प्रोक्ताः । एकादशे तु, भारतादुद्धृतगृध्रजम्बुकसंवाद, शकुन्तळोपाख्यान, नीतिश्लोकाः प्रावाचिषत । द्वादशे तु लोकोक्तिः, छन्दस्सूची च प्रादर्शिषाताम् । तत्र प्रक्रियाप्रतिपादनपूर्वकरूपज्ञानस्य दुरवापतया बालानां निष्पन्नान्येव धातुरूपाणि सम्यक् बोधयित्वा तदुपरि साधुत्वासाधुत्वविवेकायैव व्याकृतिः प्रमाणीकरणीयेति नवीनानां पण्डितानामाशयमनुसृत्य मयायं परि-ष्कारविधिः प्रारंभि । भो भो महाशयाः विद्वन्मणयः कृतावस्यां परिज्ञाताः दोषाः मयि निवेद्य संशोधयितव्या इति सानुनयं अभ्यर्थयते सहृदयानां निर्मत्सराणां सुधियामनुचरः ।

इति—श्रीशैलार्यापराभिधान दुरसाम्यय्यज्ञार्यः ॥

OPINIONS.

Pandit P. K. Doraiswamy Aiyangar's New Edition of his Dhaturupa-muktavali is, I am glad to say, an improvement in many respects upon the first edition of that work. He has pointed out clearly in

MOORE'S GARDENS BUNGALOW,
NUNGAMBAUKAM, MADRAS.
August 5th, 1915.

Dear Pandit Duraiswamy Ayyangar,

I am quite pleased with your book Dhâturûpa Muktâvali. It seems to me to be a very happy blending of Eastern and Western methods of instruction in Sanskrit Grammar and should prove a valuable aid to our High School students.

I am much obliged to you for the copy with which you have been good enough to present me.

Yours very truly,
(Sd.) M. COLLINS, M.A., PH. D.,
University Professor of Sanskrit Philology,
Madras University.

is just the sort of grammar that we want for High Schools. The publication of this work in two parts with selections in Prose and Verse suited to the capacity of the students under various stages of instruction is likely to be popular.

Yours truly,
(Sd.) R. KRISHNAMACHARIAR, M.A., VIDYANIDHI,
Superintendent of Sanskrit Schools,
Madras Presidency.

२८—१०—१९१४.

प्रोक्तानि । चतुर्थे संक्षेपरामायणश्लोकाः निरूपिताः । पञ्चमे संख्यासंख्येयप्रयोग—उपसर्गादयः प्रत्यपादिषत । षष्ठे सुबन्तशब्दरूपाणि प्रोक्तानि । सप्तमे बालानां यथोपयोगं केचन धातवः ऊचिरे । द्वितीयभागे आदौ समासप्रकरणे प्राचीनान्येव समासकुसुमावळीपद्यानि प्रथमद्वितीययोः तत्तत्समासोदाहरणपूर्वकं निरूपितानि । तृतीये तिङन्तप्रकरणे लकारार्थाः परस्मैपदात्मनेपदप्रत्ययविभागाः, विकरणभेदनिरूपणं च बालानां सुखबोधाय प्राका-

ष्कारविधिः प्रारंभि । भो भो महाशयाः विद्वन्मणयः कृतावस्था परिज्ञाताः दोषाः मयि निवेद्य संशोधयितव्या इति सानुनयं अभ्यर्थयते सहृदयानां निर्मत्सराणां सुधियामनुचरः ।

इति—श्रीशैलार्यापराभिधान दुरसाम्यय्ययज्ञार्यः ॥

OPINIONS.

Pandit P. K. Doraiswamy Aiyangar's New Edition of his Dhaturupamuktavali is, I am glad to say, an improvement in many respects upon the first edition of that work. He has pointed out clearly in this new edition what portions of the book are to be studied in the various forms beginning from the first and going up to the sixth; and in doing this he has rightly relied upon his long experience as a Sanskrit teacher in an important and popular High School. Another improvement is the addition of suitable literature in Verse and Prose to be read in the various forms, so as to make the book serve the purposes of a Grammar and a Reader at the same time. I consider the book to be a fit publication for use in all High Schools wherein Sanskrit is being taught, and can confidently recommend it to such high school students as wish to learn Sanskrit accurately and well.

(Sd.) M. RANGACHARIAR, RAO BAHADUR, M.A.

Retired Professor of Sanskrit and Comparative Philology, Presidency College, and Curator, Government Oriental Manuscripts Library, and Registrar of Books, Madras.

२७—१०—१९१४.

DEAR SIR,

I went through a few pages of your 'Dhaturupamuktavali.' It is just the sort of grammar that we want for High Schools. The publication of this work in two parts with selections in Prose and Verse suited to the capacity of the students under various stages of instruction is likely to be popular.

Yours truly,

(Sd.) R. KRISHNAMACHARIAR, M.A., VIDYANIDHI,

Superintendent of Sanskrit Schools, Madras Presidency.

२८—१०—१९१४.

I have seen some portions of Pandit P. K. Doraiswami Aiyangar's Dhaturupamuktavali. I am glad to be able to say that by a judicious combination of the Indian and European methods of studying the Sanskrit language, the work is made specially useful to Sanskrit students in secondary schools and I am sure it will provide them with the necessary equipment for acquiring a fairly good acquaintance with the complicated structure and idiom of the Sanskrit language.

(Sd.) S. KUPPUSWAMI SASTRIAR, M.A.,
Professor of Sanskrit and Comparative Philology,
Presidency College and Curator, Government Oriental
Manuscripts Library, Madras.

२९—१०—१९१४.

I have read portions of Dhaturupamuktavali composed by Mr. Doraiswami Aiyengar, Sanskrit Pandit of the Hindu High School, Triplicane. I am of opinion that the work will be very useful to all Sanskrit students studying grammar. He has taken great pains in so arranging the course of studies as to be of use to students of Forms I to VI. The selections of Prose and Poetry are excellent. His long experience as a Sanskrit Teacher of Students preparing for University Examinations, has enabled him to understand thoroughly their real difficulties and he has done his best to remove them. I wish him success.

(Sd.) K. KRISHNASWAMY RAO, DEWAN BAHADUR, C.I.E.
Retired Dewan of Travancore.

३०—१०—१९१४.

I am extremely thankful for your very kind present of a copy of your valuable Grammar. There are three features of your book that have struck me as adding to its excellence, *viz* :—

(1) The arrangement of the subject-matter in a manner more intelligent than those adopted in the ordinary grammars of the present days.

(2) The classification of the Dhatus not only according to the गण arrangement, but also according to the विकरण which will be very useful to our students.

(3) And the co-ordination of the modernised rules with the original *Sutras.*

I have always felt that it is the divorce of our College Grammars from the *sutras* that makes the study unreal and makes us liable to forget what we have learnt. It is so much easier to bear in mind a *sutra* than a number of loosely formed sentences into which the concise *sutras* have been hitherto translated.

(Sd.) GANGANATHA JHA, M.A.,
Professor of Sanskrit,
Muir Central College, Allahabad.

२०—१०—१९०९.

ADAYAR, MADRAS.

MY DEAR SIR,

I am glad to have seen "Dhaturupamuktavali." This is a most remarkable attempt at combining the European with the Indian method, and I should think that a book like yours might be welcomed even in the West as a useful complement of the Elementary Course of Sanskrit. I wish you every kind of success.

Yours sincerely,
(Sd.) F. OTTO. SCHRADER, P.H.D.,
Director of the Adayar Library.

२७—७—१९०२.

8, LAW CHAMBERS,
HIGH COURT BUILDINGS, MADRAS.

Mr. P. K. Doraiswami Aiyengar's Dhaturupamuktavali presents the enigmatic aphorism of Panini in a readable form on the latest lines of grammatical study. The plan is original, the exposition lucid, and the scope comprehensive. The new edition adopts gradual course of study and has been improved by the incorporation of exercises in Vocabulary and Translation. The author's long experience as an instructor in Sanskrit has been well utilized, in the preparation of this work which, as it now stands, will find a place in the "self-taught" series of modern days.

(Sd.) M. KRISHNAMACHARIAR,
M.A., M.L., PH.D., M.R.A.S., ETC.,
High Court Vakil.

३—११—१९१४.

TRIPLICANE.

Mr. Doraiswami Aiyengar has laid the whole Sanskrit student population under great obligation by producing just the sort of book that the modern system of education requires. The Second Edition that he is bringing out of Dhaturupamuktavali, of which I went through several portions, is an improvement in many respects upon the first edition, the whole matter being recast and re-arranged, a special feature of this edition being the division of various portions for teaching in the several Forms, and the addition of select passages in Verse and Prose serving as reading matter. The course of study as outlined by the author in this edition will, if followed, not only make the High School student master in a practical way a major portion of Sanskrit Grammar, a subject which I fear is little understood and very often neglected, but will also equip the student with a good grounding in Sanskrit language.

(Sd.) K. KRISHNASWAMI AIYANGAR, B.A.,
Pandit, Christian College, Madras.

३१—११—१९१४.

स्वस्ति. श्रीशैलार्यापराभिधानेन श्रीमता दुरसाम्यय्यङ्गार्येण तत्तत्कक्ष्यानुगुणतया कक्ष्याक्रमेण ग्रथिता धातुरूपमुक्तावळी मया सादरं व्यलोकि । सेयं मुक्तावळीव हृदयङ्गमा न केवलं बालानां प्रौढानामपि प्रीतये कल्पत इत्युक्तिर्भूतार्थव्याहारतां नातिक्रामति । सान्धिसमाससुबन्तादिशिक्षणमात्रानुषङ्गप्राप्तमपि पर्याप्तमेव विनेयानां जिज्ञासां प्रशमयितुम् । एषु दिवसेषु निबन्धान्तरैः प्रवृत्तैः कृतकरतामेतद्ग्रन्थरचनापरिश्रमः कृतिकृतोनासीदतीति मे निश्चयः ॥

शब्दानुशासनकृते कृतसंविधानाऽप्यर्थोपपत्तिमपि साधयितुं समर्था ।
युक्ताऽपि धातुनिवहैरिहधातुरूपमुक्तावळीकृतिरियं कृतिनां हिताय ॥

इति तिरुमल ईचम्बाडि शतावधानं
श्रीनिवासाचार्यः
कुंभकोणस्थराजकीयविद्यालयसंस्कृतपण्डितः.

कुंभकोणं,
२०—७—१९०९.

T. E. SRINIVASACHARIAR,
(SATAVADHANAM)
Sanskrit Pandit, Government College, Kumbakonam.

श्रीकैरविणीक्षेत्रस्थहिन्दुहैस्कूलाभिधाङ्गलकलाशालायां संस्कृताध्यापकैः श्रीदुरस्वाम्यय्यङ्गार्यमहाशयैः सङ्कलितां धातुरूपमुक्तावळीं महता प्रमोदेन अन्ववाचयम्। अत्रहि प्रथमकक्ष्यामारभ्य आषष्ठकक्ष्यं तत्तत्कक्ष्यानुगुणतया पदशब्दमञ्जरीभागधातुस्वरूपतद्रूपगद्यपद्यानि पृथक् पृथक् प्रकटितानि सन्ति चिराय अध्यापकवृत्तिमास्थाय बालानां मनोगमनिकां सुसूक्ष्मं विज्ञाय तदनुरूपं प्रवर्तमानैरेतैर्महाशयैर्निर्मितेऽस्मिन्ग्रन्थरत्ने नाकिमपि इतोऽपि योजनीयमिति मे मतिः। सर्वथा अस्य ग्रन्थस्य सर्वतोऽपि प्रचारमाशंसे.

इति—रा. च. वि. कृष्णमाचार्यः

अभिनवभट्टबाणः, मद्रसंस्थान राजकीय संस्कृतपाठशालोपपरिशोधकः.

Supervisor of Sanskrit Schools, Madras.

१२—१२—१९१४.

केवलवैय्याकरणाः नालंबोधयितुमांग्लेय्या तद्भाषया विनार्थान्नाद्यतनास्सम्यगवयान्ति ॥ एवं मिथोविरोधाद्व्युत्पित्सुषु भूरिखिद्यमानेषु। तेषां सौकर्यार्थी तदुभयभाषाविशेषज्ञः ॥ शब्दार्णवे गभीरे पाणिनिवाक्छुक्तिसम्भृतैर्मणिभिः। दुरसामिकविरगृभ्णात् स्रजमांग्लेयीप्रवाळकृतशोभां। मुक्तावळीमिमां ये कण्ठाभरणं वितन्वंति। तेषां शाब्दिकसङ्ख्या नातिविलम्बेति लक्ष्मणो मनुते.

इत्थम्—लक्ष्मणसूरिः

पच्चयप्पपाठशाला संस्कृताध्यापकः.

M. LAKSHMANA SASTRIAR,

Sanskrit Pandit, Pachaiyappa's College, Madras.

चेन्नपुरी,
२३—८—१९१४.

औपाध्यायकमादितेयफणितौ विद्यागृहे विन्दता बालानां सुखबोधमुज्ज्वलयितुं मार्गं हितं पश्यता। श्रीशैलार्यसुधीन्दुना सुघटिता सद्धातुरूपात्मिका मुक्तायष्टिरियं हृदा सुमनसां धार्या क्षितौ राजते॥ सुप्तिङ्प्रत्ययनामधातुरचनां तत्तद्विभागोचितां तन्वानेन समीचिबोधनपथे जङ्घालमेधाजुषा। लोकश्रेयसितत्परेण

सुधिया बालाःकृतार्थीकृताः व्याकृत्यां सुलभप्रवेशकरणाद्धीराश्च सम्मोदिताः। व्युत्पित्सूनामुपकृतिकृते शब्दशास्त्रीयभङ्गीम् सम्यक्पर्वक्रममधिगतां दर्शयन्तो महान्तः। श्रीशैलार्यास्सुकृतिन इमे सद्गुणग्राहिभिः कैः निर्मात्सर्यैर्निरुपधि भुंविश्लाघनीया न सद्भिः॥

इत्थम्—टि. वि. श्रीनिवासाचार्यः
(सारस्वतसारज्ञ),
सेण्ट् जोसप् कालेज्.

त्रिशिरःपुरी.
३०—८—१९०९

T. V. SRINIVASA CHARIAR,
(SARASVATASARAJNA)
Senior Sanskrit Pandit, St. Joseph's College, Trichinopoly.

श्रीमद्दुरसाम्यार्यैः रचितेयं धातुरूपमुक्तावळी। अहो बालमनीषां विशदयितुं नूनमित्युदीक्षेऽहम्.

इत्थं—श्वेतारण्यं—नारायणशास्त्री
संस्कृतप्राथमिकोपाध्यायः
पच्चयप्पन् कालेज्.

चेन्नपुरी,
२—६—१९०९.

SWETARANYAM NARAYANA SASTRIAR,
Head Sanskrit Pandit, Pachaiyappa's College, Madras.

अद्राक्षमहं वैयाकरणसिद्धान्तसौधनिश्रेणिकां धातुरूपमुक्तावळीं नाम श्रीमतां पण्डितवर्य दुरसाम्यय्यङ्गार्याणां कृतिम्। हौण्यध्ययनबद्धश्रद्धानां सर्वेषामपि अनायासेन गैर्वाणीमवतारयितुमुपकरोति दत्तावलम्बमिति नैतावदेवास्माकं प्रमोदस्थानं। अपितूपविंशान् वत्सरान् कैरविणीतीरविराजमानायां हिन्दूकळाशालायां गैर्वाण्यध्यापनकृतपरिश्रमाणां अमीषां दुरसाम्यय्यङ्गार्याणां परिचयसंपादितायाः बोधनाचातुर्याः परीवाहभूतेयं कृतिरध्यापकानामपिबोधनापरिक्लेशं शिथिलयतीति नितरां हृष्यामः अस्यां च प्रकरणोपरचनानि प्रासादसोपानानीव सुगमानि अनन्यसापेक्ष्याणि दृढतरप्रमाणोपष्टंभानि च बालानामपि

सुबोधानीत्यत्र न कोऽपि विशयः। तदिमां कृतिं निर्मत्सरं सकरुणञ्च विलोक्य सहृदयाः पण्डितास्सर्वेऽप्यैकरस्येनानुगृह्य प्रोत्साहयेयुरेतादृशकृतिप्रणयिनः पण्डितानिति सादरातिशयमाशंसामहे.

इति—वि. अनन्ताचार्यः

चेन्नपुरी,
१२—५—१९०९.

संस्कृतपण्डितः

सि. यस्. यम्. कालेज्.

V. ANANTHACHARIAR,

Sanskrit Pandit, C. S. M. College, Madras.

केरविणीतीरवासिभिः महाशयैः स्थापितायां चिरप्रवृत्तायां हिन्दुविद्याशालायां संस्कृताध्यापकैः दुरसाम्यय्यङ्गार्यपण्डितवर्यैः विरचितेयं धातुरूपमुक्तावळी मया व्यलोकि। अत्र प्राचीनवैयाकरणसमयानुसारेण सन्धिप्रकरणादारभ्य तत्र तत्र स्थलेषु मुख्यतमानि सूत्राणि सोदाहरणानि आंग्लभाषाविवरणेन सह सम्यक् प्रपञ्चितानि। एतादृशललितग्रन्थदौर्लभ्येन संस्कृतभाषाध्ययनात् पराजयमानान् व्युत्पित्सून् बालकान् तदध्ययने प्रोत्साहयेदिति प्रत्येमि। किंचेयं सहृदयानां पण्डितानामपि बोधनाविषये लघयेदिति निश्चप्रचं मन्यामहे॥

इति—कृष्णमाचार्यः

चेन्नपुरी,
१२—६—१९१४.

रायपेटांग्लविद्याशालायां संक्रृताध्यापकः.

KRISHNAMACHARIAR,

Sanskrit Pandit, W. M. College, Royapettah, Madras.

CONTENTS.

विषयानुक्रमणिका ।

COURSE OF STUDY.

पठनक्रमः ।

प्रथमभागे तु ।	Part I.
प्रथमशाखायाः	FORM I.
प्रथमं संज्ञाप्रकरणम्.	Samjnaprakaranam.
तृतीये प्रथममञ्जरी.	Chapter III, Part I.
पञ्चमे संख्यासंख्येयवाचकाः.	Chapter V, Numerals and Ordinals.
षष्ठे अजन्तपुंलिङ्गाविधयश्शब्दाः.	Chapter VI, Declension of Nouns of Masculine Gender ending in vowels.
द्वितीयशाखायाः	FORM II.
सन्धिप्रकरणे अच्सन्धिः.	Chapter II, Vowel Sandhi.
तृतीये द्वितीयमञ्जरी.	Chapter III, Part II.
चतुर्थे प्रथममञ्जरी.	Chapter IV, Part I.
षष्ठे हलन्तपुंलिङ्गाविधयश्शब्दाः.	Chapter VI, Declension of Nouns of Masculine Gender ending in consonants.
सप्तमे सार्वधातुकरूपाणि.	Chapter VII, Forms of conjugational tenses of root.
तृतीयशाखायाः	FORM III.
सन्धिप्रकरणे हल्सन्धिः.	Chapter II, Sandhi of consonants.
तृतीये तृतीयमञ्जरी.	Chapter III, Part III.
चतुर्थे द्वितीयमञ्जरी.	Chapter IV, Part II.
षष्ठे सर्वे शब्दाः.	Chapter VI, All Sabdas.
सप्तमे आर्धधातुकरूपाणि.	Chapter VII, Non-conjugational tenses of root.
पञ्चमे प्रयोगोपसर्गादयः.	Chapter V, Prayoga, Upasarga, etc.

॥ मातृकाक्षराणि ॥

THE ALPHABET.

अ *a*, आ *á*, इ *i*, ई *î*, उ *u*, ऊ *û*, ऋ *ṛi*, ॠ *ṛî*, ऌ *ḷi*,
ए *e*, ऐ *ai*, ओ *o*, औ *au*,

ं Anusvâra. : Visarga.

क् *k*,	ख् *kh*,	ग् *g*,	घ् *gh*,	ङ् *ṅ*,
च् *ch*,	छ् *chh*,	ज् *j*,	झ् *jh*,	ञ् *ñ*,
ट् *ṭ*,	ठ् *ṭh*,	ड् *ḍ*,	ढ् *ḍh*,	ण् *ṇ*,
त् *t*,	थ् *th*,	द् *d*,	ध् *dh*,	न् *n*,
प् *p*,	फ् *ph*,	ब् *b*,	भ् *bh*,	म् *m*,

य *y*, र् *r*, ल् *l*, व् *v*, श् *ś*, *ç*, ष् *sh*, स् *s*, ह् *h*.

2. The vowels are added to Consonants and the resulting compound letters are generally to be written in the following manner:—

क ka, का kâ, कि ki, की kî, कु ku, कू kû, कृ kṛi, कॄ kṛî,
कॢ kli, के ke, कै kai, को ko, कौ kau, etc.

3. Conjunct Consonants (संयुक्ताक्षराणि ।)

क्क k-ka	क्ष k-sha	ग्र्य g-r-ya	च्छ ch-chha
क्च k-cha	क्ष्य k-sh-ya	ग्ल g-la	च्छ्व ch-chh-va
क्त k-ta	क्ष्व k-sh-va	ग्व g-va	च्छ्र ch-ch-ra
क्त्व k-t-va	क्ष्म k-sh-ma	घ्न gh-na	ज्ज j-ja
क्न k-na	क्ष्ण k-sh-ṇa	घ्य gh-ya	ज्र j-ra
क्म k-ma	ख्य kh-ya	घ्र gh-ra	ज्व j-va
क्य k-ya	ग्ज g-ja	घ्व gh-va	ट्ट ṭ-ṭa
क्र k-ra	ग्ध g-dha	ङ्क ṅ-ka	ट्य ṭ-ya
क्ल k-la	ग्न g-na	ङ्क्त ṅ-k-ta	ठ्र ṭh-ra
क्व k-va	ग्म g-ma	च्य ch-ya	ठ्य ṭh-ya
क्स k-sa	ग्र g-ra	च्च ch-cha	ड्ग ḍ-ga

ड्य ḍ-ya	द्र्य d-r-ya	भ्य bh-ya	ष्ट्र sh-ṭ-ra
ड्व ḍ-va	द्ब d-ba	भ्र bh-ra	ष्ट्व sh-ṭ-va
ड्म ḍ-ma	द्ब्र d-b-ra	भ्ण bh-ṇa	ष्ट्य sh-ṭ-ya
ढ्य ḍh-ya	द्व्य d-v-ya	भ्व bh-va	ष्ठ sh-ṭha
ण्ठ ṇ-ṭha	द्र d-ra	भ्न bh-na	ष्ठ्य sh-ṭh-ya
ण्ण ṇ-ṇa	द्म d-ma	म्र m-ra	ष्प sh-pa
ण्म ṇ-ma	द्भ d-bha	म्य m-ya	ष्ण्य sh-ṇ-ya
ण्य ṇ-ya	द्व्र d-v-ra	म्ल m-la	ष्ण sh-ṇa
र्ण्य r-ṇ-ya	ध्म dh-ma	म्व m-va	ष्म sh-ma
ण्व ṇ-va	ध्न dh-na	म्म m-ma	ष्प्र sh-p-ra
त्त t-ṭa	ध्र dh-ra	य्व y-va	ष्य sh-ya
त्न t-na	ध्य dh-ya	ल्क l-ka	ष्व sh-va
त्म t-ma	ध्व dh-va	ल्ग l-ga	स्क s-ka
त्य t-ya	र्ध्व r-dh-va	ल्य l-ya	स्ख s-kha
त्र t-ra	न्न n-na	ल्प l-pa	स्त s-ta
त्व t-va	न्य n-ya	ल्म l-ma	स्म s-ma
त्स्य t-s-ya	न्व n-va	ल्व l-va	स्त्य s-t-ya
त्प्र t-p-ra	न्म n-ma	ल्ल l-la	स्थ s-tha
त्प t-pa	प्त p-ta	व्य v-ya	स्र s-ra
त्स t-sa	प्त्य p-t-ya	व्र v-ra	स्न s-na
त्र्य t-r-ya	प्स p-sa	श्र ç-ra	स्प्र s-p-ra
त्फ t-pha	प्न p-na	श्न ç-na	स्फ s-pha
त्थ t-tha	प्य p-ya	श्य ç-ya	स्य s-ya
त्स्न t-s-na	प्म p-ma	श्ल ç-la	ह्ण h-ṇa
त्त्र t-t-ra	प्ल p-la	श्व ç-va	ह्म h-ma
थ्य th-ya	प्र p-ra	श्म ç-ma	ह्न h-na
द्ग d-ga	ब्ध b-dha	श्च ç-cha	ह्य h-ya
द्व d-va	ब्ज b-ja	श्व्य ç-v-ya	ह्र h-ra
द्य d-ya	ब्द b-da	ष्क sh-ka	ह्व h-va
द्द d-da	ब्र b-ra	ष्क्र sh-k-ra	ह्ल h-la
द्ध d-dha	ब्य b-ya	ष्ट sh-ṭa	

॥ श्रीरस्तु ॥

धातुरूपमुक्तावळी

CHAPTER I.

संज्ञाप्रकरणम् ।

I. In the Sanskrit language there are fifty letters, Anusvara, Visarga, Jihvamuliya, and Upadhmaniya being taken into account = गैर्वाण्यां भाषायाम् अयोगवाहसहितानि अक्षराणि पञ्चाशत् ।

II. Of them, thirteen are vowels = तत्र अचः त्रयोदश; these are called Svaras = एते स्वरसंज्ञाः स्युः ।

III. Five of them are short vowels = तत्र ह्रस्वाचः पञ्च; अ, इ, उ, ऋ and ऌ.

IV. There are eight long vowels = दीर्घाचः अष्ट; आ, ई, ऊ, ॠ, ए, ओ, ऐ and औ.

V. There are 33 consonants = हलः त्रयस्त्रिंशत्; कवर्ग, चवर्ग, टवर्ग, तवर्ग, पवर्ग, य, र, ल (ळ), व, श, ष, स, ह.

VI. ं (अनुस्वार), : (विसर्ग), ᳵ क (जिह्वामूलीय), and ᳶ प (उपध्मानीय)—These are treated both as vowels and as consonants = एते अच्सु हल्षु च परिगण्यन्ते.

VII. Sanskrit letters are subdivided into I Gutturals (कण्ठ्यानि), II Palatals (तालव्यानि), III Linguals (मूर्धन्यानि), IV Dentals (दन्त्यानि), V Labials (ओष्ठ्यानि), according to the places or organs of the mouth which are exercised in pronouncing the letters. They are also classed thus :—

	I	II	III	IV	V		
	अ	इ	ऋ	ऌ	उ	Short	vowels.
	आ	ई	ॠ		ऊ	Long	
Hard Consonants.	क	च	ट	त	प	Unaspirate	स्पर्शाः
	ख	छ	ठ	थ	फ	Aspirate	
Soft Consonants.	ग	ज	ड	द	ब	Unaspirate	
	घ	झ	ढ	ध	भ	Aspirate	
	ङ	ञ	ण	न	म	Nasal	
		य	र	ल	व	(Dental-Labial) Semi-vowels (अन्तः स्थाः)	

Hard.		श	ष	स	Sibilants (ऊष्माणः)
Soft.	ह	Aspirate			

Gutturual-Palatals ए, ऐ. } Diphthongs.
Guttural-Labials ओ, औ.

Sanskrit names for some of these subdivisions :—

अकुहविसर्जनीयानां कण्ठः ।
इचुयशानां तालु ।
ऋटुरषाणां मूर्धा ।
ऌतुलसानां दन्ताः ।
उपूपध्मानीयानाम् ओष्ठौ ।
ञमङणनानां नासिका च ।

एदैतोः कण्ठतालु ।
ओदौतोः कण्ठोष्ठम् ।
वकारस्य दन्तोष्ठम् ।
जिह्वामूलीयस्य जिह्वामूलम् ।
नासिकानुस्वारस्य ।

VIII. Equivalent English names for Sanskrit cognomens :—

अचः, स्वराः = Vowels.
हलः, व्यञ्जनानि = Consonants.
संयुक्तम् = Conjunct consonant.
उपधा = Penultimate letter.
ह्रस्व = Short.
दीर्घ = Long.
प्लुत = The long accent, Vowel lengthened to three Matras.
कर्ता = Agent.
कर्म = Object.
क्रियावाचक = Verb.
प्रातिपदिक = Un-inflected noun.
प्रत्यय = Affix.
अङ्ग = Base.
उपसर्ग = Preposition.
सुबन्त = Inflexion of nouns.
तिङन्त = Conjugation of verbs.
सर्वनाम = Pronoun.
समास = Compound.
विग्रह = Separation of compounds.
अव्यय = Indeclinable.
तुमुन्नन्त = Infinitive of purpose.
ल्यबन्त = Indeclinable past participle.
क्तान्त = Past passive participle.
शत्रन्त = Present participle of the Parasmaipada roots.
शानजन्त = Present participle of the Atmanepada roots.
गुणवाचक = Adjective.
क्रियाविशेषण = Adverb.
प्रथमपुरुष = Third person.
मध्यमपुरुष = Second person.
उत्तमपुरुष = First person.
एकवचन = Singular.
द्विवचन = Dual.
बहुवचन = Plural.

CHAPTER II.

सन्धिप्रकरणम् ।

अच्सन्धिः ।

१. अकस्सवर्णे दीर्घः ।

When two *similar* vowels, the last four excepted, blend, their long form takes the place of both.

EXAMPLES.

दैत्य + अरिः = दैत्यारिः ।
राम + आदिः = रामादिः ।
सीता + अत्र = सीतात्र ।
कान्ता + आश्रयः = कान्ताश्रयः ।
मुनि + इन्द्रः = मुनीन्द्रः ।
कवि + ईशः = कवीशः ।
गौरी + इह = गौरीह ।
गौरि + ईशः = गौरीशः ।

गुरु + उदयः = गरूदयः
गुरु + ऊनः = गुरूनः ।
चमू + उदयः = चमूदयः ।
वधू + ऊहा = वधूहा
पितृ + ऋणम् = पितॄणम् ।
होतृ = ऋकारः = होतॄकारः ।
होतृ + ऌकारः + होतॄकारः ।

गुणसन्धिः ।

२. अदेङ्गुणः = अ, ए, ओ are called Guna letters.

३. आद्गुणः ।

When अ or आ is followed by इ, उ, ऋ or ऌ, short or long, the Guna letter ए, ओ, अ (र्) or अ (ल्) is respectively substituted for them.

EXAMPLES.

वद + इति = वदेति ।
धन + ईशः = धनेशः ।
रमा + इह = रमेह ।
रमा + ईशः = रमेशः ।
कूप + उदकम् = कूपोदकम् ।
समुद्र + ऊर्मिः = समुद्रोर्मिः ।
गङ्गा + उदकम् = गङ्गोदकम् ।

रमा + ऊढा = रमोढा ।
देव + ऋषिः = देवर्षिः ।
तव + ऋकारः = तवर्कारः ।
महा + ऋषिः = महर्षिः ।
महा + ऋकारः = महर्कारः ।
तव + ऌकारः = तवल्कारः ।

वृद्धिसन्धिः ।

४. वृद्धिरादैच् + आ, ऐं and औं are called Vriddhi letters.

५. वृद्धिरेचि ।

When ए, ऐ, ओ or औ follow अ or आ, ऐ is substituted for both in the first two cases, and औ in the last two.

EXAMPLES.

तस्य + एषः = तस्यैषः ।	तव + ओदनम् = तवौदनम् ।
प्रथमा+एकवचनम्=प्रथमैकवचनम्।	कान्ता + ओदनम् = कान्तौदनम् ।
देव + ऐश्वर्यम् = देवैश्वर्यम् ।	तव + औदार्यम् = तवौदार्यम् ।
रमा + ऐक्यम् = रमैक्यम् ।	कान्ता + औदार्यम्=कान्तौदार्यम् ।

६. एत्येधत्यूठ्सु । ७. अक्षादूहिन्यामुपसंख्यानम् । ८. स्वादीरेरिणोः ।

When अ or आ is followed by इ 'to go' and एध्, when they begin with ए and ऐ, or by ऊठ्, and when स्व is followed by ईर or ईरिन्, the corresponding Vriddhi letter is substituted for both the vowels coalescing together.

EXAMPLES.

प्र + एति = प्रैति ।	अक्ष + ऊहिनी = अक्षौहिणी ।
प्र + एधते = प्रैधते ।	स्व + ईरः = स्वैरः ।
प्रष्ठ+ ऊहः = प्रष्ठौहः ।	स्व + ईरी = स्वैरी ।

यण्सन्धिः ।

९. इको यणचि ।

When इ, उ, ऋ or ऌ short or long is followed by a *dissimilar* vowel, य्, व्, र् and ल् respectively take their place.

EXAMPLES.

दधि + अत्र = दध्यत्र ।	अपि + एवम् = अप्येवम् ।
तृणानि + आदाय = तृणान्यादाय ।	मधु + अरिः = मध्वरिः ।
सुधी + उपास्यः = सुध्युपास्यः ।	वधू + आगमः = वध्वागमः ।
अग्नि + उत्पातः = अग्न्युत्पातः ।	पितृ + अंशः = पित्रंशः ।
अति + ऊर्ध्वम् = अत्यूर्ध्वम् ।	पितृ + आज्ञा = पित्राज्ञा ।

पूर्वरूपसन्धिः ।

१०. एङः पदान्तादति ।

When ए or ओ at the end of a word is followed by अ, the latter merges into the former and its presence is denoted by the sign ऽ (Avagraha).

EXAMPLES.

हरे + अव = हरेऽव ।	विष्णो अव = विष्णोऽव ।

पररूपसन्धिः ।

११. एङि पररूपम् ।

When a preposition ending in अ is followed by a root beginning with ए or ओ, the former vowel merges into the latter.

EXAMPLES.

प्र + एज़ते = प्रेजते ।	उप + ओषति = उपोषति ।

अयवायावादेशसन्धिः ।

१२. एचोऽयवायावः । १३. लोपः शाकल्यस्य ।

When ए ओ, ऐ or औ is followed by any vowel, they are changed into अय् अव्, आय् and आव् respectively; but the य् and व् of अय् etc., when at the end of words are optionally dropped, and the two vowels thus brought together do not coalesce.

EXAMPLES.

शे + अनम् = शयनम् ।	चै + अनम् = चायनम् ।
ते+आसन्=तयासन् or त आसन् ।	तस्मै + अदात् = तस्मायदात् or [तस्मा अदात् ।
ते + इह = तयिह or त इह ।	
भो + अनम् = भवनम् ।	भौ + उकः = भावुकः ।
साधो + आनय = साधवानय or [साध आनय ।	कृष्णौ + अत्तः = कृष्णावत्तः or [कृष्णा अत्तः ।

प्रकृतिभावः ।

१४. ईदूदेद्द्विवचनं प्रगृह्यम् । १५. प्लुतप्रगृह्या अचि नित्यम् ।

When the dual of a verb or a noun ends in ई, ऊ or ए, these vowels do not blend with others following them.

EXAMPLES.

हरी + एतौ = हरी एतौ ।	पचेते + एतौ = पचेते एतौ ।
गुरू + उपदिशतः = गुरू उपदिशतः ।	

१६. अदसो मात् ।

There occurs no blending, when the मी or मू of अदस् is followed by any vowel.

EXAMPLES.

अमी + ईशाः = अमी ईशाः ।	अमू + आसाते = अमू आसाते ।

१७. निपात एकाजनाङ् ।

Exclamations of only one vowel do not coalesce with any vowel following them.

EXAMPLES.

आ + एवं नु मन्यसे = आ एवं नु मन्यसे ।	इ + इन्द्रः = इ इन्द्रः ।
	उ + उमेशः = उ उमेशः ।

१८. ओत् ।

The final ओ of particles does not coalesce with vowels following it.

EXAMPLES.

अहो + अपेहि = अहो अपेहि ।	अहो + ईशाः = अहो ईशाः ।

हल्सन्धिः ।

१९. स्तोश्चुना श्चुः ।

When स् or a letter of तवर्ग is followed by श or a letter of चवर्ग, a letter of the latter is substituted for the corresponding letter of the former.

EXAMPLES.

रामस् + शेते = रामश्शेते ।	तद् + चामरम् = तच्चामरम् ।
कृष्णस् + चिनोति = कृष्णाश्चिनोति ।	तद् + छागः = तच्छागः ।
सत् + चित् = सच्चित् ।	विपद् + जालम् = विपज्जालम् ।
शार्ङ्गिन् + जय = शार्ङ्गिञ्जय ।	याच् + ना = याच्ञा ।
ददत् + जयति = ददज्जयति ।	

२०. ष्टुना ष्टुः ।

When स् or तवर्ग is followed by ष् or टवर्ग, the former is altered to the corresponding letter of the latter.

EXAMPLES.

रामस् + षष्ठः = रामष्षष्ठः ।	पेष् + ता = पेष्टा ।
कृष्णस् + टीकते = कृष्णष्टीकते ।	भवत् + टीका = भवट्टीका ।
तत् + टीका = तट्टीका ।	तद् + ढक्कुरः = तड्ढक्कुरः ।
चक्रिन् + ढौकसे = चाक्रिण्ढौकसे ।	तद् + डयते = तड्डयते ।

२१. तोर्लि ।

When a letter of the तवर्ग is follwed by ऌ्, the corresponding ऌ् is substituted for the former.

EXAMPLES.

तद् + लय = तल्लयः ।	विद्वान् + लिखति = विद्वाँल्लिखति ।

२२. खरि च ।

When a final consonant is followed by a hard consonant, it is changed to the first letter of its class.

EXAMPLES.

ककुभ् + प्रान्तः = ककुप्प्रान्तः ।	तद् + करोति = तत्करोति ।
दृषद् + पतति = दृषत्पतति ।	

२३. खरवसानयोर्विसर्जनीयः ।

At the end of words, स् followed by any letter or not, and र् followed by a hard consonant or by nothing, are changed to a Visarga.

EXAMPLES.

रामस् + करोति = रामः करोति ।	पुनर् + पुनः = पुनःपुनः ।
वदामस् = वदामः ।	गीर् = गीः ।

२४. झलाञ्जशोऽन्ते ।

The preceding consonants, except nasals, are altered to the 3rd letter of their own Varga, when followed by a vowel, a soft-consonant, or by nothing.

EXAMPLES.

वाक् + ईशः = वागीशः ।	भवत् + आदेशः = भवदादेशः ।
अच् + अन्तः = अजन्तः ।	अप् + धिः = अब्धिः ।
राट् + अयम् = राडयम् ।	चित् + रूपम् = चिद्रूपम् ।

२५. यरोऽनुनासिकेऽनुनासिको वा । २६. प्रत्यये भाषायां नित्यम् ।

A consonant except ह् at the end of a word or grammatical form followed by a nasal is changed to the nasal of its class optionally. This change is necessary when the nasal belongs to a suffix.

EXAMPLES.

वाक्+महिमा=वाङ्महिमा or वाग्महिमा ।	चित् + मयम् = चिन्मयम् ।
तत्+मुरारिः=तन्मुरारिः or तद्मुरारिः ।	चित् + मात्रम् = चिन्मात्रम् ।
अप्+महिमा=अम्महिमा or अब्महिमा ।	अप् + मयम् = अम्मयम् ।

२७. ङमो ह्रस्वादचि ङमुण्णित्यम् ।

If at the end of a word or grammatical form ङ्, ण्, न्, are preceded by a short vowel and followed by any vowel, they are doubled.

EXAMPLES.

प्रत्यङ् + आत्मा = प्रत्यङ्ङात्मा ।	सन् + अच्युतः = सन्नच्युतः ।
सुगण् + ईशः = सुगण्णीशः ।	

२८. मोऽनुस्वारः । २९. वा पदान्तस्य ।

1. At the end of a word or particle, म् followed by a consonant in general is changed to an Anusvara.

2. An Anusvara is changed optionally to the nasal of the class to which the following letter belongs.

3. When followed by श्, ष्, स् or ह्, this म् is necessarily changed to an Anusvara.

EXAMPLES.

किम् + करः = किंकरः or किङ्करः ।	वयम् + षट् = वयं षट् ।
सम् + गमयति = संगमयति or सङ्गमयति ।	शम् + सेवते = शं सेवते ।
त्वम् + तु = त्वं तु or त्वन्तु ।	पापम् + हरति = पापं हरति ।
परम् + शंसति = परं शंसति ।	

३०. झयो होऽन्यतरस्याम् ।

When ह् follows the first four letters of a class, it is altered to the fourth letter of that class optionally.

EXAMPLES.

वाक् + हरिः = वाग्घरिः or वाग्हरिः ।	तत् + हितम् = ताद्धितम् or तद्हितम् ।
त्विट् + हासः = त्विड्ढासः or त्विड्हासः ।	ककुब् + हसति = ककुब्भसति or ककुब्हसति ।

३१. नश्छव्यप्रशान्।

न् at the end of a word followed by च्, छ्, ट्, ठ्, त्, थ्, is changed generally to a Visarga. This Visarga is further changed to श् before च्, छ्; to स् before त्, थ्; to ष् before ट्, ठ्. The augment Anusvara is added before the Visarga.

EXAMPLES.

कस्मिन् + चित् = कस्मिंश्चित्।	बिडालान्+ताडयति = बिडालांस्ताडयति।
अयच्छन्+छत्राणि=अयच्छंश्छत्राणि।	तान्+थकारान् + तांस्थकारान्।
महान् + टङ्कारः = महांष्टङ्कारः।	मुनीन् + त्रायस्व = मुनींस्त्रायस्व।
तान् + ठकारान्= तांष्ठकारान्।	

३२. शश्छोऽटि। ३३. छत्वममीति वाच्यम्।

श् is changed to छ्, when it is preceded by any consonant other than ह्, a semi-vowel, a nasal, or a sibilant, and when followed by a vowel, ह्, a semi-vowel, or a nasal.

EXAMPLES.

तद् + शिवः = तच्छिवः।	त्वद् + श्मश्रु = त्वच्छ्मश्रु।
एतद् + श्लोकः =एतच्छ्लोकः।	वाक् + शक्तिः= वाक्छक्तिः।

३४. अतो रोरप्लुतादप्लुते। ३५. हशि च।

Visarga following अ, and followed by अ or a soft consonant, is changed to उ which with the preceding अ becomes ओ.

EXAMPLES.

रामः + अर्च्यः रामोऽर्च्यः।	नरः+ जीवति = नरो जीवति।

३६. भोभगोअघोअपूर्वस्य योऽशि । ३७. ओतो गार्ग्यस्य । ३८. लोपो व्योर्वलि । ३९. लोपः शाकल्यस्य ।

स् or Visarga, when preceded by भो, भगो, अघो (all indeclinables), or अ, short or long, and when followed by a vowel or a soft consonant, is changed to य्, which is dropped optionally before vowels and necessarily before consonants.

EXAMPLES.

भोः + देवाः = भो देवाः ।
भोः + इह = भो इह ।
नराः+इमे=नरा इमे or नरायिमे ।
पुरुषाः+आगच्छन्ति=पुरुषा आगच्छन्ति ।
जनाः+वदन्ति=जना वदन्ति ।
अश्वाः+धावन्ति=अश्वा धावन्ति ।
बुधः+ इच्छति = बुध इच्छति or बुधयिच्छति ।
नृपः+उदेति = नृप उदेति ।
नरः+एति = नर एति ।

४०. ससजुषो रुः ।

स् or Visarga, following any vowel except अ or आ, and followed by a vowel or a soft consonant, is changed to र्.

EXAMPLES.

नृपतिः+यजति = नृपतिर्यजति ।
नरैः+गम्यते = नरैर्गम्यते ।
कविः+आयाति = कविरायाति ।
भानुः+उदेति = भानुरुदेति ।

४१. ढो ढे लोपः । ४२. रो रि । ४३. ढ्लोपे पूर्वस्य दीर्घोऽणः ।

When ढ् and र् are followed by ढ् and र् respectively, they are dropped, and the preceding vowel if short, is made long.

EXAMPLES.

धूर्जटिर्+रक्षति = धर्जटी रक्षति ।
पुनर् + रमते = पुना रमते ।
लिढ् + ढः = लीढः ।
शम्भुर् + रम्यः = शम्भू रम्यः ।

४४. कुप्वोः ≍क≍ पौ च ।

Visarga, followed by क्, ख् and प्, फ्, is retained or changed, in the instance of the first two letters to Jihvamuliya, and in the instance of the second two to Upadhmaniya.

EXAMPLES.

कः + करोति = क≍करोति or कः [करोति ।	कः + पठति = क≍पठति or कः [पठति ।
कः + खनति = क≍खनति or कः [खनति ।	कः + फलति = क≍फलति or कः [फलति ।

४५. विसर्जनीयस्य सः । ४६. शर्परे विसर्जनीयः । ४७. वा शरि ।

Visarga followed by श्, ष्, स् is either retained or changed to श्, ष्, स्, respectively. It is changed to श्, ष्, स् when followed by च् छ्, ट् ठ्, and त् थ् । It is not changed when these letters are followed by a sibilant.

EXAMPLES.

रथः + सरति = रथस्सरति or रथःसरति ।	विष्णुः + त्रायते = विष्णुस्त्रायते ।
कोपः + शाम्यति = कोपश्शाम्यति or [कोपः शाम्यति ।	रामः + तरति = रामस्तरति ।
	रामः + क्षाम्यति = रामः क्षाम्यति ।
रथाः + षट् = रथाष्षट् or रथाः षट् ।	कः + त्सरुः = कः त्सरुः ।

४८. एतत्तदोस्सुलोपोऽकोरनञ्समासे हलि ।

सः and एषः drop their Visarga before any consonant.

EXAMPLES.

सः + पुरुषः = स पुरुषः	सः + शिवः = स शिवः
एषः + रुद्रः = एष रुद्रः ।	

४९. छे च । ५०. आङ्माङोश्च । ५१. पदान्ताद्वा । ५२. दीर्घात् ।

छ, when it follows a short vowel, is changed to च्छ्; optionally, when the vowel at the end of a word or grammatical form is long; but necessarily after मा (particle) and आ (preposition).

EXAMPLES.

तव + छाया = तवच्छाया ।
शिव + छाया = शिवच्छाया ।
आ + छादयामास = आच्छादयामास ।
मा + छिदत् = माच्छिदत् ।
चे + छिद्यते = चेच्छिद्यते ।
लक्ष्मी + छाया = लक्ष्मीच्छाया or लक्ष्मीछाया ।

५३. रषाभ्यां नो णः समानपदे । ५४. ऋवर्णान्नस्य णत्वं वाच्यम् ।
५५. अट्कुप्वाङ्नुंव्यवायेऽपि ।

न् coming after ऋ, र् or ष् of single words is changed to ण्; this change takes place even if a vowel or a semi-vowel (ल् excepted), the aspirate ह् or a letter of the guttural or labial class comes between ऋ, र्, ष् and न्. This change does not take place when न् ends a word.

EXAMPLES.

तिसृ + नाम् = तिसृणाम् ।
चतसृ + नाम् = चतसृणाम् ।
चतुर् + नाम् = चतुर्णाम् ।
पुष् + नाति = पुष्णाति ।
गृह + आनि = गृहाणि ।
हरी + नाम् = हरीणाम् ।
रामा + नाम् = रामाणाम् ।
वृषा + नाम् = वृषाणाम् ।
नरा + न् = नरान् ।

५६. आदेशप्रत्यययोः । ५७. इण्कोः । ५८. चोः कुः ।

स् forming a substitute or part of a termination and following a vowel except अ or आ, or a letter of the guttural class, or र्, generally becomes ष्.

EXAMPLES.

वाक् + सु = वाक्षु ।
हरि + सु = हरिषु ।
करो + सि = करोषि ।
तनु + से = तनुषे ।
चतुर् + सु = चतुर्षु ।
वच् + सि = वक् + सि = वक्षि ।
जागर् + सि = जागर्षि ।

CHAPTER III—*A*.

॥ प्रथममञ्जरी ॥

Lesson 1.

भगवान्
विष्णुः
लक्ष्मीः
शङ्करः
पार्वती
ब्रह्मा
सरस्वती
इन्द्रः
गजाननः
स्कन्दः
मातरिश्वा
कुबेरः
यमः
इन्दुः
रविः
ध्रुवः
अगस्त्यः
गुरुः
शुक्रः
कुजः
शनिः
केतुः
बुधः
राहुः
सप्तर्षयः

Lesson 2.

कौमोदकी
नंदकः
कौस्तुभः
शार्ङ्गम्
श्रीवत्सः
सुपर्णः
शूलम्
कपर्दः
पिनाकः
पारिषदाः
कुमारः
नन्दिकेश्वरः
पृथिवी
आपः
तेजः
वायुः
अन्तरिक्षम्
प्राची
अवाची
प्रतीची
उदीची
ऐरावतः
विदिक्
कादंबिनी
वलाहकः

Lesson 3.

शंपा
इरंमदः
अवग्रहः
करकः
शीकरः
लक्ष्यम्
सुषुमा
तुहिनम्
आतपः
मृगतृष्णिका
प्रतिपत्
दर्शः
आदर्शः
पूर्णिमा
तिथिः
अहः
प्रत्यूषः
प्रदोषः
सन्ध्या
प्राह्णः
अपराह्णः
मध्याह्नः
निशा
निशीथः
यामः

Lesson 4.

उपरागः
पुष्पवन्तौ
क्षणः
मुहूर्तः
हायनः
दक्षिणायनम्
उत्तरायणम्
पक्षः
चैत्रः
वैशाखः
ज्येष्ठः
आषाढः
श्रावणः
भाद्रपदः
आश्वयुजः
कार्तिकः
मार्गशीर्षः
पौषः
माखः
फाल्गुनः
वसन्तः
ग्रीष्मः
वर्षाः

प्रथममञ्जरी—(*Continued.*)

शरत्
हेमन्तः

Lesson 5.

शिशिरः
युगम्
कल्पः
प्रळयः
सुकृतम्
दुष्कृतम्
हर्षः
कुशलम्
आयः
भाग्यम्
हेतुः
निदानम्
आत्मा
सत्वम्
रजः
तमः
जन्म
जातिः
स्वान्तम्
मतिः
विचिकित्सा
व्यापादः
सिद्धान्तः
भ्रान्तिः
स्मृतिः

Lesson 6.

अभ्युपगमः
रूपम्
रसः
गन्धः
स्पर्शः
मधुरः
आम्लः
लवणः
कटुः
कषायः
तिक्तः
आमोदः
पूतिगन्धः
पाण्डुरः
असितः
पीतः
रक्तः
हरितः
पाटलः
चित्रः
मृगमदः
घनसारः
वर्ति

I

भगवान् रक्षतु.
विष्णुः लक्ष्म्या सह वर्तते.
शङ्करः पार्वत्या सह विहरति.
ब्रह्मा सरस्वतीम् पृच्छति.
इन्द्रः ऐरावतम् ऐच्छत् .
विघ्नशान्तये गजाननम् भज.
उदीचीदिशः कुबेरः अधिपतिः.
यमः पापयुतान् दण्डयति.
शुक्रः दैत्यगुरुः.
राहुः चन्द्रं पीडयति.

II

ध्रुवः ज्योतिषां उपरि विलसति.
कौमुदी निशि विलसति.
कौस्तुभः हरिवक्षसि राजते.
नारायणस्य धनुः शार्ङ्गम् .
श्रीवत्सः विष्णोः लक्ष्म.
श्रीपतिः सुपर्णेन याति.
शिवः रिपुशिरसि शूलं प्रक्षिपति.
ईशस्य धनुः पिनाकः.
पञ्चभूतनामानि वद.
विदिशि शंपास्फुरति.

III

कादंबिनी सदा वर्षति.
कानने इरंमदः पतति.
देशे अवग्रहः अस्ति.
कटकं कुतः करे नास्ति.

प्रथममञ्जरी—(*Continued.*)

हेमंतकाले तुहिनं बाधते.
मृगतृष्णिकां दृष्ट्वा भ्रमति.
प्रतिपदि मा पठ.
दर्शकाले तर्पयन्ति.
आदर्शे आननं पश्य.
पूर्णिमायां पुष्पवंतौ दृश्येते.

IV

प्रदोषकाले अध्ययनम् मा कुरु.
पूर्वासन्ध्या प्रवर्तते.
निशीथे शिशवः रुदन्ति.
कार्तिके उपरागः भविष्यति.
दक्षिणायनकाले कावेर्यां स्नांति.
मासस्य द्वौ पक्षौ.
चैत्रमासि मल्लिलताः वर्धन्ते.
श्रावणमासि गमिष्यामि.
श्वशुरः जामात्रे अङ्गुळीयकं ददाति.
सुकृतं गच्छन्तं नरं अनुसरति.

V

सहर्षाः दृश्यन्ते.
बन्धूनां कुशलं पृच्छ.
आयं दृष्ट्वा व्ययं कुरु.
तव जन्मभूमिः का.
तव चिकित्सा मास्तु.
मम छत्रं पाण्डुरं.

शय्यायां शेष्व.
सत्यं वद.
धर्मं चर.
असत्यं न ब्रूयात्.

VI

हितं आचरेत्.
तवनाम किं.
मामृषासाक्ष्यं ब्रूहि.
जलूका नीरे वर्तते.
जले नक्राः गजान् आकर्षन्ति.
तव भगिनी कुत्र वर्तते.
किं करोषि.
कुतः पाठशालां न गच्छसि.
मातरं प्रणम.
पितरं पूजय.

VII

स्नुषा श्वश्रूम् प्रणमति.
विरामकाले कुत्र गमिष्यसि.
बालाः पाठशालां गच्छेयुः.
लेखिनीं आनय.
आपणं गत्वा फलकं गृहाण.
कठिनया लिख.
विषूचिका प्रजाः बाधते.
कैरविणी क्षेत्रे श्रीपार्थसारथिः भक्तरक्षणाय स्वयं प्रकाशते.

CHAPTER III—*B.*

॥ द्वितीयमञ्जरी ॥

Lesson 1.

समुद्गकम्
कङ्कतिका
व्यजनम्
ताटङ्कम्
कुण्डलम्
कटकम्
अङ्गुलीयकम्
मुद्रा
मेखला
शृङ्खलम्
कौशेयम्
राङ्कवम्
अनाहतम्
फालम्
वाल्कम्
धौतम्
दुकूलम्
आयामः
परिणाहः
पटच्चरम्
कर्पटम्
वसनम्
वराशिः
निचोळम्
रल्लकम्

Lesson 2.

परिधानम्
संव्यानम्
चोळम्
अर्धोरुकम्
वितानम्
रसालः
यवनिका
जनकः
जननी
पितामहः
पितामही
मातामहः
मातामही
प्रपितामहः
प्रमातामहः
प्रमातामही
सोदरः
ज्ञातिः
भागिनेयः
भ्रात्रीयः
भगिनी
पितरौ
श्वशुरौ
पुत्रौ
दंपती

Lesson 3.

जरायुः
वैजननः
भ्रूणः
षण्डः
शैशवम्
यौवनम्
स्थाविरम्
जनता
वार्धकम्
पलितम्
स्तनन्धयः
माणवकः
युवा
स्थविरः
ज्येष्ठः
कनिष्ठः
तुंदिलः
मांसलः
मूकः
अवटीटः
पोगण्डः
खर्वः
विग्रः
एडः
कुब्जः

Lesson 4.

नारी
महिषी
जाया
साध्वी
कन्या
स्नुषा
चिरण्टी
विश्वस्ता
अशिश्वी
अवीरा
वयस्या
आचार्यानी
प्रसूतिका
अन्तर्वत्नी
कानीनः
पैतृष्वस्रीयः
मातृष्वस्रीयः
वैमात्रेयः
कुसीद
ननांदा
नप्त्री
दौहित्री
नप्ता

द्वितीयमञ्जरी—*(Continued)*.

दौहित्रः	पङ्गुः	उन्मत्तः	गुल्फम्	पाणिः
यातरः	मुण्डः	असृक्	जङ्घा	तर्जनी
	वळिरः	पललम्	जानुः	अङ्गुलिः
Lesson 5.	खञ्जः	सिरा	सक्थि	अङ्गुष्ठः
दाराः	आमयः	लाला	कटिः	मध्यमा
प्रजावती	क्षुतम्		उरः	अनामिका
मातुली	पीनसः	**Lesson 6.**	जठरः	कनिष्ठिका
श्वशुरः	पामा	दूषिका	उत्तमाङ्गम्	नखः
श्वश्रूः	कण्डूः	प्रतीकः	चरमाङ्गम्	प्रादेशः
पितृव्यः	विस्फोटम्	गात्रम्	स्कन्धः	वितस्तिः
मातुलः	इयर्मम्	प्रपदम्	कूर्परः	
स्यालः	आतुरः	अंघ्रिः	प्रकोष्ठः	

I

पोगण्डाः रथ्यासु गतागतेभ्यः याचन्ते.
अन्तर्वत्नी सा उत्थातुम् न शक्नोति.
वन्ध्या प्रसववेदनां कथं जानाति.
साध्व्यः पतिपूजां सदा कुर्वन्ति.
कश्चन बालः नप्तारम् आह्वयति.
यातरस्तु अन्योन्यं शपन्ति.
एतत् पनसफलम् मातुल्यै प्रयच्छ.
मे पितृव्यः इदानीमेव काञ्चीनगरा [दाजगाम
आपत्काले मातुलः त्वां रक्षिष्यति.
तस्य स्यालः श्वः प्राड्विवाकनिकटम् [गमिष्यति.

II

खञ्जाः गोपुरद्वारि उपविशन्ति.
प्रदेशमात्रः मां परिहससि.
वितस्तिमात्रः त्वं आदौ किं पर्यहसः
अर्थिने प्रसृतिपरिमितं तण्डुलं देहि.
हस्तप्रमाणः रज्जुः तिष्ठतिचेत् अलम्.
कूर्चे किं लक्ष्म दृश्यते.
कस्मात् कनीनिका सिता द्योतते.
पितामहनयनात् अश्रुस्रवति.
जननी सुतायाः वेणीम् मोचयति.
अस्मिन् काले बालिकाः सम्यक् पठन्ति.

द्वितीयमञ्जरी—(*Continued*).

III

रिक्ताः फालानि वसते.
वैदिकाः वाल्कानि धारयन्ति.
शय्यानिचोळं कुत्र वर्तते.
यवनिकां गृहाण.
एषः वळिरनयनः दृश्यते.
देवप्रार्थनया मुण्डः बभूव.
जलदोषेण सदा क्षुतं निर्गच्छति.
नासिकायां असकृत् पीनसः उद्भवति.
भुजे पामा शश्वत् पीडयति.
आतपकाले विस्फोटानि उद्गच्छन्ति.

IV

जरठस्य सृक्किण्योः लाला स्रवति.
छुरिकया आम्रफलं छिन्धि.
कुसीदात् पापं वर्धते.
अश्वाः मंदुरासु स्वपन्ति.
कुञ्जेषु व्याघ्राः निश्वसन्ति.
मुनयः वने कन्दमूलानि भक्षयन्ति.
गिरीणां उपत्यकासु गजाः चरन्ति.
श्रीशेषशैले अधित्यकायां श्रीनिवासः [विद्योतते.
भृतकाः वाप्यां जलं पिबन्ति.
केदारेषु सस्यानि रोहन्ति.

V

उष्ट्राः पृष्ठभागेन भारान् वहन्ति.
अनृतं कदापि मा वद.
उत्कोचग्रहणे महत्पापं भवेत् .
नील्या धनं सम्पादय.
आपणेषु गोधूमग्रंधयः विक्रीयन्ते.
शुकाः पञ्जरे क्रीडन्ति.
सूदाः महानसे पचन्ति.
भित्तिषु पिपीलिकाः सरन्ति.
डोलासु बालाः उपविशन्ति.
अर्भकाः सोपदंशं पुरातनं अदन्ति.

VI

पेटिकायां दीनाराणि सन्ति.
सायं शिशवः सैकतासु लुठन्ति.
ताम्बूलं एलालवङ्गसहितं मे देहि.
बधिरः कथं वा श्रुणुयात् .
लेखनीयांशः अपि वर्तते.
कन्यकाः देहळीषु रङ्गवल्लीः कुर्वन्ति.
दास्यः शोधिन्या गेहं मृजन्ति.
चेटी चालिन्या व्रीहीणां रजःनिस्सारयति
घरट्टेन तण्डुलं चूर्णयन्ति.
भूपाः काकपक्षान् धरन्ति.
रिक्तहस्तेन नोपेयात् .
भ्रमराः मधु पीत्वानन्दन्ति.
प्राड्विवाकः सभायां वर्तते.
उद्यानपालः आलवालान् करोति.
धीवराः मीनान् गृह्णन्ति.
कस्येदं वेश्म दृश्यते.

CHAPTER III—*C*.

॥ तृतीयमञ्जरी ॥

Lesson 1.

प्रसृतिः
अञ्जलिः
हस्तः
अरत्निः
व्यामः
पौरुषम्
ग्रीवा
अवटुः
वक्त्रम्
घ्राणम्
ओष्ठः
अधरः
चुबुकम्
कपोलम्
हनुः
रदना
तालु
सृक्किणी
रसना
ललाटम्
भ्रूः
कूर्चम्
कनीनिका
नयनम्
अश्रु

Lesson 2.

अपाङ्गः
कटाक्षः
श्रोत्रम्
मूर्धा
चिकुरः
अलकम्
काकपक्षः
कबरी
धम्मिल्लम्
वेणी
शिखाबन्धः
लोम
श्मश्रु
नैपथ्यम्
नेपथ्यम्
परिष्कृतः
मकुटम्
चूडामणिः
मयूरः
किङ्करः
व्याघ्रः
किरातः
वापी
अनृतम्
वृतिः

Lesson 3.

उष्ट्रः
शुकः
महानसः
उत्कोचः
आपणः
नूपुरः
पान्थः
कतिथः
भ्रमरः
कोशः
मार्जारः
बकः
आलवालः
धीवरः
प्राड्विवाकः
बधिरः
अजः
लेखिनी
वेश्म
अगदः
आकरः
कर्मान्तः
कन्दः
कुञ्जः
मन्दुरा

Lesson 4.

रङ्गवल्ली
वराटिका
सोपानम्
छुरिका
केदारः
घरट्टः
कृषीवलः
शोधिनी
डोला
उपदंशः
पुरातनम्
पिपीलिका
भित्तिः
सिकता
पेटिका
रथकारः
क्रमुकम्
पदातिः
अधित्यका
उपत्यका
सभा
वावधूकः
रामटम्
दधि
आज्यम्

Lesson 5.

हय्यङ्गवीनम्
वर्णी
मरीचम्
सर्षपः
लवणम्
सिद्धार्थः

तृतीयमञ्जरी—(*Continued*).

गोधूमः	अङ्गारः	हरिद्रा	तुला	शौण्डिकः
कुल्माषः	अलातम्	वार्ताकः	रजतम्	जाबालः
चणकः	भ्राष्ट्रम्	रजतम्	पद्मरागः	देवलः
अतसीपत्रम्	कन्दुः	तेमनम्	कुविन्दः	नटः
कणिशम्	कर्करी	पृथुकम्	मौक्तिकम्	कुशीलवः
व्रीहिः	पिठरः	करीषः	विद्रुमः	मार्दंगिकः
खनित्रम्	मणिकः	गोमयम्	मरकतम्	वैणविकः
करपत्रम्	शरावः	दुग्धम्	हेम	नद्री
खलीनम्	कंसः	द्रप्सम्	आरकूटः	भस्त्रा
लाङ्गलम्	आवपनम्	नवनीतम्	ताम्रम्	शिक्यम्
तुषः	मुद्गः	तक्रम्	अयः	मंजूषा
बुसम्	मुद्गदाळी	वटपत्रम्	काचः	पाञ्चालिका
कुलत्थम्	दर्वी	अशनाया	पारदः	घटीयन्त्रं
नीवारः	आढकी	पिपासा	फेनः	तन्तुः
मुसलः	माषः	जग्धिः	नागम्	तूलिका
उलूखलम्	शाकम्	बलीवर्दः	त्रपु	शाणः
शूर्पम्	कलम्बः	तर्णकः	तूलः	परशुः
चालिनी	उपस्करः	सास्ना	सौचिकः	मूषा
पिटः	घरट्टम्	ऊधः	पादूकृत्	खेटकम्
	कुसूलम्	दाम	लोहकारः	सेतुः
Lesson 6.	**Lesson 7.**	**Lesson 8.**	**Lesson 9.**	इषीकम्
कट	जीरकः	मन्थः	नाडिंधमः	
पौरोगव	अर्द्रकम्	वाणिज्यम्	तक्षकः	
चुल्ली	धान्याकम्	क्रयः	मालिकः	
तिंत्रिणीकम्	शुण्ठी	कुलालः	नापितः	
हमन्ती	आरनाळकम्	पण्यम्	रजकः	

तृतीयमञ्जरी—(*Continued*).

I

नाडिंधमः मूषायां हाटकं निक्षिप्यद्रवीं [करोति.

कुविन्दः तन्तुना पटं वयति.

सौचिकाय कञ्चुकम् वितर.

पादूकृत् उपानहि नध्रीं बध्नाति.

लोहकारः अयसा गवाक्षं करोतु.

तक्षकः दारून् करपत्रेण तक्षति.

मालिकः जातीकुसुमानि भगवते [समर्पयति.

नापिताः उषसि तटाकतीरे प्रत्यहं नि- [वसन्ति.

रजकाः रासभपृष्ठभागात् वस्त्रग्रन्धिं [अवरोपयन्ति.

शौण्डिकः प्रपायां प्रतिसायं भृतकेभ्यः [सुरान्ददाति.

II

जाबालाः केदारेषु अजान् चारयन्ति.

देवलः स्नात्वा धौतं परिधाय देवार्चनां [कुर्यात् .

नटः वेश्यां नाटयति.

कुशीलवाः वसुधाधिपानां गृहेषु गा- यन्ति.

मार्दङ्गिकः मृदङ्गं पृथक् स्वयं वादयति.

वैणविकाः सचिवपरिणयकाले वेणून् [सुखं वादयन्ति.

वैणिकाः अङ्गुळीभिः वीणां वाद- [यन्ति.

पिपीलिकाभिया शिक्येषु घृतपात्रं [गृहिण्यः निक्षिपन्ति.

घटीयन्त्रंविना सस्यं न प्ररोहति.

चित्रकारः तूलिकया चित्रं लिखति.

III

रत्नकारः शाणोपले रत्नं कर्षति.

परशुरामः परशुना भूपान् अच्छिनत् .

अतिथिभ्यः सतेमनान्नं द्रप्संच भोज- [यित्वा तांबूलं परिसमर्प्य विसर्जयति.

कृष्णः पयांसि मर्कटेभ्यः परिवेषयति.

सेवकेभ्यः तक्रान्नं सूदाः ददतु.

अशनाययोपेतः मूर्छति.

पिपासया बलीवर्दः जलयन्त्रं लेढि.

तर्णकः धेनुसमीपे उत्प्लवते.

मन्थेन शाकं सम्यगालोड्य परिवे- [षयति.

वत्सान् दामभिः गोपाः बध्नन्ति.

IV

वाणिज्यं कुर्वतां वैश्यानां लाभांशः [महान् आगच्छेदिति मन्ये.

तृतीयमञ्जरी—(*Continued*).

धेनोः ऊधः क्षीरपूरितं लम्बते.
स्वर्णकारः तुलायां रजतं तोलयित्वा [चषकं करोति.
नागरिकाः वीक्षारण्यक्षेत्रं दर्शे गत्वा आगमनसमये सकलंबवार्ताकं ग्रहीत्वा धूमशकटं आरोहन्ति.
पथिभारिकः शिरसा भारं वहति.
अलसः खलैः सदा वञ्च्यते.
चण्डालः ग्रामदक्षिणभागे वर्तते.

V

व्याधः मृगया मृगान् हन्ति.
कौलेयः सदा प्रातः द्वारि भषति.
समुद्रतीरे सायं जनाः चरन्ति.
भिषक् पारदेन अगदङ्करोति.
आरकूटं आनीय्य भाजनानि कुरुत.
त्रपुपेटिका इदानीं मास्तु.
पृथुकं जरठास्त्रियः निशि प्रत्यहं भक्ष- [यन्ति.
ममनिष्कुटे महोक्षः.
सदा सञ्चरन्ति.
नेत्रयोः दूषिकां प्रक्षाळय.

VI

मुण्डाः चेन्नपुर्यां अटन्ति.
तव भागिनेयः कुत्र गच्छति.
एषः मम भ्रात्रीयः.
अवटीटः कथं सल्लपेत्.
श्वश्रूः स्नुषायाः अलकं अलङ्करोति.
देवरः प्रजावतीं नित्यं प्रणमति.
कलौ विश्वस्ताः प्रतिगृहं निवसन्ति.
कर्णः कानीन इत्युच्यते.
पितृष्वस्रीयः रणं वर्धयति.
मातृष्वस्रीयः कलहं वारयति.

VII

वैमात्रेयः दायं न ददाति.
ननान्दा गृहे सर्वाः युवतीः तर्जयति.
बालिकाः पादेषु नूपुराणि धृत्वा आलयं [गच्छन्ति.
तर्जन्या असकृत् मूढान् तर्जयसि.
दीपोत्सवकाले अनाहतानि वासांसि [कुमाराः धरन्ति.
बुधाः राङ्कवाणि परिदधते.
सुता परिणयकाले धनिकाः कौशायानि [वसते.
श्वशुरः जामात्रे पार्थसारथिरथोत्सव- [कालेसंव्यानाङ्गुळीयकं ददाति.
पादकटकं आदाय कन्यायाः अलंकुरु.
शीतवातेन व्यजनेन सखायं वीजय.

तृतीयमञ्जरी—(*Continued*).

VIII

जननिकंकतिकया चिकुरभारान् संशोध्य शीर्षे चूडामणिं बधान.
मुखालङ्करणाय तिलकसमुद्रकं आहर.
बालाः जलधितीरे धावंधावं कंदुकैः प्रहृत्य क्रीडन्ति.
उपधानं विना जनाः कथं स्वप्तुं शक्नुवन्ति.
मालाकारः प्रतिदिनं देवतार्चनायै पुष्पस्रजं बध्नाति.
मृगमदः वातानुसारेण वाति.
चन्दनेन घनसारं मिळित्वा महद्भयः प्रयच्छ.
राज्ञा पाण्डुरं एकछत्रं अनुभूयते.
प्रतिरथ्यं पूतिगन्धः नगरे व्याप्नोति.
विचिकित्सा अस्ति चेत् सर्वकार्यहानिः स्यात्.

IX

वैशाखे रसालफलानि बहूनि उत्पद्यन्ते.
चैत्रे लिकुचफलानां उद्भवः.
वृषभाः सायं गोष्ठे रोमन्थं कुर्वन्ति.
जरठाः वर्षाकाले हसन्त्यां अङ्गारान्निक्षिप्य शीतबाधां परिहरन्ति.
इन्धनं विना सूदाः पाकं कर्तुं कथं वा शक्नुवन्ति.
जग्धिकालः समुपस्थितः.
आढकीसूपं मे प्रियतमम्.
मत्कण्ठे विद्रुममाला वर्तते.
कुलालः कुम्भं सृजति.

X

चुल्यां पाककरणाय करीषेन्धनानि निक्षिप.
वार्ताकः पामावर्धकः.
चिरंटीहरिद्रां गळे धरति.
नृपः स्वदेशीयान् रिक्तान्प्रति आरनाळकं दापयति.
धान्याकं शाकंच मन्निष्कुटे वर्तते.
जीरकं आरोग्यजनकमितिमन्ये.
केरळदेशे मरीचं जायते.
आर्द्रकरसं अशान.
वधूवरौ परिणये लाजहोमं कुरुतः.
धेनोः ऊधः क्षीरपूरितं लक्ष्यते.

XI

त्रपुभाजने तक्रं निक्षिप.
वित्तहीनाः काचान् धरंति.
धनिकः हेमभूषणं धरति.
गगनात् अलातं पतति.
राजा विजयी भूयात्.
अयं देशः निरुपद्रवः स्यात्.
सर्वेषां सदा मंगळानि जायेरन्.
सर्वेपि सर्वदा जगदीशं ध्यायेयुः.

श्रीरस्तु ।

CHAPTER IV—*A*.

॥ प्रथममञ्जरी ॥

संक्षेपरामायणम् ।

तपःस्वाध्यायनिरतं तपस्वी वाग्विदां वरम् ।
नारदं परिपप्रच्छ वाल्मीकिर्मुनिपुंगवम् ॥ १ ॥
को न्वस्मिन्सांप्रतं लोके गुणवान्कश्च वीर्यवान् ।
धर्मज्ञश्च कृतज्ञश्च सत्यवाक्यो दृढव्रतः ॥ २ ॥
चारित्रेण च को युक्तः सर्वभूतेषु को हितः ।
विद्वान्कः कः समर्थश्च कश्चैकप्रियदर्शनः ॥ ३ ॥
आत्मवान्को जितक्रोधो द्युतिमान्कोऽनसूयकः ।
कस्य बिभ्यति देवाश्च जातरोषस्यसंयुगे ॥ ४ ॥
एतदिच्छाम्यहं श्रोतुं परं कौतूहलं हि मे ।
महर्षे त्वं समर्थोऽसि ज्ञातुमेवंविधं नरम् ॥ ५ ॥
श्रुत्वा चैतत्त्रिलोकज्ञो वाल्मीकेर्नारदो वचः ।
श्रूयतामिति चामन्त्र्य प्रहृष्टो वाक्यमब्रवीत् ॥ ६ ॥
बहवो दुर्लभाश्चैव ये त्वया कीर्तिता गुणाः ।
मुने वक्ष्याम्यहं बुद्ध्वा तैर्युक्तः श्रूयतां नरः ॥ ७ ॥
इक्ष्वाकुवंशप्रभवो रामो नाम जनैः श्रुतः ।
नियतात्मा महावीर्यो द्युतिमान्धृतिमान्वशी ॥ ८ ॥

संक्षेपरामायणम् —(*Continued*).

बुद्धिमान्नीतिमान्वाग्मी श्रीमान् शत्रुनिबर्हणः ।
विपुलांसो महाबाहुः कम्बुग्रीवो महाहनुः ॥ ९ ॥
महोरस्को महेष्वासो गूढजत्रुररिंदमः ।
आजानुबाहुः सुशिराः सुललाटः सुविक्रमः ॥ १० ॥
समः समविभक्ताङ्गः स्निग्धवर्णः प्रतापवान् ।
पीनवक्षा विशालाक्षो लक्ष्मीवान् शुभलक्षणः ॥ ११ ॥
धर्मज्ञः सत्यसंधश्च प्रजानां च हिते रतः ।
यशस्वी ज्ञानसंपन्नः शुचिर्वश्यः समाधिमान् ॥ १२ ॥
प्रजापतिसमः श्रीमान् धाता रिपुनिषूदनः ।
रक्षिता जीवलोकस्य धर्मस्य परिरक्षिता ॥ १३ ॥
रक्षिता स्वस्य धर्मस्य स्वजनस्य च रक्षिता ।
वेदवेदाङ्गतत्त्वज्ञो धनुर्वेदे च निष्ठितः ॥ १४ ॥
सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञः स्मृतिमान्प्रतिभानवान् ।
सर्वलोकप्रियः साधुरदीनात्मा विचक्षणः ॥ १५ ॥
सर्वदाभिगतः सद्भिः समुद्र इव सिन्धुभिः ।
आर्यः सर्वसमश्चैव सदैकप्रियदर्शनः ॥ १६ ॥
स च सर्वगुणोपेतः कौसल्यानन्दवर्धनः ।
समुद्र इव गाम्भीर्ये धैर्येण हिमवानिव ॥ १७ ॥
विष्णुना सदृशो वीर्ये सोमवत्प्रियदर्शनः ।
कालाग्निसदृशः क्रोधे क्षमया पृथिवीसमः ॥ १८ ॥
धनदेन समस्त्यागे सत्ये धर्म इवापरः ।
तमेवं गुणसंपन्नं रामं सत्यपराक्रमम् ॥ १९ ॥

संक्षेपरामायणम्—(*Continued*).

ज्येष्ठं श्रेष्ठगुणैर्युक्तं प्रियं दशरथः सुतम् ।
प्रकृतीनां हितैर्युक्तं प्रकृतिप्रियकाम्यया ॥ २० ॥
यौवराज्येन संयोक्तुमैच्छत्प्रीत्या महीपतिः ।
तस्याभिषेकसंभारान्दृष्ट्वा भार्याथ कैकयी ॥ २१ ॥
पूर्वं दत्तवरा देवी वरमेनमयाचत ।
विवासनं च रामस्य भरतस्याभिषेचनम् ॥ २२ ॥
स सत्यवचनाद्राजा धर्मपाशेन संयतः ।
विवासयामास सुतं रामं दशरथः प्रियम् ॥ २३ ॥
स जगाम वनं वीरः प्रतिज्ञामनुपालयन् ।
पितुर्वचननिर्देशात्कैकेय्याः प्रियकारणात् ॥ २४ ॥
तं व्रजन्तं प्रियो भ्राता लक्ष्मणोऽनुजगाम ह ।
स्नेहाद्विनयसंपन्नः सुमित्रानन्दवर्धनः ॥ २५ ॥
भ्रातरं दयितो भ्रातुः सौभ्रात्रमनुदर्शयन् ।
रामस्य दयिता भार्या नित्यं प्राणसमा हिता ॥ २६ ॥
जनकस्य कुले जाता देवमायेव निर्मिता ।
सर्वलक्षणसंपन्ना नारीणामुत्तमा वधूः ॥ २७ ॥
सीताप्यनुगता रामं शशिनं रोहिणी यथा ।
पौरैरनुगतो दूरं पित्रा दशरथेन च ॥ २८ ॥
शृङ्गबेरपुरे सूतं गङ्गाकूले व्यसर्जयत् ।
गुहमासाद्य धर्मात्मा निषादाधिपतिं प्रियम् ॥ २९ ॥
गुहेन सहितो रामो लक्ष्मणेन च सीतया ।
ते वनेन वनं गत्वा नदीस्तीर्त्वा बहूदकाः ॥ ३० ॥

संक्षेपरामायणम्—(*Continued*).

चित्रकूटमनुप्राप्य भरद्वाजस्य शासनात् ।
रम्यमावसथं कृत्वा रममाणा वने त्रयः ॥ ३१ ॥
देवगन्धर्वसंकाशास्तत्र ते न्यवसन्सुखम् ।
चित्रकूटं गते रामे पुत्रशोकातुरस्तदा ॥ ३२ ॥
राजा दशरथः स्वर्गं जगाम विलपन्सुतम् ।
मृते तु तस्मिन्भरतो वसिष्ठप्रमुखैर्द्विजैः ॥ ३३ ॥
नियुज्यमानो राज्याय नैच्छद्राज्यं महाबलः ।
स जगाम वनं वीरो रामपादप्रसादकः ॥ ३४ ॥
गत्वा तु स महात्मानं रामं सत्यपराक्रमम् ।
अयाचद्भ्रातरं राममार्यभावपुरस्कृतः ॥ ३५ ॥
त्वमेव राजा धर्मज्ञ इति रामं वचोऽब्रवीत् ।
रामोऽपि परमोदारः सुमुखः सुमहायशाः ॥ ३६ ॥
न चैच्छत्पितुरादेशाद्राज्यं रामो महाबलः ।
पादुके चास्य राज्याय न्यासं दत्वा पुनः पुनः ॥ ३७ ॥
निवर्तयामास ततो भरतं भरताग्रजः ।
स काममनवाप्यैव रामपादावुपस्पृशन् ॥ ३८ ॥
नन्दिग्रामेऽकरोद्राज्यं रामागमनकाङ्क्षया ।
गते तु भरते श्रीमान् सत्यसन्धो जितेन्द्रियः ॥ ३९ ॥
रामस्तु पुनरालक्ष्य नागरस्य जयस्य च ।
तत्रागमनमेकाग्रो दण्डकान्प्रविवेश ह ॥ ४० ॥

CHAPTER IV—*B*.

॥ द्वितीयमञ्जरी ॥

संक्षेपरामायणम् । (*Continued*).

प्रविश्य तु महारण्यं रामो राजीवलोचनः ।
विराधं राक्षसं हत्वा शरभङ्गं ददर्श ह ॥ १ ॥
सुतीक्ष्णं चाप्यगस्त्यं चागस्त्यभ्रातरं तथा ।
अगस्त्यवचनाच्चैव जग्राहैन्द्रं शरासनम् ॥ २ ॥
खड्गं च परमप्रीतस्तूणी चाक्षयसायकौ ।
वसतस्तस्य रामस्य वने वनचरैः सह ॥ ३ ॥
ऋषयोऽभ्यागमन्सर्वे वधायासुररक्षसाम् ।
स तेषां प्रतिशुश्राव राक्षसानां तथा वने ॥ ४ ॥
प्रतिज्ञातश्च रामेण वधः संयतिरक्षसाम् ।
ऋषीणामग्निकल्पानां दण्डकारण्यवासिनाम् ॥ ५ ॥
तेन तत्रैव वसता जनस्थाननिवासिनी ।
विरूपिता शूर्पणखा राक्षसी कामरूपिणी ॥ ६ ॥
ततः शूर्पणखावाक्यादुद्युक्तान्सर्वराक्षसान् ।
खरं च त्रिशिरसं चैव दूषणं चैव राक्षसम् ॥ ७ ॥
निजघान रणे रामस्तेषां चैव पदानुगान् ।
वने तस्मिन्निवसता जनस्थाननिवासिनाम् ॥ ८ ॥

संक्षेपरामायणम् — (*Continued*).

रक्षसां निहतान्यासन् सहस्राणि चतुर्दश ।
ततो ज्ञातिवधं श्रुत्वा रावणः क्रोधमूर्छितः ॥ ९ ॥
सहायं वरयामास मारीचं नाम राक्षसम् ।
वार्यमाणः सुबहुशो मारीचेन स रावणः ॥ १० ॥
न विरोधो बलवता क्षमो रावण तेन ते ।
अनादृत्य तु तद्वाक्यं रावणः कालचोदितः ॥ ११ ॥
जगाम सहमारीचस्तस्याश्रमपदं तदा ।
तेन मायाविना दूरमपवाह्य नृपात्मजौ ॥ १२ ॥
जहार भार्यां रामस्य गृध्रं हत्वा जटायुषम् ।
गृध्रं च निहतं दृष्ट्वा हृतां श्रुत्वा च मैथिलीम् ॥ १३ ॥
राघवः शोकसंतप्तो विललापाकुलेन्द्रियः ।
ततस्तेनैव शोकेन गृध्रं दग्ध्वा जटायुषम् ॥ १४ ॥
मार्गमाणो वने सीतां राक्षसं संददर्श ह ।
कबन्धं नाम रूपेण विकृतं घोरदर्शनम् ॥ १५ ॥
तं निहत्य महाबाहुर्ददाह स्वर्गतश्च सः ।
स चास्य कथयामास शबरीं धर्मचारिणीम् ॥ १६ ॥
श्रमणीं धर्मनिपुणामभिगच्छेति राघव ।
सोऽभ्यगच्छन्महातेजाः शबरीं शत्रुसूदनः ॥ १७ ॥
शबर्या पूजितः सम्यग्रामो दशरथात्मजः ।
पम्पातीरे हनुमता संगतो वानरेण ह ॥ १८ ॥
हनुमद्वचनाच्चैव सुग्रीवेण समागतः ।
सुग्रीवाय च तत्सर्वं शंसद्रामो माहाबलः ॥ १९ ॥

संक्षेपरामायणम्—(*Continued*).

आदितस्तद्यथावृत्तं सीतायाश्च विशेषतः ।
सुग्रीवश्चापि तत्सर्वं श्रुत्वा रामस्य वानरः ॥ २० ॥
चकार सख्यं रामेण प्रीतश्चैवाग्निसाक्षिकम् ।
ततो वानरराजेन वैरानुकथनं प्रति ॥ २१ ॥
रामायावेदितं सर्वं प्रणयाद्दुःखितेन च ।
प्रतिज्ञातं च रामेण तदा वालिवधं प्रति ॥ २२ ॥
वालिनश्च बलं तत्र कथयामास वानरः ।
सुग्रीवः शङ्कितश्चासीन्नित्यं वीर्येण राघवे ॥ २३ ॥
राघवप्रत्ययार्थं तु दुन्दुभेः कायमुत्तमम् ।
दर्शयामास सुग्रीवो महापर्वतसंनिभम् ॥ २४ ॥
उत्स्मयित्वा महाबाहुः प्रेक्ष्य चास्थि महाबलः ।
पादाङ्गुष्ठेन चिक्षेप संपूर्णं दशयोजनम् ॥ २५ ॥
बिभेद च पुनः सालान्सप्तैकेन महेषुणा ।
गिरिं रसातलं चैव जनयन्प्रत्ययं तदा ॥ २६ ॥
ततः प्रीतमनास्तेन विश्वस्तः स महाकपिः ।
किष्किन्धां रामसहितो जगाम च गुहां तदा ॥ २७ ॥
ततोऽगर्जद्धरिवरः सुग्रीवो हेमपिङ्गलः ।
तेन नादेन महता निर्जगाम हरीश्वरः ॥ २८ ॥
अनुमान्य तदा तारां सुग्रीवेण समागतः ।
निजघान च तत्रैनं शरेणैकेन राघवः ॥ २९ ॥
ततः सुग्रीववचनाद्धत्वा वालिनमाहवे ।
सुग्रीवमेव तद्राज्ये राघवः प्रत्यपादयत् ॥ ३० ॥

संक्षेपरामायणम्—(*Continued*).

स च सर्वान्समानीय वानरान्वानरर्षभः ।
दिशः प्रस्थापयामास दिदृक्षुर्जनकात्मजाम् ॥ ३१ ॥
ततो गृध्रस्य वचनात्संपातेर्हनुमान्बली ।
शतयोजनविस्तीर्णं पुप्लुवे लवणार्णवम् ॥ ३२ ॥
तत्र लङ्कां समासाद्य पुरीं रावणपालिताम् ।
ददर्श सीतां ध्यायन्तीमशोकवनिकागताम् ॥ ३३ ॥
निवेदयित्वाभिज्ञानं प्रवृत्तिं विनिवेद्य च ।
समाश्वास्य च वैदेहीं मर्दयामास तोरणम् ॥ ३४ ॥
पञ्च सेनाग्रगान्हत्वा सप्त मन्त्रिसुतानपि ।
कुमारमक्षं निष्पिष्य ग्रहणं समुपागमत् ॥ ३५ ॥
अस्त्रेणोन्मुक्तमात्मानं ज्ञात्वा पैतामहाद्वरात् ।
मर्षयन्राक्षसान्वीरो मन्त्रिणस्तान्यदृच्छया ॥ ३६ ॥
ततो दग्ध्वा पुरीं लङ्कां ऋते सीतां च मैथिलीम् ।
रामाय प्रियमाख्यातुं पुनरायान्महाकपिः ॥ ३७ ॥
सोऽभिगम्य महात्मानं कृत्वा रामं प्रदक्षिणम् ।
न्यवेदयदमेयात्मा दृष्टा सीतेति तत्त्वतः ॥ ३८ ॥
ततः सुग्रीवसहितो गत्वा तीरं महोदधेः ।
समुद्रं क्षोभयामास शरैरादित्यसंनिभैः ॥ ३९ ॥
दर्शयामास चात्मानं समुद्रः सरितां पतिः ।
समुद्रवचनाच्चैव नलं सेतुमकारयत् ॥ ४० ॥
तेन गत्वा पुरीं लङ्कां हत्वा रावणमाहवे ।
रामः सीतामनुप्राप्य परां व्रीडामुपागमत् ॥ ४१ ॥

संक्षेपरामायणम्— Continued).

तामुवाच ततो रामः परुषं जनसंसदि ।
अमृष्यमाणा सा सीता विवेश ज्वलनं सती ॥ ४२ ॥
ततोऽग्निवचनात्सीतां ज्ञात्वा विगतकल्मषाम् ।
कर्मणा तेन महता त्रैलोक्यं सचराचरम् ॥ ४३ ॥
सदेवर्षिगणं तुष्टं राघवस्य महात्मनः ।
बभौ रामः संप्रहृष्टः पूजितः सर्वदैवतैः ॥ ४४ ॥
अभिषिच्य च लङ्कायां राक्षसेन्द्रं विभीषणम् ।
कृतकृत्यस्तदा रामो विज्वरः प्रमुमोद ह ॥ ४५ ॥
देवताभ्यो वरं प्राप्य समुत्थाप्य च वानरान् ।
अयोध्यां प्रस्थितो रामः पुष्पकेण सुहृद्वृतः ॥ ४६ ॥
भरद्वाजाश्रमं गत्वा रामः सत्यपराक्रमः ।
भरतस्यान्तिकं रामो हनूमन्तं व्यसर्जयत् ॥ ४७ ॥
पुनराख्यायिकां जल्पन्सुग्रीवसहितस्तदा ।
पुष्पकं तत्समारुह्य नन्दिग्रामं ययौ तदा ॥ ४८ ॥
नन्दिग्रामे जटां हित्वा भ्रातृभिः सहितोऽनघः ।
रामः सीतामनुप्राप्य राज्यं पुनरवाप्तवान् ॥ ४९ ॥
प्रहृष्टमुदितो लोकस्तुष्टः पुष्टः सुधार्मिकः ।
निरामयो ह्यरोगश्च दुर्भिक्षभयवर्जितः ॥ ५० ॥
न पुत्रमरणं किंचिद्द्रक्ष्यन्ति पुरुषाः क्वचित् ।
नार्यश्चाविधवा नित्यं भविष्यन्ति पतिव्रताः ॥ ५१ ॥
न चाग्निजं भयं किंचिन्नाप्सु मज्जन्ति जन्तवः ।
न वातजं भयं किंचिन्नापि ज्वरकृतं तथा ॥ ५२ ॥

संक्षेपरामायणं—(*Concluded*)

न चापि क्षुद्भयं तत्र न तस्करभयं तथा ।
नगराणि च राष्ट्राणि धनधान्ययुतानि च ॥ ५३ ॥
नित्यं प्रमुदिताः सर्वे यथा कृतयुगे तथा ।
अश्वमेधशतैरिष्ट्वा तथा बहुसुवर्णकैः ॥ ५४ ॥
गवां कोट्ययुतं दत्वा विद्वद्भ्यो विधिपूर्वकम् ।
असंख्येयं धनं दत्वा ब्राह्मणेभ्यो महायशाः ॥ ५५ ॥
राजवंशाञ्छतगुणान्स्थापयिष्यति राघवः ।
चातुर्वर्ण्यं च लोकेऽस्मिन्स्वे स्वे धर्मे नियोक्ष्यति ॥ ५६ ॥
दशवर्षसहस्राणि दशवर्षशतानि च ।
रामो राज्यमुपासित्वा ब्रह्मलोकं प्रयास्यति ॥ ५७ ॥
इदं पवित्रं पापघ्नं पुण्यं वेदैश्च संमितम् ।
यः पठेद्रामचरितं सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ ५८ ॥
एतदाख्यानमायुष्यं पठन्रामायणं नरः ।
सपुत्रपौत्रः सगणः प्रेत्यस्वर्गे महीयते ॥ ५९ ॥
पठन्द्विजो वागृषभत्वमीयात्स्यात्क्षत्रियो भूमिपतित्वमीयात् ।
वणिग्जनः पण्यफलत्वमीयात् जनश्च शूद्रोऽपि महत्वमीयात् ॥ ६० ॥

इति संक्षेपरामायणम् समाप्तम् ।

CHAPTER V.

संख्यावाचकशब्दाः । CARDINALS.

एकः
द्वौ
त्रयः
चत्वारः
पञ्च
षट्
सप्त
अष्ट
नव
दश
एकादश
द्वादश
त्रयोदश
चतुर्दश
पञ्चदश
षोडश
सप्तदश
अष्टादश
एकोनविंशतिः
विंशतिः
एकविंशतिः

द्वाविंशतिः
त्रयोविंशतिः
चतुर्विंशतिः
पञ्चविंशतिः
षड्विंशतिः
सप्तविंशतिः
अष्टविंशतिः
एकोनत्रिंशत्
त्रिंशत्
एकत्रिंशत्
द्वात्रिंशत्
त्रयस्त्रिंशत्
चतुस्त्रिंशत्
पञ्चत्रिंशत्
षट्त्रिंशत्
सप्तत्रिंशत्
अष्टत्रिंशत्
एकोनचत्वारिंशत्
चत्वारिंशत्
एकचत्वारिंशत्
द्विचत्वारिंशत्

त्रिचत्वारिंशत्
चतुश्चत्वारिंशत्
पञ्चचत्वारिंशत्
षट्चत्वारिंशत्
सप्तचत्वारिंशत्
अष्टचत्वारिंशत्
एकोनपञ्चाशत्
पञ्चाशत्
एकपञ्चाशत्
द्विपञ्चाशत्
त्रिपञ्चाशत्
चतुष्पञ्चाशत्
पञ्चपञ्चाशत्
षट्पञ्चाशत्
सप्तपञ्चाशत्
अष्टपञ्चाशत्
एकोनषष्टिः
षष्टिः
एकषष्टिः
द्विषष्टिः
त्रिषष्टिः

चतुष्षष्टिः
पञ्चषष्टिः
षट्षष्टिः
सप्तषष्टिः
अष्टषष्टिः
एकोनसप्ततिः
सप्ततिः
एकसप्ततिः
द्विसप्ततिः
त्रिसप्ततिः
चतुस्सप्ततिः
पञ्चसप्ततिः
षट्सप्ततिः
सप्तसप्ततिः
अष्टसप्ततिः
एकोनाशीतिः
अशीतिः
एकाशीतिः
द्व्यशीतिः
त्र्यशीतिः
चतुरशीतिः

संख्यावाचकशब्दाः—(*Concluded*).

पञ्चाशीतिः	द्विनवतिः	एकोनशतम्	सप्तशतं
षडशीतिः	त्रिनवतिः	शतम्	अष्टशतं
सप्ताशीतिः	चतुर्नवतिः	द्विशतम्	नवशतं
अष्टाशीतिः	पञ्चनवतिः	त्रिशतं	सहस्रं
एकोननवतिः	षण्णवतिः	चतुश्शतं	अयुतं
नवतिः	सप्तनवतिः	पञ्चशतं	लक्षम्
एकनवतिः	अष्टनवतिः	षट्शतं	

॥ संख्येयवाचकाः ॥

NUMERALS (ORDINALS).

---

१ प्रथमः	१३ त्रयोदशः	२६ षड्विंशः
२ द्वितीयः	१४ चतुर्दशः	२७ सप्तविंशः
३ तृतीयः	१५ पञ्चदशः	२८ अष्टाविंशः
४ चतुर्थः	१६ षोडशः	२९ एकोनत्रिंशः
४ तुरीयः—तुर्यः	१७ सप्तदशः	३० त्रिंशः
५ पञ्चमः	१८ अष्टादशः	३१ एकत्रिंशः
६ षष्ठः	१९ एकोनविंशः	३२ द्वात्रिंशः
७ सप्तमः	२० विंशः	३३ त्रयस्त्रिंशः
८ अष्टमः	२१ एकविंशः	३४ चतुस्त्रिंशः
९ नवमः	२२ द्वाविंशः	३५ पञ्चत्रिंशः
१० दशमः	२३ त्रयोविंशः	३६ षट्त्रिंशः
११ एकादशः	२४ चतुर्विंशः	३७ सप्तत्रिंशः
१२ द्वादशः	२५ पञ्चविंशः	३८ अष्टत्रिंशः

उपसर्गाः ।

UPASARGAS.

प्र, परा, अप, सम्, अनु, अव, निस्, निर्, दुस्, दुर्, वि, आङ्, नि, अधि, अपि, अति, सु, उत्, अभि, प्रति, परि, उप, एते प्रादयः ।

उपसर्गेण धात्वर्थो बलादन्यत्र नीयते ।
प्रहाराहारसंहारविहारपरिहारवत् ॥

The sense of roots is modified by the addition of Upasargas.

प्रहार (from हृ with प्र) = beating.
आहार (from हृ with आं) = food.
संहार (from हृ with सम्) = killing.
विहार (from हृ with वि) = play.
परिहार (from हृ with परि) = remedy.
अनुगच्छति (from गम् with अनु) = follows.
अवगच्छति (from गम् with अव) = knows.
संलाप (from लप् with सम्) = pleasant conversation.
प्रलाप (from लप् with प्र) = prattle.
विलाप (from लप् with वि) = lament.
विप्रलाप (from लप् with प्र & वि) = speaking against.

वष्टि भागुरिरल्लोपमवाप्योरुपसर्गयोः ।
आपं चैव हलन्तानां यथा वाचा निशा दिशा ॥

अव, अपि, एतयोः उपसर्गयोः आद्याकारः लुप्यते हलन्तानां शब्दानां स्त्रियाम् आकारश्च अन्ते अनुषञ्जनीयः इति भागुरिराचार्यः मन्यते ।

Grammarian Bhaguri says that the initial अ of the prepositions अव and अपि is dropped, and that आ is to be affixed at the end of Feminine Gender words ending in a consonant.

Examples:—अवगाहः—वगाहः; अपिधानम्—पिधानम्; वाक्—वाचा; निट्—निशा; दिक्—दिशा।

अकर्मकसकर्मकधातुविवरणम्।

TRANSITIVE AND INTRANSITIVE.

"वृद्धिक्षयभयजीवितमरणं लज्जासत्तास्थितिजागरणम्।
कौटिल्यौत्सुक्यभ्रमयत्नग्लानिजरासामर्थ्यक्षरणम्॥
शान्तिध्वनिमज्जनवैकल्यं जृम्भणदम्भनरोदनहसनम्।
शयनक्रीडारुचिदीप्त्यर्थं धातुगणन्तमकर्मकमाहुः॥"

प्रायेण अधोलिखितधातवः तत्समानार्थकधातवश्च अकर्मकाः इतरे तु सकर्मका इत्यवगन्तव्यम्।

Generally, verbs given below and those having the same sense as these, are non-object-bearing ones (*i.e.*), Intransitive in character, while the rest are object-bearing verbs (*i.e.*), Transitive ones.

ROOTS.	FORMS.	MEANINGS.
वृध्	वर्धते	Increases.
क्षि	क्षयति	Wastes.
भी	बिभेति	Is afraid.
जीव्	जीवति	Lives.
मृ	म्रियते	Dies.
लज्ज्	लज्जते	Is ashamed.

ROOTS.	FORMS.	MEANINGS.
भू	भवति	Is.
स्था	तिष्ठति	Stands.
जागृ	जागर्ति	Awakes.
कुट्	कुटति	Is crooked.
कठि	उत्कंठते	Longs.
भ्रम्	भ्राम्यति	Roams about.
यत्	यतते	Strives.
ग्लै	ग्लायति	Is weary.
जॄ	जीर्यते	Becomes old.
क्लृप्	कल्पते	Is able.
च्युत्	च्योतति	Slips.
शम्	शाम्यति	Is calm.
ध्वन्	ध्वनति	Sounds.
मज्ज्	मज्जति	Sinks.
कद्	कदते	Is void.
जृम्भ्	जृम्भते	Yawns.
दभि	दम्भयति	Is proud.
रुद्	रोदिति	Weeps or cries.
हस्	हसति	Laughs.
शीं	शेते	Lies.
क्रीड्	क्रीडति	Plays.
रुच्	रोचते	Looks beautiful.
इन्ध्	इन्धते	Is bright.

CHAPTER VI.

॥ सुबन्तरूपाणि ॥

THE DECLENSION OF SANSKRIT NOUNS.

1. स्वौजसमौट् छष्टाभ्याम्भिस् ङेभ्यांभ्यस् ङसिभ्यांभ्यस् ङसोसाम् ङ्योस् सुप्. 2. विभक्तिश्च. 3. सुपः. 4. द्व्येकयोर्द्विवचनैकवचने. 5. बहुषु बहुवचनम् ।

एकवचनम्. Singular.	द्विवचनम्. Dual.	बहुवचनम्. Plural.		
सु (स्)	औ	जस् (अस्)	प्रथमाविभक्तिः संबोधन प्रथमाविभक्तिः	Nominative case. Vocative case.
अम्	औट् (औ)	शस् (अस्)	द्वितीया विभक्तिः	Accusative case.
टा (आ)	भ्याम्	भिस्	तृतीया विभक्तिः	Instrumental case.
ङे (ए)	भ्याम्	भ्यस्	चतुर्थी विभक्तिः	Dative case.
ङसि (अस्)	भ्याम्	भ्यस्	पञ्चमी विभक्तिः	Ablative case.
ङस् (अस्)	ओस्	आम्	षष्ठी विभक्तिः	Genitive case.
ङि (इ)	ओस्	सुप् (सु)	सप्तमी विभक्तिः	Locative case.

Masculine gender.	Feminine gender.	Neuter gender.
पुल्लिङ्गम्	स्त्रीलिङ्गम्	नपुंसकलिङ्गम्

एते प्रत्ययाः सुप इत्युच्यन्ते एतदन्तानि प्रातिपदिकानि सुबन्तानीति कथ्यन्ते तेषु प्रत्ययेषु केचित् विविधेभ्यः प्रातिपदिकेभ्यः रूपान्तराणि प्रतिपद्यन्ते लिङ्गभेदे च भिद्यन्ते गैर्वाण्यां भाषायाम् प्रायशः लिङ्गानि अमरकोशादिभ्यः वेद्यानि नत्वर्थनिबन्धनानि ।

These are the suffixes used for the declension of noun bases. Of these some undergo changes in relation to the bases to which they are added and some vary in regard to the genders of bases.

In Sanskrit gender generally does not depend upon sex and therefore the genders of bases have to be learnt mainly from lexicons like Amarakosa &c.

Examples :—

अकारान्तः पुलिङ्गो 'राम' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा.	रामः	रामौ	रामाः
द्वितीया.	रामम्	रामौ	रामान्
तृतीया.	रामेण	रामाभ्याम्	रामैः
चतुर्थी.	रामाय	रामाभ्याम्	रामेभ्यः
पञ्चमी.	रामात्	रामाभ्याम्	रामेभ्यः
षष्ठी.	रामस्य	रामयोः	रामाणाम्
सप्तमी.	रामे	रामयोः	रामेषु
सम्बोधनम्.	हे राम	हे रामौ	हे रामाः

एवं कृष्ण, मुकुन्दादयः ।

(२) इकारान्तः पुलिङ्गो 'हरि' शब्दः ।

प्र.	हरिः	हरी	हरयः
द्वि.	हरिं	हरी	हरीन्
तृ.	हरिणा	हरिभ्याम्	हरिभिः
च.	हरये	हरिभ्याम्	हरिभ्यः
पं.	हरेः	हरिभ्याम्	हरिभ्यः

‘ हरि ’ शब्दः—(*Concluded*).

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
ष.	हरेः	हर्योः	हरीणाम्
स.	हरौ	हर्योः	हरिषु
सं.	हे हरे	हे हरी	हे हरयः

एवं श्रीपति, अग्नि, रवि, कव्यादयः ।

(३) इकारान्तः पुल्लिङ्गः ‘ पति ’ शब्दः ।

प्र.	पतिः	पती	पतयः
द्वि.	पतिं	पती	पतीन्
तृ.	पत्या	पतिभ्याम्	पतिभिः
च.	पत्ये	पतिभ्याम्	पतिभ्यः
पं.	पत्युः	पतिभ्याम्	पतिभ्यः
ष.	पत्युः	पत्योः	पतीनाम्
स.	पत्यौ	पत्योः	पतिषु
सं.	हे पते	हे पती	हे पतयः

(४) इकारान्तः पुल्लिङ्गः ‘ सखि ’ शब्दः ।

प्र.	सखा	सखायौ	सखायः
द्वि.	सखायम्	सखायौ	सखीन्
तृ.	सख्या	सखिभ्याम्	सखिभिः
च.	सख्ये	सखिभ्याम्	सखिभ्यः
पं.	सख्युः	सखिभ्याम्	सखिभ्यः
ष.	सख्युः	सख्योः	सखीनाम्
स.	सख्यौ	सख्योः	सखिषु
सं.	हे सखे	हे सखायौ	हे सखायः

(५) उकारान्तः पुल्लिङ्गो 'गुरु' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्र.	गुरुः	गुरू	गुरवः
द्वि.	गुरुम्	गुरू	गुरून्
तृ.	गुरुणा	गुरुभ्याम्	गुरुभिः
च.	गुरवे	गुरुभ्याम्	गुरुभ्यः
पं.	गुरोः	गुरुभ्याम्	गुरुभ्यः
ष.	गुरोः	गुर्वोः	गुरूणाम्
स.	गुरौ	गुर्वोः	गुरुषु
सं.	हे गुरो	हे गुरू	हे गुरवः

एवं विष्णु, वायु, भान्वादयः ।

(६) ऊकारान्तः पुल्लिङ्गः 'स्वभू' शब्दः ।

प्र.	स्वभूः	स्वभुवौ	स्वभुवः
द्वि.	स्वभुवम्	स्वभुवौ	स्वभुवः
तृ.	स्वभुवा	स्वभूभ्याम्	स्वभूभिः
च.	स्वभुवे	स्वभूभ्याम्	स्वभूभ्यः
पं.	स्वभुवः	स्वभूभ्याम्	स्वभूभ्यः
ष.	स्वभुवः	स्वभुवोः	स्वभुवाम्
स.	स्वभुवि	स्वभुवोः	स्वभूषु
सं.	हे स्वभूः	हे स्वभुवौ	हे स्वभुवः

एवं कटप्रू, स्वयंभू, प्रभृतयः ।

(७) ऋकारान्तः पुल्लिङ्गो 'धातृ' शब्दः

प्र.	धाता	धातारौ	धातारः
द्वि.	धातारम्	धातारौ	धातॄन्

'धातृ' शब्दः—(*Concluded*).

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
तृ.	धात्रा	धातृभ्याम्	धातृभिः
च.	धात्रे	धातृभ्याम्	धातृभ्यः
पं.	धातुः	धातृभ्याम्	धातृभ्यः
ष.	धातुः	धात्रोः	धातॄणाम्
स.	धातरि	धात्रोः	धातृषु
सं.	हे धातः	हे धातारौ	हे धातारः

एवं नप्तृ, शास्तृ, उद्गातृ, कर्तृ, इत्यादयः ।

(८) ऋकारान्तः पुल्लिङ्गः 'पितृ शब्दः ।

प्र.	पिता	पितरौ	पितरः
द्वि.	पितरम्	पितरौ	पितॄन्
सं.	हे पितः	हे पितरौ	हे पितरः

शेषं धातृ (७) शब्दवत् ।

एवं जामातृ, भ्रातृ, देवृ, शंस्तृ, सव्येष्टृ, नृ, शब्दाः ।

(९) ऐकारान्तः पुल्लिङ्गो 'रै' शब्दः ।

प्र. सं.	राः	रायौ	रायः
द्वि.	रायम्	रायौ	रायः
तृ.	राया	राभ्याम्	राभिः
च.	राये	राभ्याम्	राभ्यः
पं.	रायः	राभ्याम्	राभ्यः
ष.	रायः	रायोः	रायाम्
स.	रायि	रायोः	रासु

(१०) ओकारान्तः पुल्लिङ्गो ' गो ' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्र. सं.	गौः	गावौ	गावः
द्वि.	गाम्	गावौ	गाः
तृ.	गवा	गोभ्याम्	गोभिः
च.	गवे	गोभ्याम्	गोभ्यः
पं.	गोः	गोभ्याम्	गोभ्यः
ष.	गोः	गवोः	गवाम्
स	गवि	गवोः	गोषु

(११) औकारान्तः पुल्लिङ्गो ' ग्लौ ' शब्दः ।

प्र. सं.	ग्लौः	ग्लावौ	ग्लावः
द्वि.	ग्लावम्	ग्लावौ	ग्लावः
तृ.	ग्लावा	ग्लौभ्याम्	ग्लौभिः
च.	ग्लावे	ग्लौभ्याम्	ग्लौभ्यः
पं.	ग्लावः	ग्लौभ्याम्	ग्लौभ्यः
ष.	ग्लावः	ग्लावोः	ग्लावाम्
स.	ग्लावि	ग्लावोः	ग्लौषु

इत्यजन्ताः पुल्लिङ्गाः ।

अथाजन्तस्त्रीलिङ्गसाधारणशब्दाः ।

---

(१२) अकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'रमा' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्र.	रमा	रमे	रमाः
द्वि.	रमाम्	रमे	रमाः
तृ.	रमया	रमाभ्याम्	रमाभिः
च.	रमायै	रमाभ्याम्	रमाभ्यः
पं.	रमायाः	रमाभ्याम्	रमाभ्यः
ष.	रमायाः	रमयोः	रमाणाम्
स.	रमायाम्	रमयोः	रमासु
सं.	हे रमे	हे रमे	हे रमाः

एवं सीता, दुर्गा, क्षमा, इत्यादयः ।

(१३) इकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'मति' शब्दः ।

प्र.	मतिः	मती	मतयः
द्वि.	मतिम्	मती	मतीः
तृ.	मत्या	मतिभ्याम्	मतिभिः
च.	मत्यै, मतये	मतिभ्याम्	मतिभ्यः
पं.	मत्याः, मतेः	मतिभ्याम	मतिभ्यः
ष.	मत्याः, मतेः	मत्योः	मतीनाम्
स.	मत्याम्, मतौ	मत्योः	मतिषु
सं.	हे मते	हे मती	हे मतयः

एवं श्रुति, स्मृति, बुद्धि इत्यादयः

(१४) ईकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'गौरी' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	वहुवचनम्
प्र.	गौरी	गौर्यौ	गौर्यः
द्वि.	गौरीम्	गौर्यौ	गौरीः
तृ.	गौर्या	गौरीभ्याम्	गौरीभिः
च.	गौर्यै	गौरीभ्याम्	गौरीभ्यः
पं.	गौर्याः	गौरीभ्याम्	गौरीभ्यः
ष.	गौर्याः	गौर्योः	गौरीणाम्
स.	गौर्याम्	गौर्योः	गौरीषु
सं.	हे गौरि	हे गौर्यौ	हे गौर्यः

(१५) ईकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'स्त्री' शब्दः ।

प्र.	स्त्री	स्त्रियौ	स्त्रियः
द्वि.	स्त्रियम्, स्त्रीम्	स्त्रियौ	स्त्रियः, स्त्रीः
तृ.	स्त्रिया	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभिः
च.	स्त्रियै	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभ्यः
पं.	स्त्रियाः	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभ्यः
ष.	स्त्रियाः	स्त्रियोः	स्त्रीणाम्
स.	स्त्रियाम्	स्त्रियोः	स्त्रीषु
सं.	हे स्त्रि	हे स्त्रियौ	हे स्त्रियः

(१६) ईकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'श्री' शब्दः ।

प्र. सं.	श्रीः	श्रियौ	श्रियः
द्वि.	श्रियम्	श्रियौ	श्रियः
तृ.	श्रिया	श्रीभ्याम्	श्रीभिः

'श्री' शब्दः—(*Concluded*).

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
च.	श्रियै, श्रिये	श्रीभ्याम्	श्रीभ्यः
पं.	श्रियाः, श्रियः	श्रीभ्याम्	श्रीभ्यः
ष.	श्रियाः, श्रियः	श्रियोः	श्रीणाम्, श्रियाम्
स.	श्रियाम्, श्रियि	श्रियोः	श्रीषु

एवं धी, ह्री, भी, इत्यादयः ।

(१७) उकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'धेनु' शब्दः ।

प्र.	धेनुः	धेनू	धेनवः
द्वि.	धेनुम्	धेनू	धेनूः
तृ.	धेन्वा	धेनुभ्याम्	धेनुभिः
च.	धेन्वै, धेनवे	धेनुभ्याम्	धेनुभ्यः
पं.	धेन्वाः, धेनोः	धेनुभ्याम्	धेनुभ्यः
ष.	धेन्वाः, धेनोः	धेन्वोः	धेनूनाम्
स.	धेन्वाम्, धेनौ	धेन्वोः	धेनुषु
सं.	हे धेनो	हे धेनू	हे धेनवः

एवं रज्जु, तनु, हनु, इत्यादयः ।

(१८) ऊकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'वधू' शब्दः ।

प्र.	वधूः	वध्वौ	वध्वः
द्वि.	वधूम्	वध्वौ	वधूः
तृ.	वध्वा	वधूभ्याम्	वधूभिः
च.	वध्वै	वधूभ्याम्	वधूभ्यः
पं.	वध्वाः	वधूभ्याम्	वधूभ्यः

संख्येयवाचकाः—(*Continued*).

३९ एकोनचत्वारिंशः
४० चत्वारिंशः
४१ एकचत्वारिंशः
४२ द्विचत्वारिंशः, द्वाचत्वारिंशः
४३ त्रिचत्वारिंशः, त्रयश्चत्वारिंशः
४४ चतुश्चत्वारिंशः
४५ पञ्चचत्वारिंशः
४६ षट्चत्वारिंशः
४७ सप्तचत्वारिंशः
४८ अष्टचत्वारिंशः, अष्टाचत्वारिंशः
४९ एकोनपञ्चाशः
५० पञ्चाशः
५१ एकपञ्चाशः
५२ द्विपञ्चाशः, द्वापञ्चाशः
५३ त्रिपञ्चाशः, त्रयःपञ्चाशः
५४ चतुःपञ्चाशः
५५ पञ्चपञ्चाशः
५६ षट्पञ्चाशः
५७ सप्तपञ्चाशः
५८ अष्टपञ्चाशः, अष्टापञ्चाशः

५९ एकोनषष्टितमः
६० षष्टितमः
६१ एकषष्टितमः
६२ द्विषष्टितमः, द्वाषष्टितमः
६३ त्रिषष्टितमः, त्रयष्षष्टितमः
६४ चतुष्षष्टितमः
३५ पञ्चषष्टितमः
६६ षट्षष्टितमः
६७ सप्तषष्टितमः
६८ अष्टषष्टितमः, अष्टाषष्टितमः
६९ एकोनसप्ततितमः
७० सप्ततितमः
७१ एकसप्ततितमः
७२ द्विसप्ततितमः, द्वासप्ततितमः
७३ त्रिसप्ततितमः, त्रयस्सप्ततितमः
७४ चतुस्सप्ततितमः
७५ पञ्चसप्ततितमः
७६ षट्सप्ततितमः
७७ सप्तसप्ततितमः
७८ अष्टसप्ततितमः, अष्टासप्ततितमः

७९ एकोनाशीतितमः
८० अशीतितमः
८१ एकाशीतितमः
८२ द्व्यशीतितमः, द्वाशीतितमः
८३ त्र्यशीतितमः, त्रयोशीतितमः
८४ चतुरशीतितमः
८५ पञ्चाशीतितमः
८६ षडशीतितमः
८७ सप्ताशीतितमः
८८ अष्टाशीतितमः
८९ एकोननवतितमः
९० नवतितमः
९१ एकनवतितमः
९२ द्विनवतितमः, द्वानवतितमः
९३ त्रिनवतितमः, त्रयोनवतितमः
९४ चतुर्नवतितमः
९५ पञ्चनवतितमः
९६ षण्णवतितमः
९७ सप्तनवतितमः
९८ अष्टनवतितमः, अष्टानवतितमः
९९ एकोनशततमः

संख्येयवाचकाः—(*Concluded*).

१०० शततमः
१०१ एकोत्तरशततमः
१०२ द्व्युत्तरशततमः
१०३ त्र्युत्तरशततमः
१०४ चतुरुत्तरशततमः
१०५ पञ्चोत्तरशततमः
१०६ षडुत्तरशततमः
१०७ सप्तोत्तरशततमः
१०८ अष्टोत्तरशततमः
१०९ नवोत्तरशततमः

११० दशोत्तरशततमः
१११ एकादशोत्तरशततमः
११२ द्वादशोत्तरशततमः
११३ त्रयोदशोत्तरशततमः
११४ चतुर्दशोत्तरशततमः
११५ पञ्चदशोत्तरशततमः

११६ षोडशोत्तरशततमः
११७ सप्तदशोत्तरशततमः
११८ अष्टादशोत्तरशततमः
११९ एकोनविंशत्युत्तरशततमः
१२० विंशत्युत्तरशततमः
एवमेवानुमेयम्

प्रयोगाः ।

VOICES.

1. अकर्मकप्रयोगः = Intransitive.—नारायणः प्रकाशते ।

2. सकर्मकप्रयोगः = Transitive.—आचार्यः शिष्यम् अनुगृह्णाति ।

3. द्विकर्मकप्रयोगः = Verbs governing two objects.—गोपो गां पयः दोग्धि.

4. कर्मणि प्रयोगः = Passive.—आचार्येण शिष्यः अनुगृह्यते.

5. भावे प्रयोगः = Impersonal use of verbs.—वरुणेन भूयते.

6. द्विकर्मककर्मणि प्रयोगः = Passive of transitive verbs with two objects.—विष्णुना बलिः पाताललोकं प्रापितः ।

(२५) इकारान्त नपुंसकलिङ्गो 'वारि' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्र.	वारि	वारिणी	वारीणि
द्वि.	वारि	वारिणी	वारीणि
तृ.	वारिणा	वारिभ्याम्	वारिभिः
च.	वारिणे	वारिभ्याम्	वारिभ्यः
पं.	वारिणः	वारिभ्याम्	वाविभ्यः
ष.	वारिणः	वारिणोः	वारीणाम्
स.	वारिणि	वारिणोः	वारिषु
सं.	हे वारि	हे वारिणी	हे वारीणि

(२६) इकारान्त नपुंसकलिङ्गः 'अनादि' शब्दः ।

प्र.	अनादि	अनादिनी	अनादीनि
द्वि.	अनादि	अनादिनी	अनादीनि
तृ.	अनादिना	अनादिभ्याम्	अनादिभिः
च.	अनादिने, अनादये	अनादिभ्याम्	अनादिभ्यः
पं.	अनादिनः, अनादेः	अनादिभ्याम्	अनादिभ्यः
ष.	अनादिनः अनादेः	अनादिनोः अनाद्योः	अनादीनाम्
स.	अनादिनि अनाद्यौ	अनादिनोः अनाद्योः	अनादिषु
सं.	हे अनादे हे अनादि	हे अनादिनी	हे अनादीनि

एवं शुचि, दुर्मति इत्यादयः ।

(२७) इकारान्त नपुंसकलिङ्गः 'दधि' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्र.	दधि	दधिनी	दधीनि
द्वि.	दधि	दधिनी	दधीनि
तृ.	दध्ना	दधिभ्याम्	दधिभिः
च.	दध्ने	दधिभ्याम्	दधिभ्यः
पं.	दध्नः	दधिभ्याम्	दधिभ्यः
ष.	दध्नः	दध्नोः	दध्नाम्
स.	दध्नि, दधनि,	दध्नोः	दधिषु
सं.	हे दधे, हे दधि	हे दधिनी	हे दधीनि

एवं अस्थि, सक्थि, अक्षि, शब्दाः ।

(२८) उकारान्त नपुंसकलिङ्गो 'मधु' शब्दः ।

प्र.	मधु	मधुनी	मधूनि
द्वि.	मधु	मधुनी	मधूनि
तृ.	मधुना	मधुभ्याम्	मधुभिः
च.	मधुने	मधुभ्याम्	मधुभ्यः
पं.	मधुनः	मधुभ्याम्	मधुभ्यः
ष.	मधुनः	मधुनोः	मधूनाम्
स.	मधुनि	मधुनोः	मधुषु
सं.	हे मधो, हे मधु	हे मधुनी	हे मधूनि

एवं नप्तृ, वस्तु, जतु, अश्रु इत्यादयः ।

(२९) ऋकारान्त नपुंसकलिङ्गो 'धातृ' शब्दः ।

प्र.	धातृ	धातृणी	धातॄणि
द्वि.	धातृ	धातृणी	धाताणि

धातृ शब्दः—(*Concluded*).

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
तृ.	धात्रा, धातृणा	धातृभ्याम्	धातृभिः
च.	धात्रे, धातृणे	धातृभ्याम्	धातृभ्यः
पं.	धातुः, धातृणः	धातृभ्याम्	धातृभ्यः
ष.	धातुः, धातृणः	धात्रोः, धातृणोः	धातॄणाम्
स.	धातरि, धातृणि	धात्रोः, धातृणोः	धातृषु
सं.	हे धातः, हे धातृ	हे धातृणी	हे धातॄणि

एवं ज्ञातृ, कर्तृ, नेतृ इत्यादयः ।

इत्यजन्ताः नपुंसकलिङ्गाः

अथ हलन्तपुल्लिङ्गसाधारणशब्दाः ।

(३०) चकारान्तः पुल्लिङ्गः 'पयोमुच्' शब्दः ।

प्र. सं.	पयोमुक्	पयोमुचौ	पयोमुचः
द्वि.	पयोमुचम्	पयोमुचौ	पयोमुचः
तृ.	पयोमुचा	पयोमुग्भ्याम्	पयोमुग्भिः
च.	पयोमुचे	पयोमुग्भ्याम्	पयोमुग्भ्यः
पं.	पयोमुचः	पयोमुग्भ्याम्	पयोमुग्भ्यः
ष.	पयोमुचः	पयोमुचोः	पयोमुचाम्
स.	पयोमुचि	पयोमुचोः	पयोमुक्षु

(३१) जकारान्तः पुल्लिङ्गो 'भिषज्' शब्दः

प्र.	भिषक्	भिषजौ	भिषजः
द्वि.	भिषजम्	भिषजौ	भिषजः

भिषज् शब्दः—(*Concluded*).

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
तृ.	भिषजा	भिषग्भ्याम्	भिषग्भिः
च.	भिषजे	भिषग्भ्याम्	भिषग्भ्यः
पं.	भिषजः	भिषग्भ्याम्	भिषग्भ्यः
ष.	भिषजः	भिषजोः	भिषजाम्
स.	भिषजि	भिषजोः	भिषक्षु

(३२) तकारान्तः पुल्लिङ्गो 'मरुत्' शब्दः ।

प्र. सं.	मरुत्	मरुतौ	मरुतः
द्वि.	मरुतम्	मरुतौ	मरुतः
तृ.	मरुता	मरुद्भ्याम्	मरुद्भिः
च.	मरुते	मरुद्भ्याम्	मरुद्भ्यः
पं.	मरुतः	मरुद्भ्याम्	मरुद्भ्यः
ष.	मरुतः	मरुतोः	मरुताम्
स.	मरुति	मरुतोः	मरुत्सु

एवं भूभृत्, हरित् इत्यादयः

(३३) तकारान्तः पुल्लिङ्गो 'धीमत्' शब्दः ।

प्र.	धीमान्	धीमन्तौ	धीमन्तः
द्वि.	धीमन्तम्	धीमन्तौ	धीमतः
तृ.	धीमता	धीमद्भ्याम्	धीमद्भिः
च.	धीमते	धीमद्भ्याम्	धीमद्भ्यः
पं.	धीमतः	धीमद्भ्याम्	धीमद्भ्यः
ष.	धीमतः	धीमतोः	धीमताम्

धीमत् शब्दः—(*Concluded*).

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
स.	धीमति	धीमतोः	धीमत्सु
सं.	हे धीमन्	हे धीमन्तौ	हे धीमन्तः

एवं श्रीमत्, गोमत्, प्रभृतयो मत्वन्ताः, भगवत्, यशस्वत्, मघवत्, प्रभृतयो, वत्वन्तशब्दाश्च ।

(३४) तकारान्तः पुल्लिङ्गो 'गच्छत्' शब्दः ।

प्र.	गच्छन्	गच्छन्तौ	गच्छन्तः

शेषं धीमत् (३३) शब्दवत् ।

एवं गायत्, नृत्यत्, इच्छत्, चोरयत्, भवत् इत्यादयः शत्रन्ताश्शब्दाः ।

(३५) तकारान्तः पुल्लिङ्गो 'ददत्' शब्दः ।

प्र.	ददत्	ददतौ	ददतः
द्वि.	ददतम्	ददतौ	ददतः

इत्यादि मरुत् (३२) शब्दवत् ।

एवं जगत्, जाग्रत् इत्यादयः ।

(३६) तकारान्तः पुल्लिङ्गो 'महत्' शब्दः ।

प्र.	महान्	महान्तौ	महान्तः
द्वि.	महान्तम्	महान्तौ	महतः
सं.	हे महन्	हे महान्तौ	हे महान्तः

शेषं धीमत् (३३) शब्दवत् ।

(३७) दकारान्तः पुल्लिङ्गः 'सुहृद्' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्र. सं.	सुहृत्	सुहृदौ	सुहृदः
द्वि.	सुहृदम्	सुहृदौ	सुहृदः
तृ.	सुहृदा	सुहृद्भ्याम्	सुहृद्भिः
च.	सुहृदे	सुहृद्भ्याम्	सुहृद्भ्यः
पं.	सुहृदः	सुहृद्भ्याम्	सुहृद्भ्यः
ष.	सुहृदः	सुहृदोः	सुहृदाम्
स.	सुहृदि	सुहृदोः	सुहृत्सु

(३८) नकारान्तः पुल्लिङ्गो 'राजन्' शब्दः ।

प्र.	राजा	राजानौ	राजानः
द्वि.	राजानम्	राजानौ	राज्ञः
तृ.	राज्ञा	राजभ्याम्	राजभिः
च.	राज्ञे	राजभ्याम्	राजभ्यः
प.	राज्ञः	राजभ्याम्	राजभ्यः
ष.	राज्ञः	राज्ञोः	राज्ञाम्
स.	राज्ञि, राजनि	राज्ञोः	राजसु
सं.	हे राजन्	हे राजानौ	हे राजानः

एवं लघिमन्, गरिमन्, महिमन्, इत्यादयः ।

(३९) नकारान्तः पुल्लिङ्गः 'आत्मन्' शब्दः ।

प्र.	आत्मा	आत्मानौ	आत्मानः
द्वि.	आत्मानम्	आत्मानौ	आत्मनः
तृ.	आत्मना	आत्मभ्याम्	आत्मभिः

आत्मन् शब्दः—(*Concluded*).

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
च.	आत्मने	आत्मभ्याम्	आत्मभ्यः
पं.	आत्मनः	आत्मभ्याम्	आत्मभ्यः
ष.	आत्मनः	आत्मनोः	आत्मनाम्
स	आत्मनि	आत्मनोः	आत्मसु
सं.	हे आत्मन्	हे आत्मानौ	हे आत्मानः

एवं ब्रह्मन्, यज्वन्, इत्यादयः ।

(४०) नकारान्तः पुल्लिङ्गः 'श्वन्' शब्दः ।

प्र.	श्वा	श्वानौ	श्वानः
द्वि.	श्वानम्	श्वानौ	शुनः
तृ.	शुना	श्वभ्याम्	श्वभिः
सं.	हे श्वन्	हे श्वानौ	हे श्वानः

इत्यादि ।

(४१) नकारान्तः पुल्लिङ्गो 'युवन्' शब्दः ।

प्र.	युवा	युवानौ	युवानः
द्वि.	युवानम्	युवानौ	यूनः
तृ.	यूना	युवभ्याम्	युवभिः

इत्यादि ।

(४२) नकारान्तः पुल्लिङ्गो 'मघवन्' शब्दः ।

प्र.	मघवा	मघवानौ	मघवानः
द्वि.	मघवानम्	मघवानौ	मघोनः

मघवन् शब्दः—(*Concluded*).

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
तृ.	मघोना	मघवभ्याम्	मघवभिः
सं.	हे मघवन्	हे मघवानौ	हे मघवानः

इत्यादि ।

(४३) नकारान्तः पुल्लिङ्गो 'पथिन्' शब्दः ।

प्र. सं	पन्थाः	पन्थानौ	पन्थानः
द्वि.	पन्थानम्	पन्थानौ	पथः
तृ.	पथा	पथिभ्याम्	पथिभिः
च.	पथे	पथिभ्याम्	पथिभ्यः
पं.	पथः	पथिभ्याम्	पथिभ्यः
ष.	पथः	पथोः	पथाम्
स.	पथि	पथोः	पथिषु

एवं मथिन्, ऋभुक्षिन्, शब्दौ ।

(४४) नकारान्तः पुल्लिङ्गः 'शार्ङ्गिन्' शब्दः ।

प्र.	शार्ङ्गी	शार्ङ्गिणौ	शार्ङ्गिणः
द्वि.	शार्ङ्गिणम्	शार्ङ्गिणौ	शार्ङ्गिणः
तृ.	शार्ङ्गिणा	शार्ङ्गिभ्याम्	शार्ङ्गिभिः
च.	शार्ङ्गिणे	शार्ङ्गिभ्याम्	शार्ङ्गिभ्यः
पं.	शार्ङ्गिणः	शार्ङ्गिभ्याम्	शार्ङ्गिभ्यः
ष.	शार्ङ्गिणः	शार्ङ्गिणोः	शार्ङ्गिणाम्
स.	शार्ङ्गिणि	शार्ङ्गिणोः	शार्ङ्गिषु
सं.	हे शार्ङ्गिन्	हे शार्ङ्गिणौ	हे शार्ङ्गिणः

एवं गुणिन्, करिन्, ज्ञानिन् इत्यादयः ।

(४५) सकारान्तः पुल्लिङ्गो 'वेधस्' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्र. सं.	वेधाः	वेधसौ	वेधसः
द्वि.	वेधसम्	वेधसौ	वेधसः
तृ.	वेधसा	वेधोभ्याम्	वेधोभिः
च.	वेधसे	वेधोभ्याम्	वेधोभ्यः
पं.	वेधसः	वेधोभ्याम्	वेधोभ्यः
ष.	वेधसः	वेधसोः	वेधसाम्
स.	वेधसि	वेधसोः	वेधस्सु

एवं चन्द्रमस्, सुमनस्, इत्यादयः ।

(४६) सकारान्तः पुल्लिङ्गो 'विद्वस्' शब्दः ।

प्र.	विद्वान्	विद्वांसौ	विद्वांसः
द्वि.	विद्वांसम्	विद्वांसौ	विदुषः
तृ.	विदुषा	विद्वद्भ्याम्	विद्वद्भिः
च.	विदुषे	विद्वद्भ्याम्	विद्वद्भ्यः
पं.	विदुषः	विद्वद्भ्याम्	विद्वद्भ्यः
ष.	विदुषः	विदुषोः	विदुषाम्
स.	विदुषि	विदुषोः	विद्वत्सु
सं.	हे विद्वन्	हे विद्वांसौ	हे विद्वांसः

एवं सेदिवस्, तस्थिवस् इत्यादयो वस्वन्तशब्दाः ।

(४७) सकारान्तः पुल्लिङ्गः 'पुंस्' शब्दः ।

प्र.	पुमान्	पुमांसौ	पुमांसः
द्वि.	पुमांसम्	पुमांसौ	पुंसः

पुंस शब्दः—(*Concluded*).

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
तृ.	पुंसा	पुंभ्याम्	पुंभिः
च.	पुंसे	पुंभ्याम्	पुंभ्यः
पं.	पुंसः	पुंभ्याम्	पुंभ्यः
ष.	पुंसः	पुंसोः	पुंसाम्
स.	पुंसि	पुंसोः	पुंसु
सं.	हे पुमान्	हे पुमांसौ	हे पुमांसः

(४८) शकारान्तः पुल्लिङ्गो 'विश्' शब्दः ।

प्र.	विट्	विशौ	विशः
द्वि.	विशं	विशौ	विशः

(४९) शकारान्तः पुल्लिङ्गः 'तादृश्' शब्दः ।

प्र.	तादृक्	तादृशौ	तादृशः
द्वि.	तादृशम्	तादृशौ	तादृशः
तृ.	तादृशा	तादृग्भ्याम्	तादृग्भिः

इत्यादि ।

(५०) षकारान्तः पुल्लिङ्गो 'द्विष्' शब्दः ।

प्र. सं.	द्विट्	द्विषौ	द्विषः
द्वि.	द्विषम्	द्विषौ	द्विषः
तृ.	द्विषा	द्विड्भ्याम्	द्विड्भिः
च.	द्विषे	द्विड्भ्याम्	द्विड्भ्यः

इत्यादि ।

(५१) हकारान्तः पुल्लिङ्गो 'लिह्' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम	बहुवचनम्
प्र. सं.	लिट्	लिहौ	लिहः
द्वि.	लिहम्	लिहौ	लिहः
तृ.	लिहा	लिड्भ्याम्	लिड्भिः

इत्यादि ।

(५२) हकारान्तः पुल्लिङ्गः 'अनडुह्' शब्दः ।

प्र.	अनड्वान्	अनड्वाहौ	अनड्वाहः
द्वि.	अनड्वाहम्	अनड्वाहौ	अनडुहः
तृ.	अनडुहा	अनडुद्भ्याम्	अनडुद्भिः
च.	अनडुहे	अनडुद्भ्याम्	अनडुद्भ्यः
पं.	अनडुहः	अनडुद्भ्याम्	अनडुद्भ्यः
ष.	अनडुहः	अनडुहोः	अनडुहाम्
स.	अनडुहि	अनडुहोः	अनडुत्सु
सं.	हे अनड्वन्	हे अनड्वाहौ	हे अनड्वाहः

इति हलन्ताः पुल्लिङ्गाः ।

अथ हलन्तस्त्रीलिङ्गसाधारणशब्दाः ।

(५३) चकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'वाच्' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्र. सं.	वाक्	वाचौ	वाचः
द्वि.	वाचम्	वाचौ	वाचः
तृ.	वाचा	वाग्भ्याम्	वाग्भिः
च.	वाचे	वाग्भ्याम्	वाग्भ्यः
पं.	वाचः	वाग्भ्याम	वाग्भ्यः
ष.	वाचः	वाचोः	वाचाम्
स.	वाचि	वाचोः	वाक्षु

(५४) जकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'स्रज्' शब्दः ।

प्र.	स्रक्	स्रजौ	स्रजः

इत्यादि भिषज् (३१) शब्दवत् ।

(५५) तकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'सरित्' शब्दः ।

प्र.	सरित्	सरितौ	सरितः

इत्यादि मरुत् (३२) शब्दवत्

(५६) दकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'शरद्' शब्दः ।

प्र.	शरत्	शरदौ	शरदः

इत्यादि सुहृद् (३७) शब्दवत् ।

(५७) रेफान्तः स्त्रीलिङ्गो 'गीर्' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्र. सं.	गीः	गिरौ	गिरः
द्वि.	गिरम्	गिरौ	गिरः
तृ.	गिरा	गीर्भ्याम्	गीर्भिः
च.	गिरे	गीर्भ्याम्	गीर्भ्यः
पं.	गिरः	गीर्भ्याम्	गीर्भ्यः
ष.	गिरः	गिरोः	गिराम्
स.	गिरि	गिरोः	गीर्षु

(५८) वकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'दिव्' शब्दः ।

प्र. सं.	द्यौः	दिवौ	दिवः
द्वि.	दिवम्	दिवौ	दिवः
तृ.	दिवा	द्युभ्याम्	द्युभिः
च.	दिवे	द्युभ्याम्	द्युभ्यः
पं.	दिवः	द्युभ्याम्	द्युभ्यः
ष.	दिवः	दिवोः	दिवाम्
स.	दिवि	दिवोः	द्युषु

(५९) शकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'दिश्' शब्दः ।

प्र.	दिक्	दिशौ	दिशः
द्वि.	दिशम्	दिशौ	दिशः
तृ.	दिशा	दिग्भ्याम्	दिग्भिः

इत्यादि ।

(६०) षकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'प्रावृष्' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्र.	प्रावृट्	प्रावृषौ	प्रावृषः

इत्यादि द्विष् (५०) शब्दवत् ।

(६१) सकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'आशिष्' शब्दः ।

प्र. सं.	आशीः	आशिषौ	आशिषः
द्वि.	आशिषम्	आशिषौ	आशिषः
तृ.	आशिषा	आशीर्भ्याम्	आशीर्भिः
च.	आशिषे	आशीर्भ्याम्	आशीर्भ्यः
पं.	आशिषः	आशीर्भ्याम्	आशीर्भ्यः
ष.	आशिषः	आशिषोः	आशिषाम्
स.	आशिषि	आशिषोः	आशीष्षु

(६२) हकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'उपानह्' शब्दः ।

प्र. सं.	उपानत्	उपानहौ	उपानह
द्वि.	उपानहम्	उपानहौ	उपानहः
तृ.	उपानहा	उपानद्भ्याम्	उपानद्भिः
च.	उपानहे	उपानद्भ्याम्	उपानद्भ्यः
पं.	उपानहः	उपानद्भ्याम्	उपानद्भ्यः
ष.	उपानहः	उपानहोः	उपानहाम्
स.	उपानहि	उपानहोः	उपानत्सु

इति हलन्ताः स्त्रीलिङ्गाः ।

अथ हलन्तनपुंसकलिङ्गसाधारणशब्दाः ।

(६३) तकारान्त नुपुंसकलिङ्गो 'जगत्' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्र. सं.	जगत्	जगती	जगन्ति
द्वि.	जगत्	जगती	जगन्ति

शेषं मरुत् (३२) शब्दवत् ।

(६४) तकारान्त नुपुंसकलिङ्गो 'गच्छत्' शब्दः ।

प्र. सं.	गच्छत्	गच्छान्ती	गच्छन्ति

शेषं पुं (३४) वत् ।

एवं पचत्, चोरयत् इत्यादयः ।

(६५) तकारान्त नपुंसकलिङ्गः 'इच्छत्' शब्दः ।

प्र.स.द्वि.	इच्छत्	इच्छन्ती, इच्छती	इच्छन्ति

शेषं गच्छत् (३४) शब्दवत् ।

(६६) नकारान्त नपुंसकलिङ्गो 'नामन्' शब्दः ।

प्र. द्वि.	नाम	नाम्नी, नामनी	नामानि
सं.	हे नामन्, हे नाम	हे नाम्नी, हे नामनी	हे नामनि

शेषं राजन् (३८) शब्नवत् ।

(६७) नकारान्त नपुंसकलिङ्गो 'ब्रह्मन्' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्र. द्वि.	ब्रह्म	ब्रह्मणी	ब्रह्माणि
सं.	हे ब्रह्मन् हे ब्रह्म	हे ब्रह्मणी	हे ब्रह्माणि

शेषं आत्मन् (३९) शब्दवत् ।
एवं वर्मन्, शर्मन् इत्यादयः ।

(६८) नकारान्त नपुंसकलिङ्गो 'दण्डिन्' शब्दः ।

प्र. द्वि.	दण्डि	दण्डिनी	दण्डीनि
स.	हे दण्डिन् हे दण्डि	हे दण्डिनी	हे दण्डीनि

शेषं शार्ङ्गिन् (४४) शब्दवत् ।
एवं मनोहारिन्, स्रग्विन् इत्यादयः ।

(६९) सकारान्त नपुंसकलिङ्गः 'पयस्' शब्दः ।

प्र.द्वि.सं.	पयः	पयसी	पयांसि

शेषं वेधस् (४५) शब्दवत् ।

(७०) सकारान्त नपुंसकलिङ्गो 'हविस्' शब्दः ।

प्र. सं.	हविः	हविषी	हवींषि
द्वि.	हविः	हविषी	हवींषि
तृ.	हविषा	हविर्भ्याम्	हविर्भिः

इत्यादि ।

एवं अर्चिस्, आयुस्, धनुस् इत्यादयः ।

इति हलन्ताः नपुंसकलिङ्गाः ।

सर्व, विश्व, कतर, कतम, यतर, यतम, ततर, ततम, एकतर, एकतम, अन्य, अन्यतर, इतर, त्व, सम, सीम, नेम, पूर्व, पर, अवर, दक्षिण, उत्तर, अधर, अपर, स्व, अन्तर, एक, उभ, उभय, द्वि, त्वत्, भवत्, तद्, यद्, एतद्, युष्मद् अस्मद्, किम्, इदम्, अदस्।

एते सर्वनामशब्दाः ।

(७१) अकारान्तः पुल्लिङ्गः 'सर्व' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्र.	सर्वः	सर्वौ	सर्वे
द्वि.	सर्वम्	सर्वौ	सर्वान्
तृ.	सर्वेण	सर्वाभ्याम्	सर्वैः
च.	सर्वस्मै	सर्वाभ्याम्	सर्वेभ्यः
पं.	सर्वस्मात्	सर्वाभ्याम्	सर्वेभ्यः
ष.	सर्वस्य	सर्वयोः	सर्वेषाम्
स.	सर्वस्मिन्	सर्वयोः	सर्वेषु
सं.	हे सर्व	हे सर्वौ	हे सर्वे

एवं विश्वादयः ।

(७२) आकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'सर्वा' शब्दः ।

प्र.	सर्वा	सर्वे	सर्वाः
द्वि.	सर्वाम्	सर्वे	सर्वाः
तृ.	सर्वया	सर्वाभ्याम्	सर्वाभिः

सर्व शब्दः—(*Concluded*).

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
च.	सर्वस्यै	सर्वाभ्याम्	सर्वाभ्यः
पं.	सर्वस्याः	सर्वाभ्याम्	सर्वाभ्यः
ष.	सर्वस्याः	सर्वयोः	सर्वासाम्
स.	सर्वस्याम्	सर्वयोः	सर्वासु
सं.	हे सर्वे	हे सर्वे	हे सर्वाः

(७३) अकारान्त नपुंसकलिङ्गः 'सर्व' शब्दः ।

प्र. द्वि.	सर्वम्	सर्वे	सर्वाणि

शेषं पुं (७१) वत् ।

(७४) अकारान्तः पुल्लिङ्गः 'पूर्व' शब्दः ।

प्र.	पूर्वः	पूर्वौ	पूर्वे, पूर्वाः
द्वि.	पूर्वम्	पूर्वौ	पूर्वान्
तृ.	पूर्वेण	पूर्वाभ्याम्	पूर्वैः
च.	पूर्वस्मै	पूर्वाभ्याम्	पूर्वेभ्यः
पं.	पूर्वस्मात्, पूर्वात्	पूर्वाभ्याम्	पूर्वेभ्यः
ष.	पूर्वस्य	पूर्वयोः	पूर्वेषाम्
स.	पूर्वस्मिन्, पूर्वे	पूर्वयोः	पूर्वेषु
सं.	हे पूर्व	हे पूर्वौ	हे पूर्वे हे पूर्वाः

एवं पर, अवर, दक्षिण, उत्तर, अपर, अधर शब्दाः ।

(७५) आकारन्तः स्त्रीलिङ्गः ' पूर्वा ' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्र.	पूर्वा	पूर्वे	पूर्वाः

इत्यादि सर्वा (७२) शब्दवत्

(७६) अकारान्त नपुंसकलिङ्गः ' पूर्व ' शब्दः ।

प्र. द्वि.	पूर्वम्	पूर्वे	पूर्वाणि

शेषं पुं (७४) वत् ।

(७७) दकारान्तः पुल्लिङ्गो 'तद्' शब्दः ।

प्र.	सः	तौ	ते
द्वि.	तम्	तौ	तान्
तृ.	तेन	ताभ्याम्	तैः
च.	तस्मै	ताभ्याम्	तेभ्यः
पं.	तस्मात्	ताभ्याम्	तेभ्यः
षं.	तस्य	तयोः	तेषाम्
स.	तस्मिन्	तयोः	तेषु

(७८) दकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'तद्' शब्दः ।

प्र.	सा	ते	ताः
द्वि.	ताम्	ते	ताः
तृ.	तया	ताभ्याम्	ताभिः
च.	तस्यै	ताभ्याम्	ताभ्यः
पं.	तस्याः	ताभ्याम्	ताभ्यः
ष.	तस्याः	तयोः	तासाम्
स.	तस्याम्	तयोः	तासु

(७९) दकारान्त नपुंसकलिङ्गो 'तद्' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्र. द्वि.	तत्	ते	तानि

शेषं पुं (७७) वत् ।

(८०) दकारान्तः पुल्लिङ्गो 'यद्' शब्दः ।

प्र.	यः	यौ	ये
द्वि.	यम्	यौ	यान्
तृ.	येन	याभ्याम्	यैः
च.	यस्मै	याभ्याम्	येभ्यः
पं.	यस्मात्	याभ्याम्	येभ्यः
ष.	यस्य	ययोः	येषाम्
स.	यस्मिन्	ययोः	येषु

(८१) दकारान्तः स्त्रीलिङ्गो 'यद्' शब्दः ।

प्र.	या	ये	याः
द्वि.	याम्	ये	याः
तृ.	यया	याभ्याम्	याभिः
च.	यस्यै	याभ्याम्	याभ्यः
पं.	यस्याः	याभ्याम्	याभ्यः
ष.	यस्याः	ययोः	यासाम्
स.	यस्याम्	ययोः	यासु

(८२) दकारान्तः नपुंसकलिङ्गो 'यद्' शब्दः ।

प्र.	यत्	ये	यानि
द्वि.	यत्	ये	यानि

शेषं पुं (८०) वत् ।

(८३) दकारान्त पुल्लिङ्गो 'एतद्' शब्दः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्र.	एषः	एतौ	एते
द्वि.	एतम् / एनम्	एतौ / एनौ	एतान् / एनान्
तृ.	एतेन / एनेन	एताभ्याम्	एतैः
च.	एतस्मै	एताभ्याम्	एतेभ्यः
पं.	एतस्मात्	एताभ्याम्	एतेभ्यः
ष.	एतस्य	एतयोः / एनयोः	एतेषाम्
स.	एतस्मिन्	एतयोः / एनयोः	एतेषु

(८४) दकारान्त स्त्रीलिङ्गः 'एतद्' शब्दः ।

प्र.	एषा	एते	एताः
द्वि.	एताम् / एनाम्	एते / एने	एताः / एनाः
तृ.	एतया / एनया	एताभ्याम्	एताभिः
च.	एतस्यै	एताभ्याम्	एताभ्यः
पं.	एतस्याः	एताभ्याम्	एताभ्यः
ष.	एतस्याः	एतयोः / एनयोः	एतासाम्
स.	एतस्याम्	एतयोः / एनयोः	एतासु

(८५) दकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'एतद्' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्र.	एतत्	एते	एतानि
द्वि.	एतत्	एते	एतानि
	एनत्	एने	एनानि

शेषं पुं (८३) वत् ।

(८६) दकारान्तस्त्रिषु लिङ्गेषु समानो 'युष्मद्' शब्दः ।

प्र.	त्वम्	युवाम्	यूयम्
द्वि.	त्वाम्	युवाम्	युष्मान्
	त्वा	वाम्	वः
तृ.	त्वया	युवाभ्याम्	युष्माभिः
च.	तुभ्यम्	युवाभ्याम्	युष्मभ्यम्
	ते	वाम्	वः
पं.	त्वत्	युवाभ्याम्	युष्मत्
ष.	तव	युवयोः	युष्माकम्
	ते	वाम्	वः
स.	त्वयि	युवयोः	युष्मासु

(८७) दकारान्तास्त्रिषु लिङ्गेषु समानः 'अस्मद्' शब्दः ।

प्र.	अहम्	आवाम्	वयम्
द्वि.	माम्	आवाम्	अस्मान्
	मा	नौ	नः
तृ.	मया	आवाभ्याम्	अस्माभिः

‘ अस्मद् ’ शब्दः—(*Concluded*).

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
च.	मह्यम्, मे	आवाभ्याम्, नौ	अस्मभ्यम्, नः
पं.	मत्	आवाभ्याम्	अस्मत्
ष.	मम, मे	आवयोः, नौ	अस्माकम्, नः
स.	मयि	आवयोः	अस्मासु

(८८) मकारान्तः पुल्लिङ्गः ‘ इदम् ’ शब्दः ।

प्र.	अयम्	इमौ	इमे
द्वि.	इमम्, एनम्	इमौ, एनौ	इमान्, एनान्
तृ.	अनेन, एनेन	आभ्याम्	एभिः
च.	अस्मै	आभ्याम्	एभ्यः
पं.	अस्मात्	आभ्याम्	एभ्यः
ष.	अस्य	अनयोः, एनयोः	एषाम्
स.	अस्मिन्	अनयोः, एनयोः	एषु

(८९) मकारान्तः स्त्रीलिङ्गः ‘ इदम् ’ शब्दः ।

प्र.	इयम्	इमे	इमाः
द्वि.	इमाम्, एनाम्	इमे, एने	इमाः, एनाः
तृ.	अनया, एनया	आभ्याम्	आभिः

इदम् शब्दः—(*Concluded*).

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
च.	अस्यै	आभ्याम्	आभ्यः
प.	अस्याः	आभ्याम्	आभ्यः
ष.	अस्याः	अनयोः, एनयोः	आसाम्
स.	अस्याम्	अनयोः, एनयोः	आसु

(९०) मकारान्त नपुंसकलिङ्गः इदम '' शब्दः ।

प्र.	इदम्	इमे	इमानि
द्वि.	इदम्, एनत्	इमे, एने	इमानि, एनानि

शेषं पुं (८८) वत् ।

(९१) मकारान्तः पुल्लिङ्गः 'किम्' शब्दः ।

प्र.	कः	कौ	के

इत्यादि यद् (८०) शब्दवत् ।

(९२) मकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'किम्' शब्दः ।

प्र.	का	के	काः

इत्यादि यद् (८१) शब्दवत् ।

(९३) मकारान्त नपुंसकलिङ्गः 'किम्' शब्दः ।

प्र. द्वि.	किम्	के	कानि

शेषं यद् (८२) शब्दवत् ।

(९४) सकारान्तः पुल्लिङ्गः 'अदस्' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्र.	असौ	अमू	अमी
द्वि.	अमुम्	अमू	अमून्
तृ.	अमुना	अमूभ्याम्	अमीभिः
च.	अमुष्मै	अमूभ्याम्	अमीभ्यः
पं.	अमुष्मात्	अमूभ्याम्	अमीभ्यः
ष.	अमुष्य	अमुयोः	अमीषाम्
स.	अमुष्मिन्	अमुयोः	अमीषु

(९५) सकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'अदस्' शब्दः ।

प्र.	असौ	अमू	अमूः
द्वि.	अमुम्	अमू	अमूः
तृ.	अमुया	अमूभ्याम्	अमूभिः
च.	अमुष्यै	अमूभ्याम्	अमूभ्यः
पं.	अमुष्याः	अमूभ्याम्	अमूभ्यः
ष.	अमुष्याः	अमुयोः	अमूषाम्
स.	अमुष्याम्	अमुयोः	अमूषु

(९६) सकारान्त नपुंसकलिङ्गः 'अदस्' शब्दः ।

प्र. द्वि.	अदः	अमू	अमूनि

शेषं पुं (९४) वत् ।

(९७-९९) अकारान्तः नित्यमेकवचनः 'एक' शब्दः ।

	पुल्लिङ्गे	स्त्रीलिङ्गे	नपुंसकलिङ्गे
प्र.	एकः	एका	एकम्
द्वि.	एकम्	एकाम्	एकम्

एक शब्दः—(*Concluded*).

	पुल्लिङ्गे	स्त्रीलिङ्गे	नपुंसकलिङ्गे
तृ.	एकेन	एकया	एकेन
च.	एकस्मै	एकस्यै	एकस्मै
पं.	एकस्मात्	एकस्याः	एकस्मात्
ष.	एकस्य	एकस्याः	एकस्य
स.	एकस्मिन्	एकस्याम्	एकस्मिन्

(१००-१०२) इकारान्तः नित्यंद्विवचनो 'द्वि' शब्दः ।

प्र.	द्वौ	द्वे	द्वे
द्वि.	द्वौ	द्वे	द्वे
तृ.	द्वाभ्याम्	द्वाभ्याम्	द्वाभ्याम्
च.	द्वाभ्याम्	द्वाभ्याम्	द्वाभ्याम्
पं.	द्वाभ्याम्	द्वाभ्याम्	द्वाभ्याम्
ष.	द्वयोः	द्वयोः	द्वयोः
स.	द्वयोः	द्वयोः	द्वयोः

(१०३-१०५) इकारान्तः नित्यंबहुवचनः 'त्रि' शब्दः ।

प्र.	त्रयः	तिस्रः	त्रीणि
द्वि.	त्रीन्	तिस्रः	त्रीणि
तृ.	त्रिभिः	तिसृभिः	त्रिभिः
च.	त्रिभ्यः	त्रिसृभ्यः	त्रिभ्यः
पं.	त्रिभ्यः	त्रिसृभ्यः	त्रिभ्यः
ष.	त्रयाणाम्	तिसृणाम्	त्रयाणाम्
स.	त्रिषु	तिसृषु	त्रिषु

(१०६-१०८) रेफान्तः नित्यंबहुवचनः ' चतुर् ' शब्दः ।

	पुंल्लिङ्गे	स्त्रीलिङ्गे	नपुंसकलिङ्गे
प्र.	चत्वारः	चतस्रः	चत्वारि
द्वि.	चतुरः	चतस्रः	चत्वारि
तृ.	चतुर्भिः	चतसृभिः	चतुर्भिः
च.	चतुर्भ्यः	चतसृभ्यः	चतुर्भ्यः
पं.	चतुर्भ्यः	चतसृभ्यः	चतुर्भ्यः
ष.	चतुर्णाम्	चतसृणाम्	चतुर्णाम्
स.	चतुर्षु	चतसृषु	चतुर्षु

(१०९) षकारान्तस्त्रिषु लिङ्गेषु समः ' षट् ' शब्दः ।

षट् । षट् । षड्भिः। षड्भ्यः । षड्भ्यः। षण्णाम् । षट्सु—षट्त्सु ।

(११०) नकारान्तास्त्रिषु लिङ्गेषु समः ' पञ्चन् ' शब्दः ।

पञ्च । पञ्च । पञ्चभिः । पञ्चभ्यः । पञ्चभ्यः पञ्चानाम् । पञ्चसु ।

एवं सप्तन्, नवन्, दशन् इत्यादयः ।

(१११) यकारान्तास्त्रिषु लिङ्गेषु समः ' अष्टन् ' शब्दः ।

अष्टौ-अष्ट । अष्टौ-अष्ट । अष्टाभिः-अष्टभिः । अष्टाभ्यः-अष्टभ्यः । अष्टाभ्यः-अष्टभ्यः। अष्टानाम् । अष्टासु-अष्टसु.

इदमस्तु सन्निकृष्टं समीपतरवर्ति एतदोरूपम्, अदसस्तुविप्रकृष्टम् तदिति परोक्षे विजानीयात् ।

CHAPTER VII.

I. शब्विकरणधातुरूपाणि ।

CONJUGATION OF ROOTS OF THE FIRST CONJUGATION.

दृश् (पश्य्)—to see, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

पश्यामि	पश्याव:	पश्याम:
पश्यसि	पश्यथ:	पश्यथ
पश्यति	पश्यत:	पश्यन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अपश्यम्	अपश्याव	अपश्याम
अपश्य:	अपश्यतम्	अपश्यत
अपश्यत्	अपश्यताम्	अपश्यन्

IMPERATIVE. लोट् ।

पश्यानि	पश्याव	पश्याम
पश्य	पश्यतम्	पश्यत
पश्यतु	पश्यताम्	पश्यन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

पश्येयम्	पश्येव	पश्येम
पश्ये:	पश्येतम्	पश्येत
पश्येत्	पश्येताम्	पश्येयु:

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

ददर्श	ददृशिव	ददृशिम
ददर्शिथ–दद्रष्ठ	ददृशथु:	ददृश
ददर्श	ददृशतु:	ददृशु:

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट्।

द्रष्टास्मि	द्रष्टास्वः	द्रष्टास्मः
द्रष्टासि	द्रष्टास्थः	द्रष्टास्थ
द्रष्टा	द्रष्टारौ	द्रष्टारः

SECOND FUTURE. लृट्।

द्रक्ष्यामि	द्रक्ष्यावः	द्रक्ष्यामः
द्रक्ष्यसि	द्रक्ष्यथः	द्रक्ष्यथ
द्रक्ष्यति	द्रक्ष्यतः	द्रक्ष्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ्।

अद्रक्ष्यम्	अद्रक्ष्याव	अद्रक्ष्याम
अद्रक्ष्यः	अद्रक्ष्यतम्	अद्रक्ष्यत
अद्रक्ष्यत्	अद्रक्ष्यताम्	अद्रक्ष्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ्।

दृश्यासम्	दृश्यास्व	दृश्यास्म
दृश्याः	दृश्यास्तम्	दृश्यास्त
दृश्यात्	दृश्यास्ताम्	दृश्यासुः

AORIST. लुङ्।

अद्राक्षम् अदर्शम्	अद्राक्ष्व अदर्शाव	अद्राक्ष्म अदर्शाम
अद्राक्षीः अदर्शः	अद्राष्टम् अदर्शतम्	अद्राष्ट अदर्शत
अद्राक्षीत् अदर्शत्	अद्राष्टाम् अदर्शताम्	अद्राक्षुः अदर्शन्

गम् (गच्छ्) =to go, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।
Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

गच्छामि	गच्छावः	गच्छामः
गच्छसि	गच्छथः	गच्छथ
गच्छति	गच्छतः	गच्छन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अगच्छम्	अगच्छाव	अगच्छाम
अगच्छः	अगच्छतम्	अगच्छत
अगच्छत्	अगच्छताम्	अगच्छन्

IMPERATIVE. लोट् ।

गच्छानि	गच्छाव	गच्छाम
गच्छ	गच्छतम्	गच्छत
गच्छतु	गच्छताम्	गच्छन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

गच्छेयम्	गच्छेव	गच्छेम
गच्छेः	गच्छेतम्	गच्छेत
गच्छेत्	गच्छेताम्	गच्छेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।
Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

जगाम—जगम	जग्मिव	जग्मिम
जगमिथ—जगन्थ	जग्मथुः	जग्म
जगाम	जग्मतुः	जग्मुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

गन्तास्मि	गन्तास्वः	गन्तास्मः
ान्तासि	गन्तास्थः	गन्तास्थ
ान्ता	गन्तारौ	गन्तारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

ामिष्यामि	गमिष्यावः	गमिष्यामः
गमिष्यसि	गमिष्यथः	गमिष्यथ
गमिष्यति	गमिष्यतः	गमिष्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अगमिष्यम्	अगमिष्याव	अगमिष्याम
अगमिष्यः	अगमिष्यतम्	अगमिष्यत
अगमिष्यत्	अगमिष्यताम्	अगमिष्यन्

BENDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

गम्यासम्	गम्यास्व	गम्यास्म
गम्याः	गम्यास्तम्	गम्यास्त
गम्यात्	गम्यास्ताम्	गम्यासुः

AORIST. लुङ् ।

अगमम्	अगमाव	अगमाम
अगमः	अगमतम्	अगमत
अगमत्	अगमताम्	अगमन्

स्था (तिष्ठ्) = to stand, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

तिष्ठामि	तिष्ठावः	तिष्ठामः
तिष्ठसि	तिष्ठथः	तिष्ठथ
तिष्ठति	तिष्ठतः	तिष्ठन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अतिष्ठम्	अतिष्ठाव	अतिष्ठाम
अतिष्ठः	अतिष्ठतम्	अतिष्ठत
अतिष्ठत्	अतिष्ठताम्	अतिष्ठन्

IMPERATIVE. लोट् ।

तिष्ठानि	तिष्ठाव	तिष्ठाम
तिष्ठ	तिष्ठतम्	तिष्ठत
तिष्ठतु	तिष्ठताम्	तिष्ठन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

तिष्ठेयम्	तिष्ठेव	तिष्ठेम
तिष्ठेः	तिष्ठेतम्	तिष्ठेत
तिष्ठेत्	तिष्ठेताम्	तिष्ठेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

तस्थौ	तस्थिव	तस्थिम
तस्थिथ—तस्थाथ	तस्थथुः	तस्थ
तस्थौ	तस्थतुः	तस्थुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

स्थातास्मि	स्थातास्वः	स्थातास्मः
स्थातासि	स्थातास्थः	स्थातास्थ
स्थाता	स्थातारौ	स्थातारः

SECOND FUTURE. ऌट् ।

स्थास्यामि	स्थास्यावः	स्थास्यामः
स्थास्यासि	स्थास्यथः	स्थास्यथ
स्थास्यति	स्थास्यतः	स्थास्यन्ति

CONDITIONAL. ऌङ् ।

अस्थास्यम्	अस्थास्याव	अस्थास्याम
अस्थास्यः	अस्थास्यतम्	अस्थास्यत
अस्थास्यत्	अस्थास्यताम्	अस्थास्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

स्थेयासम्	स्थेयास्व	स्थेयास्म
स्थेयाः	स्थेयास्तम्	स्थेयास्त
स्थेयात्	स्थेयास्ताम्	स्थेयासुः

AORIST. लुङ्

अस्थाम्	अस्थाव	अस्थाम
अस्थाः	अस्थातम्	अस्थात
अस्थात्	अस्थाताम्	अस्थुः

वस् = to dwell, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।
Conjugational Tenses.

PRESENT. लट्।

वसामि	वसावः	वसामः
वससि	वसथः	वसथ
वसति	वसतः	वसन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अवसम्	अवसाव	अवसाम
अवसः	अवसतम्	अवसत
अवसत्	अवसताम्	अवसन्

IMPERATIVE. लोट् ।

वसानि	वसाव	वसाम
वस	वसतम्	वसत
वसतु	वसताम्	वसन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

वसेयम्	वसेव	वसेम
वसेः	वसेतम्	वसेत
वसेत्	वसेताम्	वसेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।
Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

उवास—उवस	ऊषिव	ऊषिम
उवस्थ—उवसिथ	ऊषथुः	ऊष
उवास	ऊषतुः	ऊषुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

वस्तास्मि	वस्तास्वः	वस्तास्मः
वस्तासि	वस्तास्थः	वस्तास्थ
वस्ता	वस्तारौ	वस्तारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

वत्स्यामि	वत्स्यावः	वत्स्यामः
वत्स्यसि	वत्स्यथः	वत्स्यथ
वत्स्यति	वत्स्यतः	वत्स्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अवत्स्यम्	अवत्स्याव	अवत्स्याम
अवत्स्यः	अवत्स्यतम्	अवत्स्यत
अवत्स्यत्	अवत्स्यताम्	अवत्स्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

उष्यासम्	उष्यास्व	उष्यास्म
उष्याः	उष्यास्तम्	उष्यास्त
उष्यात्	उष्यास्ताम्	उष्यासुः

AORIST. लुङ् ।

अवात्सम्	अवात्स्व	अवात्स्म
अवात्सीः	अवात्तम्	अवात्त
अवात्सीत्	अवात्ताम्	अवात्सुः

पठ् = to learn, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

पठामि	पठावः	पठामः
पठसि	पठथः	पठथ
पठति	पठतः	पठन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अपठम्	अपठाव	अपठाम
अपठः	अपठतम्	अपठत
अपठत्	अपठताम्	अपठन्

IMPERATIVE. लोट् ।

पठानि	पठाव	पठाम
पठ	पठतम्	पठत
पठतु	पठताम्	पठन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

पठेयम्	पठेव	पठेम
पठेः	पठेतम्	पठेत
पठेत्	पठेताम्	पठेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

पपाठ—पपठ	पेठिव	पेठिम
पेठिथ	पेठथुः	पेठ
पपाठ	पेठतुः	पेठुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

पठितास्मि	पठितास्वः	पठितास्मः
पठितासि	पठितास्थः	पठितास्थ
पठिता	पठितारौ	पठितारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

पठिष्यामि	पठिष्यावः	पठिष्यामः
पठिष्यसि	पठिष्यथः	पठिष्यथ
पठिष्यति	पठिष्यतः	पठिष्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अपठिष्यम्	अपठिष्याव	अपठिष्याम
अपठिष्यः	अपठिष्यतम्	अपठिष्यत
अपठिष्यत्	अपठिष्यताम्	अपठिष्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

पठ्यासम्	पठ्यास्व	पठ्यास्म
पठ्याः	पठ्यास्तम्	पठ्यास्त
पठ्यात्	पठ्यास्ताम्	पठ्यासुः

AORIST. लुङ् ।

अपाठिषम्	अपाठिष्व	अपाठिष्म
अपाठीः	अपाठिष्टम्	अपाठिष्ट
अपाठीत्	अपाठिष्टाम्	अपाठिषुः

मुद् = to enjoy,—Atmanepada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

मोदे	मोदावहे	मोदामहे
मोदसे	मोदेथे	मोदध्वे
मोदते	मोदेते	मोदन्ते

IMPERFECT. लङ् ।

अमोदे	अमोदावहि	अमोदामहि
अमोदथाः	अमोदेथाम्	अमोदध्वम्
अमोदत	अमोदेताम्	अमोदन्त

IMPERATIVE. लोट् ।

मोदै	मोदावहै	मोदामहै
मोदस्व	मोदेथाम्	मोदध्वम्
मोदताम्	मोदेताम्	मोदन्ताम्

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

मोदेय	मोदेवहि	मोदेमहि
मोदेथाः	मोदेयाथाम्	मोदेध्वम्
मोदेत	मोदेयाताम्	मोदेरन्

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

मुमुदे	मुमुदिवहे	मुमुदिमहे
मुमुदिषे	मुमुदाथे	मुमुदिध्वे
मुमुदे	मुमुदाते	मुमुदिरे

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

मोदिताहे	मोदितास्वहे	मोदितास्महे
मोदितासे	मोदितासाथे	मोदिताध्वे
मोदिता	मोदितारौ	मोदितारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

मोदिष्ये	मोदिष्यावहे	मोदिष्यामहे
मोदिष्यसे	मोदिष्येथे	मोदिष्यध्वे
मोदिष्यते	मोदिष्येते	मोदिष्यन्ते

CONDITIONAL. लृङ् ।

अमोदिष्ये	अमोदिष्यावहि	अमोदिष्यामहि
अमोदिष्यथाः	अमोदिष्येथाम्	अमोदिष्यध्वम्
अमोदिष्यत	अमोदिष्येताम्	अमोदिष्यन्त

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

मोदिषीय	मोदिषीवहि	मोदिषीमहि
मोदिषीष्ठाः	मोदिषीयास्थाम्	मोदिषीध्वम्
मोदिषीष्ट	मोदिषीयास्ताम्	मोदिषीरन्

AORIST. लुङ् ।

अमोदिषि	अमोदिष्वहि	अमोदिष्महि
अमोदिष्ठाः	अमोदिषाथाम्	अमोदिध्वम्
अमोदिष्ट	अमोदिषाताम्	अमोदिषत

सेव् = to serve.—Atmanepada.

सार्वधातुकरूपाणि ।
Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

सेवे	सेवावहे	सेवामहे
सेवसे	सेवेथे	सेवध्वे
सेवते	सेवेते	सेवन्ते

IMPERFECT. लङ् ।

असेवे	असेवावहि	असेवामहि
असेवथाः	असेवेथाम्	असेवध्वम्
असेवत	असेवेताम्	असेवन्त

IMPERATIVE. लोट् ।

सेवै	सेवावहै	सेवामहै
सेवस्व	सेवेथाम्	सेवध्वम्
सेवताम्	सेवेताम्	सेवन्ताम्

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

सेवेय	सेवेवहि	सेवेमहि
सेवेथाः	सेवेयाथाम्	सेवेध्वम्
सेवेत	सेवेयाताम्	सेवेरन्

आर्धधातुकरूपाणि ।
Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

सिषेवे	सिषेविवहे	सिषेविमहे
सिषेविषे	सिषेवाथे	सिषेविध्वे
सिषेवे	सिषेवाते	सिषेविरे

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

सेविताहे	सेवितास्वहे	सेवितास्महे
सेवितासे	सेवितासाथे	सेविताध्वे
सेविता	सेवितारौ	सेवितारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

सेविष्ये	सेविष्यावहे	सेविष्यामहे
सेविष्यसे	सेविष्येथे	सेविष्यध्वे
सेविष्यते	सेविष्येते	सेविष्यन्ते

CONDITIONAL. लृङ् ।

असेविष्ये	असेविष्यावहि	असेविष्यामहि
असेविष्यथाः	असेविष्येथाम्	असेविष्यध्वम्
असेविष्यत	असेविष्येताम्	असेविष्यन्त

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

सेविषीय	सेविषीवहि	सेविषीमहि
सेविषीष्ठाः	सेविषीयास्थाम्	सेविषीध्वम्
सेविषीष्ट	सेविषीयास्ताम्	सेविषीरन्

AORIST. लुङ् ।

असेविषि	असेविष्वहि	असेविष्महि
असेविष्ठाः	असेविषाथाम्	असेविध्वम्
असेविष्ट	असेविषाताम्	असेविषत

पच् = to cook, Parasmaipada.

Conjugational Tenses.

सार्वधातुकरूपाणि ।

PRESENT. लट् ।

पचामि	पचावः	पचामः
पचसि	पचथः	पचथ
पचति	पचतः	पचन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अपचम्	अपचाव	अपचाम
अपचः	अपचतम्	अपचत
अपचत्	अपचताम्	अपचन्

IMPERATIVE. लोट् ।

पचानि	पचाव	पचाम
पच	पचतम्	पचत
पचतु	पचताम्	पचन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

पचेयम्	पचेव	पचेम
पचेः	पचेतम्	पचेत
पचेत्	पचेताम्	पचेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

पपाच—पपच	पेचिव	पेचिम
पेचिथ—पपक्थ	पेचथुः	पेच
पपाच	पेचतुः	पेचुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

पक्तास्मि	पक्तास्वः	पक्तास्मः
पक्तासि	पक्तास्थः	पक्तास्थ
पक्ता	पक्तारौ	पक्तारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

पक्ष्यामि	पक्ष्यावः	पक्ष्यामः
पक्ष्यसि	पक्ष्यथः	पक्ष्यथ
पक्ष्यति	पक्ष्यतः	पक्ष्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अपक्ष्यम्	अपक्ष्याव	अपक्ष्याम
अपक्ष्यः	अपक्ष्यतम्	अपक्ष्यत
अपक्ष्यत्	अपक्ष्यताम्	अपक्ष्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

पच्यासम्	पच्यास्व	पच्यास्म
पच्याः	पच्यास्तम्	पच्यास्त
पच्यात्	पच्यास्ताम्	पच्यासुः

AORIST. लुङ् ।

अपाक्षम्	अपाक्ष्व	अपाक्ष्म
अपाक्षीः	अपाक्तम्	अपाक्त
अपाक्षीत्	अपाक्ताम्	अपाक्षुः

पच् = to cook, Atmanepada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

पचे	पचावहे	पचामहे
पचसे	पचेथे	पचध्वे
पचते	पचेते	पचन्ते

IMPERFECT. लङ् ।

अपचे	अपचावहि	अपचामहि
अपचथाः	अपचेथाम्	अपचध्वम्
अपचत	अपचेताम्	अपचन्त

IMPERATIVE. लोट् ।

पचै	पचावहै	पचामहै
पचस्व	पचेथाम्	पचध्वम्
पचताम्	पचेताम्	पचन्ताम्

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

पचेय	पचेवहि	पचेमहि
पचेथाः	पचेयाथाम्	पचेध्वम्
पचेत	पचेयाताम्	पचेरन्

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

पेचे	पेचिवहे	पेचिमहे
पेचिषे	पेचाथे	पेचिध्वे
पेचे	पेचाते	पेचिरे

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

पक्ताहे	पक्तास्वहे	पक्तास्महे
पक्तासे	पक्तासाथे	पक्ताध्वे
पक्ता	पक्तारौ	पक्तारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

पक्ष्ये	पक्ष्यावहे	पक्ष्यामहे
पक्ष्यसे	पक्ष्येथे	पक्ष्यध्वे
पक्ष्यते	पक्ष्येते	पक्ष्यन्ते

CONDITIONAL. लृङ् ।

अपक्ष्ये	अपक्ष्यावहि	अपक्ष्यामहि
अपक्ष्यथाः	अपक्ष्येथाम्	अपक्ष्यध्वम्
अपक्ष्यत	अपक्ष्येताम्	अपक्ष्यन्त

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

पक्षीय	पक्षीवहि	पक्षीमहि
पक्षीष्ठाः	पक्षीयास्थाम्	पक्षीध्वम्
पक्षीष्ट	पक्षीयास्ताम्	पक्षीरन्

AORIST. लुङ् ।

अपाक्षि	अपक्ष्वहि	अपक्ष्महि
अपक्थाः	अपक्षाथाम्	अपग्ध्वम्
अपक्त	अपक्षाताम्	अपक्षत

श्रि = to obtain, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

श्रयामि	श्रयावः	श्रयामः
श्रयसि	श्रयथः	श्रयथ
श्रयति	श्रयतः	श्रयन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अश्रयम्	अश्रयाव	अश्रयाम
अश्रयः	अश्रयतम्	अश्रयत
अश्रयत्	अश्रयताम्	अश्रयन्

IMPERATIVE. लोट् ।

श्रयाणि	श्रयाव	श्रयाम
श्रय	श्रयतम्	श्रयत
श्रयतु	श्रयताम्	श्रयन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

श्रयेयम्	श्रयेव	श्रयेम
श्रयेः	श्रयेतम्	श्रयेत
श्रयेत्	श्रयेताम्	श्रयेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

शिश्राय	शिश्रियिव	शिश्रियिम
शिश्रयिथ	शिश्रियथुः	शिश्रिय
शिश्राय	शिश्रियतुः	शिश्रियुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FETURE. लुट् ।

श्रयितास्मि	श्रयितास्वः	श्रयितास्मः
श्रयितासि	श्रयितास्थः	श्रयितास्थ
श्रयिता	श्रयितारौ	श्रयितारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

श्रयिष्यामि	श्रयिष्यावः	श्रयिष्यामः
श्रयिष्यसि	श्रयिष्यथः	श्रयिष्यथ
श्रयिष्यति	श्रयिष्यतः	श्रयिष्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अश्रयिष्यम्	अश्रयिष्याव	अश्रयिष्याम
अश्रयिष्यः	अश्रयिष्यतम्	अश्रयिष्यत
अश्रयिष्यत्	अश्रयिष्यताम्	अश्रयिष्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

श्रीयासम्	श्रीयास्व	श्रीयास्म
श्रीयाः	श्रीयास्तम्	श्रीयास्त
श्रीयात्	श्रीयास्ताम्	श्रीयासुः

AORIST. लुङ् ।

अशिश्रियम्	अशिश्रियाव	अशिश्रियाम
अशिश्रियः	अशिश्रियतम्	अशिश्रियत
अशिश्रियत्	अशिश्रियताम्	अशिश्रियन्

श्रि = **to obtain, Atmanepada.**

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

श्रये	श्रयावहे	श्रयामहे
श्रयसे	श्रयेथे	श्रयध्वे
श्रयते	श्रयेते	श्रयन्ते

IMPERFECT. लङ् ।

अश्रये	अश्रयावहि	अश्रयामहि
अश्रयथाः	अश्रयेथाम्	अश्रयध्वम्
अश्रयत	अश्रयेताम्	अश्रयन्त

IMPERATIVE. लोट् ।

श्रयै	श्रयावहै	श्रयामहै
श्रयस्व	श्रयेथाम्	श्रयध्वम्
श्रयताम्	श्रयेताम्	श्रयन्ताम्

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

श्रयेय	श्रयेवहि	श्रयेमहि
श्रयेथाः	श्रयेयाथाम्	श्रयेध्वम्
श्रयेत	श्रयेयाताम्	श्रयेरन्

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

शिश्रिये	शिश्रियिवहे	शिश्रियिमहे
शिश्रियिषे	शिश्रियाथे	शिश्रियिध्वे
शिश्रिये	शिश्रियाते	शिश्रियिरे

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

शूयिताहे	शूयितास्वहे	शूयितास्महे
शूयितासे	शूयितासाथे	शूयिताध्वे
शूयिता	शूयितारौ	शूयितारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

शूयिष्ये	शूयिष्यावहे	शूयिष्यामहे
शूयिष्यसे	शूयिष्येथे	शूयिष्यध्वे
शूयिष्यते	शूयिष्येते	शूयिष्यन्ते

CONDITIONAL. लृङ् ।

अशूयिष्ये	अशूयिष्यावहि	अशूयिष्यामहि
अशूयिष्यथाः	अशूयिष्येथाम्	अशूयिष्यध्वम्
अशूयिष्यत	अशूयिष्येताम्	अशूयिष्यन्त

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

शूयिषीय	शूयिषीवहि	शूयिषीमहि
शूयिषीष्ठाः	शूयिषीयास्थाम्	शूयिषीध्वम्
शूयिषीष्ट	शूयिषीयास्ताम्	शूयिषीरन्

AORIST. लुङ् ।

अशिशूये	अशिशूयावहि	अशिशूयामहि
अशिशूयथाः	अशिशूयेथाम्	अशिशूयध्वम्
अशिशूयत	अशिशूयेताम्	अशिशूयन्त

तॄ = to cross, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।
Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

तरामि	तरावः	तरामः
तरसि	तरथः	तरथ
तरति	तरतः	तरन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अतरम्	अतराव	अतराम
अतरः	अतरतम्	अतरत
अतरत्	अतरताम्	अतरन्

IMPERATIVE. लोट् ।

तराणि	तराव	तराम
तर	तरतम्	तरत
तरतु	तरताम्	तरन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

तरेयम्	तरेव	तरेम
तरेः	तरेतम्	तरेत
तरेत्	तरेताम्	तरेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।
Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

ततार—ततर	तेरिव	तेरिम
तेरिथ	तेरथुः	तेर
ततार	तेरतुः	तेरुः

FIRST FUTURE. लुट् ।

तरितास्मि	तरितास्वः	तरितास्मः
तरितासि	तरितास्थः	तरितास्थ
तरिता	तरितारौ	तरितारः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued.)

— *or* —

तरीतास्मि	तरीतास्वः	तरीतास्मः
तरीतासि	तरीतास्थः	तरीतास्थ
तरीता	तरीतारौ	तरीतारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

तरिष्यामि	तरिष्यावः	तरिष्यामः
तरिष्यसि	तरिष्यथः	तरिष्यथ
तरिष्यति	तरिष्यतः	तरिष्यन्ति

— *or*

तरीष्यामि	तरीष्यावः	तरीष्यामः
तरीष्यसि	तरीष्यथः	तरीष्यथ
तरीष्यति	तरीष्यतः	तरीष्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अतरिष्यम्	अतरिष्याव	अतरिष्याम
अतरिष्यः	अतरिष्यतम्	अतरिष्यत
अतरिष्यत्	अतरिष्यताम्	अतरिष्यन्

— *or* —

अतरीष्यम्	अतरीष्याव	अतरीष्याम
अतरीष्यः	अतरीष्यतम्	अतरीष्यत
अतरीष्यत्	अतरीष्यताम्	अतरीष्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

तीर्यासम्	तीर्यास्व	तीर्यास्म
तीर्याः	तीर्यास्तम्	तीर्यास्त
तीर्यात्	तीर्यास्ताम्	तीर्यासुः

AORIST. लुङ् ।

अतारिषम्	अतारिष्व	अतारिष्म
अतारीः	अतारिष्टम्	अतारिष्ट
अतारीत्	अतारिष्टाम्	अतारिषुः

लभ् = to get, Atmanepada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

लभे	लभावहे	लभामहे
लभसे	लभेथे	लभध्वे
लभते	लभेते	लभन्ते

IMPERFECT. लङ् ।

अलभे	अलभावहि	अलभामहि
अलभथाः	अलभेथाम्	अलभध्वम्
अलभत	अलभेताम्	अलभन्त

IMPERATIVE. लोट् ।

लभै	लभावहै	लभामहै
लभस्व	लभेथाम्	लभध्वम्
लभताम्	लभेताम्	लभन्ताम्

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

लभेय	लभेवहि	लभेमहि
लभेथाः	लभेयाथाम्	लभेध्वम्
लभेत	लभेयाताम्	लभेरन्

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

लेभे	लेभिवहे	लेभिमहे
लेभिषे	लेभाथे	लेभिध्वे
लेभे	लेभाते	लेभिरे

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

लब्धाहे	लब्धास्वहे	लब्धास्महे
लब्धासे	लब्धासाथे	लब्धाध्वे
लब्धा	लब्धारौ	लब्धारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

लप्स्ये	लप्स्यावहे	लप्स्यामहे
लप्स्यसे	लप्स्येथे	लप्स्यध्वे
लप्स्यते	लप्स्येते	लप्स्यन्ते

CONDITIONAL. लृङ् ।

अलप्स्ये	अलप्स्यावहि	अलप्स्यामहि
अलप्स्यथाः	अलप्स्येथाम्	अलप्स्यध्वम्
अलप्स्यत	अलप्स्येताम्	अलप्स्यन्त

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

लप्सीय	लप्सीवहि	लप्सीमहि
लप्सीष्ठाः	लप्सीयास्थाम्	लप्सीध्वम्
लप्सीष्ट	लप्सीयास्ताम्	लप्सीरन्

AORIST. लुङ् ।

अलप्सि	अलप्स्वहि	अलप्स्महि
अलब्धाः	अलप्साथाम्	अलब्ध्वम्
अलब्ध	अलप्साताम्	अलप्सत

घ्रा = to smell, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

जिघ्रामि	जिघ्रावः	जिघ्रामः
जिघ्रसि	जिघ्रथः	जिघ्रथ
जिघ्रति	जिघ्रतः	जिघ्रन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अजिघ्रम्	अजिघ्राव	अजिघ्राम
अजिघ्रः	अजिघ्रतम्	अजिघ्रत
अजिघ्रत्	अजिघ्रताम्	अजिघ्रन्

IMPERATIVE. लोट् ।

जिघ्राणि	जिघ्राव	जिघ्राम
जिघ्र	जिघ्रतम्	जिघ्रत
जिघ्रतु	जिघ्रताम्	जिघ्रन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

जिघ्रेयम्	जिघ्रेव	जिघ्रेम
जिघ्रेः	जिघ्रेतम्	जिघ्रेत
जिघ्रेत्	जिघ्रेताम्	जिघ्रेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

जघ्रौ	जघ्रिव	जघ्रिम
जघ्रिथ—जघ्राथ	जघ्रथुः	जघ्र
जघ्रौ	जघ्रतुः	जघ्रुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

घ्रातास्मि	घ्रातास्वः	घ्रातास्मः
घ्रातासि	घ्रातास्थः	घ्रातास्थ
घ्राता	घ्रातारौ	घ्रातारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

घ्रास्यामि	घ्रास्यावः	घ्रास्यामः
घ्रास्यसि	घ्रास्यथः	घ्रास्यथ
घ्रास्यति	घ्रास्यतः	घ्रास्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अघ्रास्यम्	अघ्रास्याव	अघ्रास्याम
अघ्रास्यः	अघ्रास्यतम	अघ्रास्यत
अघ्रास्यत्	अघ्रास्यताम्	अघ्रास्यन्

BENDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

घ्रायासम्	घ्रायास्व	घ्रायास्म
घ्रायाः	घ्रायास्तम्	घ्रायास्त
घ्रायात्	घ्रायास्ताम्	घ्रायासुः

— *or* —

घ्रेयासम्	घ्रेयास्व	घ्रेयास्म
घ्रेयाः	घ्रेयास्तम्	घ्रेयास्त
घ्रेयात्	घ्रेयास्ताम्	घ्रेयासुः

AORIST. लुङ् ।

अघ्रासिषम्	अघ्रासिष्व	अघ्रासिष्म
अघ्रासीः	अघ्रासिष्टम्	अघ्रासिष्ट
अघ्रासीत्	अघ्रासिष्टाम्	अघ्रासिषुः

— *or* —

अघ्राम्	अघ्राव	अघ्राम
अघ्राः	अघ्रातम्	अघ्रात
अघ्रात्	अघ्राताम्	अघ्रुः

यत् = to strive, Atmanepada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

यते	यतावहे	यतामहे
यतसे	यतेथे	यतध्वे
यतते	यतेते	यतन्ते

IMPERFECT. लङ् ।

अयते	अयतावहि	अयतामहि
अयतथाः	अयतेथाम्	अयतध्वम्
अयतत	अयतेताम्	अयतन्त

IMPERATIVE. लोट् ।

यतै	यतावहै	यतामहै
यतस्व	यतेथाम्	यतध्वम्
यतताम्	यतेताम्	यतन्ताम्

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

यतेय	यतेवहि	यतेमहि
यतेथाः	यतेयाथाम्	यतेध्वम्
यतेत	यतेयाताम्	यतेरन्

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

येते	येतिवहे	येतिमहे
येतिषे	येताथे	येतिध्वे
येते	येताते	येतिरे

Non-Conjugational Tenses.—(Continued.)

FIRST FUTURE. लुट् ।

यतिताहे	यतितास्वहे	यतितास्महे
यतितासे	यतितासाथे	यतिताध्वे
यतिता	यतितारौ	यतितारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

यतिष्ये	यतिष्यावहे	यतिष्यामहे
यतिष्यसे	यतिष्येथे	यतिष्यध्वे
यतिष्यते	यतिष्येते	यतिष्यन्ते

CONDIITIONAL. लृङ् ।

अयतिष्ये	अयतिष्यावहि	अयतिष्यामहि
अयतिष्यथाः	अयतिष्येथाम्	अयतिष्यध्वम्
अयतिष्यत	अयतिष्येताम्	अयतिष्यन्त

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

यतिषीय	यतिषीवहि	यतिषीमहि
यतिषीष्ठाः	यतिषीयास्थाम्	यतिषीध्वम्
यतिषीष्ट	यतिषीयास्ताम्	यतिषीरन्

AORIST. लुङ् ।

अयतिषि	अयतिष्वहि	अयतिष्महि
अयतिष्ठाः	अयतिषाथाम्	अयतिध्वं—ढ्वम्
अयतिष्ट	अयतिषाताम्	अयतिषत

क्रीड् = to play, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

क्रीडामि	क्रीडावः	क्रीडामः
क्रीडसि	क्रीडथः	क्रीडथ
क्रीडति	क्रीडतः	क्रीडन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अक्रीडम्	अक्रीडाव	अक्रीडाम
अक्रीडः	अक्रीडतम्	अक्रीडत
अक्रीडत्	अक्रीडताम्	अक्रीडन्

INPERATIVE. लोट् ।

क्रीडानि	क्रीडाव	क्रीडाम
क्रीड	क्रीडतम्	क्रीडत
क्रीडतु	क्रीडताम्	क्रीडन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

क्रीडेयम्	क्रीडेव	क्रीडेम
क्रीडेः	क्रीडेतम्	क्रीडेत
क्रीडेत्	क्रीडेताम्	क्रीडेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

चिक्रीड	चिक्रीडिव	चिक्रीडिम
चिक्रीडिथ	चिक्रीडथुः	चिक्रीड
चिक्रीड	चिक्रीडतुः	चिक्रीडुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

क्रीडितास्मि	क्रीडितास्वः	क्रीडितास्मः
क्रीडितासि	क्रीडितास्थः	क्रीडितास्थ
क्रीडिता	क्रीडितारौ	क्रीडितारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

क्रीडिष्यामि	क्रीडिष्यावः	क्रीडिष्यामः
क्रीडिष्यसि	क्रीडिष्यथः	क्रीडिष्यथ
क्रीडिष्यति	क्रीडिष्यतः	क्रीडिष्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अक्रीडिष्यम्	अक्रीडिष्याव	अक्रीडिष्याम
अक्रीडिष्यः	अक्रीडिष्यतम्	अक्रीडिष्यत
अक्रीडिष्यत्	अक्रीडिष्यताम्	अक्रीडिष्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

क्रीड्यासम्	क्रीड्यास्व	क्रीड्यास्म
क्रीड्याः	क्रीड्यास्तम्	क्रीड्यास्त
क्रीड्यात्	क्रीड्यास्ताम्	क्रीड्यासुः

AORIST. लुङ् ।

अक्रीडिषम्	अक्रीडिष्व	अक्रीडिष्म
अक्रीडीः	अक्रीडिष्टम्	अक्रीडिष्ट
अक्रीडीत्	अक्रीडिष्टाम्	अक्रीडिषुः

शङ्क् = to suspect,—Atmanepada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

शङ्के	शङ्कावहे	शङ्कामहे
शङ्कसे	शुङ्केथे	शङ्कध्वे
शङ्कते	शङ्केते	शङ्कन्ते

IMPERFECT. लङ् ।

अशङ्के	अशङ्कावहि	अशङ्कामहि
अशङ्कथाः	अशङ्केथाम्	अशङ्कध्वम्
अशङ्कत	अशङ्केताम्	अशङ्कन्त

IMPERATIVE. लोट् ।

शङ्कै	शङ्कावहै	शङ्कामहै
शङ्कस्व	शङ्केथाम्	शङ्कध्वम्
शङ्कताम्	शङ्केताम्	शङ्कन्ताम्

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

शङ्केय	शङ्केवहि	शङ्केमहि
शङ्केथाः	शङ्केयाथाम्	शङ्केध्वम्
शङ्केत	शङ्केयाताम्	शङ्केरन्

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

शशङ्के	शशङ्किवहे	शशङ्किमहे
शशङ्किषे	शशङ्काथे	शशङ्किध्वे
शशङ्के	शशङ्काते	शशङ्किरे

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

शङ्किताहे	शङ्कितास्वहे	शङ्कितास्महे
शङ्कितासे	शङ्कितासाथे	शङ्किताध्वे
शङ्किता	शङ्कितारौ	शङ्कितारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

शङ्किष्ये	शङ्किष्यावहे	शङ्किष्यामहे
शङ्किष्यसे	शङ्किष्येथे	शङ्किष्यध्वे
शङ्किष्यते	शङ्किष्येते	शङ्किष्यन्ते

CONDITIONAL. लृङ् ।

अशङ्किष्ये	अशङ्किष्यावहि	अशङ्किष्यामहि
अशङ्किष्यथाः	अशङ्किष्येथाम्	अशङ्किष्यध्वम्
अशङ्किष्यत	अशङ्किष्येताम्	अशङ्किष्यन्त

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

शङ्किषीय	शङ्किषीवहि	शङ्किषीमहि
शङ्किषीष्ठाः	शङ्किषीयास्थाम्	शङ्किषीध्वम्
शङ्किषीष्ट	शङ्किषीयास्ताम्	शङ्किषीरन्

AORIST. लुङ् ।

अशङ्किषि	अशङ्किष्वहि	अशङ्किष्महि
अशङ्किष्ठाः	अशङ्किषाथाम्	अशङ्किध्वम्
अशङ्किष्ट	अशङ्किषाताम्	अशङ्किषत

ध्मा = to blow, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

धमामि	धमावः	धमामः
धमसि	धमथः	धमथ
धमति	धमतः	धमन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अधमम्	अधमाव	अधमाम
अधमः	अधमतम्	अधमत
अधमत्	अधमताम्	अधमन्

IMPERATIVE. लोट् ।

धमानि	धमाव	धमाम
धम	धमतम्	धमत
धमतु	धमताम्	धमन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

धमेयम्	धमेव	धमेम
धमेः	धमेतम्	धमेत
धमेत्	धमेताम्	धमेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

दध्मौ	दध्मिव	दध्मिम
दध्मिथ—दध्माथ	दध्मथुः	दध्म
दध्मौ	दध्मतुः	दध्मुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

ध्मातास्मि	ध्मातास्वः	ध्मातास्मः
ध्मातासि	ध्मातास्थः	ध्मातास्थ
ध्माता	ध्मातारौ	ध्मातारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

ध्मास्यामि	ध्मास्यावः	ध्मास्यामः
ध्मास्यसि	ध्मास्यथः	ध्मास्यथ
ध्मास्यति	ध्मास्यतः	ध्मास्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अध्मास्यम्	अध्मास्याव	अध्मास्याम
अध्मास्यः	अध्मास्यतम्	अध्मास्यत
अध्मास्यत्	अध्मास्यताम्	अध्मास्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

ध्मायासम्	ध्मायास्व	ध्मायास्म
ध्मायाः	ध्मायास्तम्	ध्मायास्त
ध्मायात्	ध्मायास्ताम्	ध्मायासुः

— *or* —

ध्मेयासम्	ध्मेयास्व	ध्मेयास्म
ध्मेयाः	ध्मयास्तम्	ध्मेयास्त
ध्मेयात्	ध्मेयास्ताम्	ध्मेयासुः

AORIST. लुङ् ।

अध्मासिषम्	अध्मासिष्व	अध्मासिष्म
अध्मासीः	अध्मासिष्टम्	अध्मासिष्ट
अध्मासीत्	अध्मासिष्टाम्	अध्मासिषुः

स्पन्द् = to throw.—Atmanepada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

स्पन्दे	स्पन्दावहे	स्पन्दामहे
स्पन्दसे	स्पन्देथे	स्पन्दध्वे
स्पन्दते	स्पन्देते	स्पन्दन्ते

IMPERFECT. लङ् ।

अस्पन्दे	अस्पन्दावहि	अस्पन्दामहि
अस्पन्दथाः	अस्पन्देथाम्	अस्पन्दध्वम्
अस्पन्दत	अस्पन्देताम्	अस्पन्दन्त

IMPERATIVE. लोट् ।

स्पन्दै	स्पन्दावहै	स्पन्दामहै
स्पन्दस्व	स्पन्देथाम्	स्पन्दध्वम्
स्पन्दताम्	स्पन्देताम्	स्पन्दन्ताम्

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

स्पन्देय	स्पन्देवहि	स्पन्देमहि
स्पन्देथाः	स्पन्देयाथाम्	स्पन्देध्वम्
स्पन्देत	स्पन्देयाताम्	स्पन्देरन्

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

पस्पन्दे	पस्पान्दिवहे	पस्पान्दिमहे
पस्पन्दिषे	पस्पन्दाथे	पस्पान्दिध्वे
पस्पन्दे	पस्पन्दाते	पस्पन्दिरे

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

स्पन्दिताहे	स्पन्दितास्वहे	स्पन्दितास्महे
स्पन्दितासे	स्पन्दितासाथे	स्पन्दिताध्वे
स्पन्दिता	स्पन्दितारौ	स्पन्दितारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

स्पन्दिष्ये	स्पन्दिष्यावहे	स्पन्दिष्यामहे
स्पन्दिष्यसे	स्पन्दिष्येथे	स्पन्दिष्यध्वे
स्पन्दिष्यते	स्पन्दिष्येते	स्पन्दिष्यन्ते

CONDITIONAL. लृङ् ।

अस्पन्दिष्ये	अस्पन्दिष्यावहि	अस्पन्दिष्यामहि
अस्पन्दिष्यथाः	अस्पन्दिष्येथाम्	अस्पन्दिष्यध्वम्
अस्पन्दिष्यत	अस्पन्दिष्येताम्	अस्पन्दिष्यन्त

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

स्पन्दिषीय	स्पन्दिषीवहि	स्पन्दिषीमहि
स्पन्दिषीष्ठाः	स्पन्दिषीयास्थाम्	स्पन्दिषीध्वम्
स्पन्दिषीष्ट	स्पन्दिषीयास्ताम्	स्पन्दिषीरन्

AORIST. लुङ् ।

अस्पन्दिषि	अस्पन्दिष्वहि	अस्पन्दिष्महि
अस्पन्दिष्ठाः	अस्पन्दिषाथाम्	अस्पन्दिध्वं—ढ्वम्
अस्पन्दिष्ट	अस्पन्दिषाताम्	अस्पन्दिषत

रुह् = to grow, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

रोहामि	रोहावः	रोहामः
रोहसि	रोहथः	रोहथ
रोहति	रोहतः	रोहन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अरोहम्	अरोहाव	अरोहाम
अरोहः	अरोहतम्	अरोहत
अरोहत्	अरोहताम्	अरोहन्

IMPERATIVE. लोट् ।

रोहाणि	रोहाव	रोहाम
रोह	रोहतम्	रोहत
रोहतु	रोहताम्	रोहन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

रोहेयम्	रोहेव	रोहेम
रोहेः	रोहेतम्	रोहेत
रोहेत्	रोहेताम्	रोहेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

रुरोह	रुरुहिव	रुरुहिम
रुरोहिथ	रुरुहथुः	रुरुह
रुरोह	रुरुहतुः	रुरुहुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

रोढास्मि	रोढास्वः	रोढास्मः
रोढासि	रोढास्थः	रोढास्थ
रोढा	रोढारौ	रोढारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

रोक्ष्यामि	रोक्ष्यावः	रोक्ष्यामः
रोक्ष्यसि	रोक्ष्यथः	रोक्ष्यथ
रोक्ष्यति	रोक्ष्यतः	रोक्ष्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अरोक्ष्यम्	अरोक्ष्याव	अरोक्ष्याम
अरोक्ष्यः	अरोक्ष्यतम्	अरोक्ष्यत
अरोक्ष्यत्	अरोक्ष्यताम्	अरोक्ष्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

रुह्यासम्	रुह्यास्व	रुह्यास्म
रुह्याः	रुह्यास्तम्	रुह्यास्त
रुह्यात्	रुह्यास्ताम्	रुह्यासुः

AORIST. लुङ् ।

अरुक्षम्	अरुक्षाव	अरुक्षाम
अरुक्षः	अरुक्षतम्	अरुक्षत
अरुक्षत्	अरुक्षताम्	अरुक्षन्

स्पर्ध् = to rival, Atmanepada.

सार्वधातुकरूपाणि ।
Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

स्पर्धे	स्पर्धावहे	स्पर्धामहे
स्पर्धसे	स्पर्धेथे	स्पर्धध्वे
स्पर्धते	स्पर्धेते	स्पर्धन्ते

IMPERFECT. लङ् ।

अस्पर्धे	अस्पर्धावहि	अस्पर्धामहि
अस्पर्धथाः	अस्पर्धेथाम्	अस्पर्धध्वम्
अस्पर्धत	अस्पर्धेताम्	अस्पर्धन्त

IMPERATIVE. लोट् ।

स्पर्धै	स्पर्धावहै	स्पर्धामहै
स्पर्धस्व	स्पर्धेथाम	स्पर्धध्वम्
स्पर्धताम्	स्पर्धेताम्	स्पर्धन्ताम्

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

स्पर्धेय	स्पर्धेवहि	स्पर्धेमहि
स्पर्धेथाः	स्पर्धेयाथाम्	स्पर्धेध्वम्
स्पर्धेत	स्पर्धेयाताम्	स्पर्धेरन्

आर्धधातुकरूपाणि ।
Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

पस्पर्धे	पस्पर्धिवहे	पस्पर्धिमहे
पस्पर्धिषे	पस्पर्धाथे	पस्पर्धिध्वे
पस्पर्धे	पस्पर्धाते	पस्पर्धिरे

Non-Conjugational Tenses.—(Continued.)

FIRST FUTURE. लुट् ।

स्पर्धिताहे	स्पर्धितास्वहे	स्पर्धितास्महे
स्पर्धितासे	स्पर्धितासाथे	स्पर्धिताध्वे
स्पर्धिता	स्पर्धितारौ	स्पर्धितारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

स्पर्धिष्ये	स्पर्धिष्यावहे	स्पर्धिष्यामहे
स्पर्धिष्यसे	स्पर्धिष्येथे	स्पर्धिष्यध्वे
स्पर्धिष्यते	स्पर्धिष्येते	स्पर्धिष्यन्ते

CONDITIONAL. लृङ् ।

अस्पर्धिष्ये	अस्पर्धिष्यावहि	अस्पर्धिष्यामहि
अस्पर्धिष्यथाः	अस्पर्धिष्येथाम्	अस्पर्धिष्यध्वम्
अस्पर्धिष्यत	अस्पर्धिष्येताम्	अस्पर्धिष्यन्त

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

स्पर्धिषीय	स्पर्धिषीवहि	स्पर्धिषीमहि
स्पर्धिषीष्ठाः	स्पर्धिषीयास्थाम्	स्पर्धिषीध्वम्
स्पर्धिषीष्ट	स्पर्धिषीयास्ताम्	स्पर्धिषीरन्

AORIST. लुङ् ।

अस्पर्धिषि	अस्पर्धिष्वहि	अस्पर्धिष्महि
अस्पर्धिष्ठाः	अस्पर्धिषाथाम्	अस्पर्धिध्वं—ढ्वम्
अस्पर्धिष्ट	अस्पर्धिषाताम्	अस्पर्धिषत

शप् = to curse, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।
Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

शपामि	शपावः	शपामः
शपसि	शपथः	शपथ
शपति	शपतः	शपन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अशपम्	अशपाव	अशपाम
अशपः	अशपतम्	अशपत
अशपत्	अशपताम्	अशपन्

INPERATIVE. लोट् ।

शपानि	शपाव	शपाम
शप	शपतम्	शपत
शपतु	शपताम्	शपन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

शपेयम्	शपेव	शपेम
शपेः	शपेतम्	शपेत
शपेत्	शपेताम्	शपेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।
Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

शशाप–शशप	शेपिव	शेपिम
शेपिथ–शशप्थ	शेपथुः	शेप
शशाप	शेपतुः	शेपुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

शप्तास्मि	शप्तास्वः	शप्तास्मः
शप्तासि	शप्तास्थः	शप्तास्थ
शप्ता	शप्तारौ	शप्तारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

शप्स्यामि	शप्स्यावः	शप्स्यामः
शप्स्यसि	शप्स्यथः	शप्स्यथ
शप्स्यति	शप्स्यतः	शप्स्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अशप्स्यम्	अशप्स्याव	अशप्स्याम
अशप्स्यः	अशप्स्यतम्	अशप्स्यत
अशप्स्यत्	अशप्स्यताम्	अशप्स्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

शप्यासम्	शप्यास्व	शप्यास्म
शप्याः	शप्यास्ताम्	शप्यास्त
शप्यात्	शप्यास्ताम्	शप्यासुः

AORIST. लुङ् ।

अशाप्सम्	अशाप्स्व	अशाप्स्म
अशाप्सीः	अशाप्तम्	अशाप्त
अशाप्सीत्	अशाप्ताम्	अशाप्सुः

शप् = to curse, Atmanepada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

शपे	शपावहे	शपामहे
शपसे	शपेथे	शपध्वे
शपते	शपेते	शपन्ते

IMPERFECT. लङ् ।

अशपे	अशपावहि	अशपामहि
अशपथाः	अशपेथाम्	अशपध्वम्
अशपत	अशपेताम्	अशपन्त

IMPERATIVE. लोट् ।

शपै	शपावहै	शपामहै
शपस्व	शपेथाम्	शपध्वम्
शपताम्	शपेताम्	शपन्ताम्

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

शपेय	शपेवहि	शपेमहि
शपेथाः	शपेयाथाम्	शपेध्वम्
शपेत	शपेयाताम्	शपेरन्

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

शेपे	शेपिवहे	शेपिमहे
शेपिषे	शेपाथे	शेपिध्वे
शेपे	शेपाते	शेपिरे

Non-Conjugational Tenses.—(Continued.)

FIRST FUTURE. लुट् ।

शप्ताहे	शप्तास्वहे	शप्तास्महे
शप्तासे	शप्तासाथे	शप्ताध्वे
शप्ता	शप्तारौ	शप्तारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

शप्स्ये	शप्स्यावहे	शप्स्यामहे
शप्स्यसे	शप्स्येथे	शप्स्यध्वे
शप्स्यते	शप्स्येते	शप्स्यन्ते

CONDIITIONAL. लृङ् ।

अशप्स्ये	अशप्स्यावहि	अशप्स्यामहि
अशप्स्यथाः	अशप्स्येथाम्	अशप्स्यध्वम्
अशप्स्यत	अशप्स्येताम्	अशप्स्यन्त

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

शप्सीय	शप्सीवहि	शप्सीमहि
शप्सीष्ठाः	शप्सीयास्थाम्	शप्सीध्वम्
शप्सीष्ट	शप्सीयास्ताम्	शप्सीरन्

AORIST. लुङ् ।

अशप्सि	अशप्स्वहि	अशप्स्महि
अशप्थाः	अशप्साथाम्	अशब्ध्वम्
अशप्त	अशप्साताम्	अशप्सत

ह्वे = to call, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।
Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

ह्वयामि	ह्वयावः	ह्वयामः
ह्वयसि	ह्वयथः	ह्वयथ
ह्वयति	ह्वयतः	ह्वयन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अह्वयम्	अह्वयाव	अह्वयाम
अह्वयः	अह्वयतम्	अह्वयत
अह्वयत्	अह्वयताम्	अह्वयन्

IMPERATIVE. लोट् ।

ह्वयानि	ह्वयाव	ह्वयाम
ह्वय	ह्वयतम्	ह्वयत
ह्वयतु	ह्वयताम्	ह्वयन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

ह्वयेयम्	ह्वयेव	ह्वयेम
ह्वयेः	ह्वयेतम्	ह्वयेत
ह्वयेत्	ह्वयेताम्	ह्वयेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।
Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

जुहाव	जुहुविव	जुहुविम
जुहुविथ—जुहोथ	जुहुवथुः	जुहुव
जुहाव	जुहुवतुः	जुहुवुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

ह्वातास्मि	ह्वातास्वः	ह्वातास्मः
ह्वातासि	ह्वातास्थः	ह्वातास्थ
ह्वाता	ह्वातारौ	ह्वातारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

ह्वास्यामि	ह्वास्यावः	ह्वास्यामः
ह्वास्यसि	ह्वास्यथः	ह्वास्यथ
ह्वास्यति	ह्वास्यतः	ह्वास्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अह्वास्यम्	अह्वास्याव	अह्वास्याम
अह्वास्यः	अह्वास्यतम्	अह्वास्यत
अह्वास्यत्	अह्वास्यताम्	अह्वास्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

हूयासम्	हूयास्व	हूयास्म
हूयाः	हूयास्तम्	हूयास्त
हूयात्	हूयास्ताम्	हूयासुः

AORIST. लुङ् ।

अह्वम्	अह्वाव	अह्वाम
अह्वः	अह्वतम्	अह्वत
अह्वत्	अह्वताम्	अह्वन्

ह्वे = to call, Atmanepada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

ह्वये	ह्वयावहे	ह्वयामहे
ह्वयसे	ह्वयेथे	ह्वयध्वे
ह्वयते	ह्वयेते	ह्वयन्ते

IMPERFECT. लङ् ।

अह्वये	अह्वयावहि	अह्वयामहि
अह्वयथाः	अह्वयेथाम्	अह्वयध्वम्
अह्वयत	अह्वयेताम्	अह्वयन्त

IMPERATIVE. लोट् ।

ह्वयै	ह्वयावहै	ह्वयामहै
ह्वयस्व	ह्वयेथाम्	ह्वयध्वम्
ह्वयताम्	ह्वयेताम्	ह्वयन्ताम्

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

ह्वयेय	ह्वयेवहि	ह्वयेमहि
ह्वयथाः	ह्वयेयाथाम्	ह्वयेध्वम्
ह्वयेत	ह्वयेयाताम्	ह्वयेरन्

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

जुहुवे	जुहुविवहे	जुहुविमहे
जुहुविषे	जुहुवाथे	जुहुविध्वे
जुहुवे	जुहुवाते	जुहुविरे

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

ह्वाताहे	ह्वातास्वहे	ह्वातास्महे
ह्वातासे	ह्वातासाथे	ह्वाताध्वे
ह्वाता	ह्वातारौ	ह्वातारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

ह्वास्ये	ह्वास्यावहे	ह्वास्यामहे
ह्वास्यसे	ह्वास्येथे	ह्वास्यध्वे
ह्वास्यते	ह्वास्येते	ह्वास्यन्ते

CONDITIONAL. लृङ् ।

अह्वास्ये	अह्वास्यावहि	अह्वास्यामहि
अह्वास्यथाः	अह्वास्येथाम्	अह्वास्यध्वम्
अह्वास्यत	अह्वास्येताम्	अह्वास्यन्त

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

ह्वासीय	ह्वासीवहि	ह्वासीमहि
ह्वासीष्ठाः	ह्वासीयास्थाम्	ह्वासीध्वम्
ह्वासीष्ट	ह्वासीयास्ताम्	ह्वासीरन्

AORIST. लुङ् ।

अह्वे	अह्वावहि	अह्वामहि
अह्वथाः	अह्वेथाम्	अह्वध्वम्
अह्वत	अह्वेताम्	अह्वन्त

— *or* —

अह्वासि	अह्वास्वहि	अह्वास्महि
अह्वास्थाः	अह्वासाथाम्	अह्वाध्वम्
अह्वास्त	अह्वासाताम्	अह्वासत

यज् = to worship, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

यजामि	यजावः	यजामः
यजसि	यजथः	यजथ
यजति	यजतः	यजन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अयजम्	अयजाव	अयजाम
अयजः	अयजतम्	अयजत
अयजत्	अयजताम्	अयजन्

IMPERATIVE. लोट् ।

यजानि	यजाव	यजाम
यज	यजतम्	यजत
यजतु	यजताम्	यजन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

यजेयम्	यजेव	यजेम
यजेः	यजेतम्	यजेत
यजेत्	यजेताम्	यजेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

इयाज—इयज	ईजिव	ईजिम
इयजिथ—इयष्ठ	ईजथुः	ईज
इयाज	ईजतुः	ईजुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

यष्टास्मि	यष्टास्वः	यष्टास्मः
यष्टासि	यष्टास्थः	यष्टास्थ
यष्टा	यष्टारौ	यष्टारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

यक्ष्यामि	यक्ष्यावः	यक्ष्यामः
यक्ष्यसि	यक्ष्यथः	यक्ष्यथ
यक्ष्यति	यक्ष्यतः	यक्ष्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अयक्ष्यम्	अयक्ष्याव	अयक्ष्याम
अयक्ष्यः	अयक्ष्यतम्	अयक्ष्यत
अयक्ष्यत्	अयक्ष्यताम्	अयक्ष्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

इज्यासम्	इज्यास्व	इज्यास्म
इज्याः	इज्यास्तम्	इज्यास्त
इज्यात्	इज्यास्ताम्	इज्यासुः

AORIST. लुङ् ।

अयाक्षम्	अयाक्ष्व	अयाक्ष्म
अयाक्षीः	अयाष्टम्	अयाष्ट
अयाक्षीत्	अयाष्टाम्	अयाक्षुः

यज् = to worship,—Atmanepada.

सार्वधातुकरूपाणि ।
Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

यजे	यजावहे	यजामहे
यजसे	यजेथे	यजध्वे
यजते	यजेते	यजन्ते

IMPERFECT. लङ् ।

अयजे	अयजावहि	अयजामहि
अयजथाः	अयजेथाम्	अयजध्वम्
अयजत	अयजेताम्	अयजन्त

IMPERATIVE. लोट् ।

यजै	यजावहै	यजामहै
यजस्व	यजेथाम्	यजध्वम्
यजताम्	यजेताम्	यजन्ताम्

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

यजेय	यजेवहि	यजेमहि
यजेथाः	यजेयाथाम्	यजेध्वम्
यजेत	यजेयाताम्	यजेरन्

आर्धधातुकरूपाणि ।
Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

ईजे	ईजिवहे	ईजिमहे
ईजिषे	ईजाथे	ईजिध्वे
ईजे	ईजाते	ईजिरे

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

यष्टाहे	यष्टास्वहे	यष्टास्महे
यष्टासे	यष्टासाथे	यष्टाध्वे
यष्टा	यष्टारौ	यष्टारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

यक्ष्ये	यक्ष्यावहे	यक्ष्यामहे
यक्ष्यसे	यक्ष्येथे	यक्ष्यध्वे
यक्ष्यते	यक्ष्येते	यक्ष्यन्ते

CONDITIONAL. लृङ् ।

अयक्ष्ये	अयक्ष्यावहि	अयक्ष्यामहि
अयक्ष्यथाः	अयक्ष्येथाम्	अयक्ष्यध्वम्
अयक्ष्यत	अयक्ष्येताम्	अयक्ष्यन्त

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

यक्षीय	यक्षीवहि	यक्षीमहि
यक्षीष्ठाः	यक्षीयास्थाम्	यक्षीध्वम्
यक्षीष्ट	यक्षीयास्ताम्	यक्षीरन्

AORIST. लुङ् ।

अयक्षि	अयक्ष्वहि	अयक्ष्महि
अयष्ठाः	अयक्षाथाम्	अयड्ढ्वम्
अयष्ट	अयक्षाताम्	अयक्षत

भू = to be, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

भवामि	भवावः	भवामः
भवसि	भवथः	भवथ
भवति	भवतः	भवन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अभवम्	अभवाव	अभवाम
अभवः	अभवतम्	अभवत
अभवत्	अभवताम्	अभवन्

IMPERATIVE. लोट् ।

भवानि	भवाव	भवाम
भव	भवतम्	भवत
भवतु	भवताम्	भवन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

भवेयम्	भवेव	भवेम
भवेः	भवेतम्	भवेत
भवेत्	भवेताम्	भवेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

बभूव	बभूविव	बभूविम
बभूविथ	बभूवथुः	बभूव
बभूव	बभूवतुः	बभूवुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

भवितास्मि	भवितास्वः	भवितास्मः
भवितासि	भवितास्थः	भवितास्थ
भविता	भवितारौ	भवितारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

भविष्यामि	भविष्यावः	भविष्यामः
भविष्यसि	भविष्यथः	भविष्यथ
भविष्यति	भविष्यतः	भविष्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अभविष्यम्	अभविष्याव	अभविष्याम
अभविष्यः	अभविष्यतम्	अभविष्यत
अभविष्यत्	अभविष्यताम्	अभविष्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

भूयासम्	भूयास्व	भूयास्म
भूयाः	भूयास्तम्	भूयास्त
भूयात्	भूयास्ताम्	भूयासुः

AORIST. लुङ् ।

अभूवम्	अभूव	अभूम
अभूः	अभूतम्	अभूत
अभूत्	अभूताम्	अभूवन्

एध् = to increase.—Atmanepada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

एधे	एधावहे	एधामहे
एधसे	एधेथे	एधध्वे
एधते	एधेते	एधन्ते

IMPERFECT. लङ् ।

ऐधे	ऐधावहि	ऐधामहि
ऐधथाः	ऐधेथाम्	ऐधध्वम्
ऐधत	ऐधेताम्	ऐधन्त

IMPERATIVE. लोट् ।

एधै	एधावहै	एधामहै
एधस्व	एधेथाम्	एधध्वम्
एधताम्	एधेताम्	एधन्ताम्

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

एधेय	एधेवहि	एधेमहि
एधेथाः	एधेयाताम्	एधेध्वम्
एधेत	एधेयाताम्	एधेरन्

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

एधाञ्चक्रे	एधाञ्चकृवहे	एधाञ्चकृमहे
एधाञ्चकृषे	एधाञ्चक्राथे	एधाञ्चकृढ्वे
एधाञ्चक्रे	एधाञ्चक्राते	एधाञ्चक्रिरे

— *or* —

एधामास	एधामासिव	एधामासिम
एधामासिथ	एधामासथुः	एधामास
एधामास	एधामासतुः	एधामासुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

— *or* —

एधाम्बभूव	एधाम्बभूविव	एधाम्बभूविम
एधाम्बभूविथ	एधाम्बभूवथुः	एधाम्बभूव
एधाम्बभूव	एधम्बभूवतुः	एधाम्बभूवुः

FIRST FUTURE. लुट् ।

एधिताहे	एधितास्वहे	एधितास्महे
एधितासे	एधितासाथे	एधिताध्वे
एधिता	एधितारौ	एधितारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

एधिष्ये	एधिष्यावहे	एधिष्यामहे
एधिष्यसे	एधिष्येथे	एधिष्यध्वे
एधिष्यते	एधिष्येते	एधिष्यन्ते

CONDITIONAL. लृङ् ।

ऐधिष्ये	ऐधिष्यावहि	ऐधिष्यामहि
ऐधिष्यथाः	ऐधिष्येथाम्	ऐधिष्यध्वम्
ऐधिष्यत	ऐधिष्येताम्	ऐधिष्यन्त

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

एधिषीय	एधिषीवहि	एधिषीमहि
एधिषीष्ठाः	एधिषीयास्थाम्	एधिषीध्वम्
एधिषीष्ट	एधिषीयास्ताम्	एधिषीरन्

AORIST. लुङ् ।

ऐधिषि	ऐधिष्वहि	ऐधिष्महि
ऐधिष्ठाः	ऐधिषाथाम्	ऐधिढ्वम्
ऐधिष्ट	ऐधिषाताम्	ऐधिषत

जि = to conquer, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।
Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

जयामि	जयावः	जयामः
जयसि	जयथः	जयथ
जयति	जयतः	जयन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अजयम्	अजयाव	अजयाम
अजयः	अजयतम्	अजयत
अजयत्	अजयताम्	अजयन्

IMPERATIVE. लोट् ।

जयानि	जयाव	जयाम
जय	जयतम्	जयत
जयतु	जयताम्	जयन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

जयेयम्	जयेव	जयेम
जयेः	जयेतम्	जयेत
जयेत्	जयेताम्	जयेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।
Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

जिगाय–जिगय	जिग्यिव	जिग्यिम
जिगयिथ–जिगेथ	जिग्यथुः	जिग्य
जिगाय	जिग्यतुः	जिग्युः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

जेतास्मि	जेतास्वः	जेतास्मः
जेतासि	जेतास्थः	जेतास्थ
जेता	जेतारौ	जेतारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

जेष्यामि	जेष्यावः	जेष्यामः
जेष्यसि	जेष्यथः	जेष्यथ
जेष्यति	जेष्यतः	जेष्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अजेष्यम्	अजेष्याव	अजेष्याम
अजेष्यः	अजेष्यतम्	अजेष्यत
अजेष्यत्	अजेष्यताम्	अजेष्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

जीयासम्	जीयास्व	जीयास्म
जीयाः	जीयास्तम्	जीयास्त
जीयात्	जीयास्ताम्	जीयासुः

AORIST. लुङ् ।

अजैषम्	अजैष्व	अजैष्म
अजैषीः	अजैष्टम्	अजैष्ट
अजैषीत्	अजैष्टाम्	अजैषुः

वृत् = to be, Atmanepada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

वर्ते	वर्तावहे	वर्तामहे
वर्तसे	वर्तेथे	वर्तध्वे
वर्तते	वर्तेते	वर्तन्ते

IMPERFECT. लङ् ।

अवर्ते	अवर्तावहि	अवर्तामहि
अवर्तथाः	अवर्तेथाम्	अवर्तध्वम्
अवर्तत	अवर्तेताम्	अवर्तन्त

IMPERATIVE. लोट् ।

वर्तै	वर्तावहै	वर्तामहै
वर्तस्व	वर्तेथाम्	वर्तध्वम्
वर्तताम्	वर्तेताम्	वर्तन्ताम्

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

वर्तेय	वर्तेवहि	वर्तेमहि
वर्तेथाः	वर्तेयाथाम्	वर्तेध्वम्
वर्तेत	वर्तेयाताम्	वर्तेरन्

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

ववृते	ववृतिवहे	ववृतिमहे
ववृतिषे	ववृताथे	ववृतिध्वे
ववृते	ववृताते	ववृतिरे

FIRST FUTURE. लुट् ।

वर्तिताहे	वर्तितास्वहे	वर्तितास्महे
वर्तितासे	वर्तितासाथे	वर्तिताध्वे
वर्तिता	वर्तितारौ	वर्तितारः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

SECOND FUTURE. ऌट् ।

वर्तिष्ये	वर्तिष्यावहे	वर्तिष्यामहे
वर्तिष्यसे	वर्तिष्येथे	वर्तिष्यध्वे
वर्तिष्यते	वर्तिष्येते	वर्तिष्यन्ते

— *or* —

वर्त्स्यामि	वर्त्स्यावः	वर्त्स्यामः
वर्त्स्यसि	वर्त्स्यथः	वर्त्स्यथ
वर्त्स्यति	वर्त्स्यतः	वर्त्स्यन्ति

CONDITIONAL. ऌङ् ।

अवर्तिष्ये	अवर्तिष्यावहि	अवर्तिष्यामहि
अवर्तिष्यथाः	अवर्तिष्येथाम्	अवर्तिष्यध्वम्
अवर्तिष्यत	अवर्तिष्येताम्	अवर्तिष्यन्त

— *or* —

अवर्त्स्यम्	अवर्त्स्याव	अवर्त्स्याम
अवर्त्स्यः	अवर्त्स्यतम्	अवर्त्स्यत
अवर्त्स्यत्	अवर्त्स्यताम्	अवर्त्स्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

वर्तिषीय	वर्तिषीवहि	वर्तिषीमहि
वर्तिषीष्ठाः	वर्तिषीयास्थाम्	वर्तिषीध्वम्
वर्तिषीष्ट	वर्तिषीयास्ताम्	वर्तिषीरन्

AORIST. लुङ् ।

अवृतम्	अवृताव	अवृताम
अवृतः	अवृततम्	अवृतत
अवृतत्	अवृतताम्	अवृतन्

— *or* —

अवर्तिषि	अवर्तिष्वहि	अवर्तिष्महि
अवर्तिष्ठाः	अवर्तिषाथाम्	अवर्तिध्वम्
अवर्तिष्ट	अवर्तिषाताम्	अवर्तिषत

स्मृ = to remember, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

स्मरामि	स्मराव:	स्मराम:
स्मरसि	स्मरथ:	स्मरथ
स्मरति	स्मरत:	स्मरन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अस्मरम्	अस्मराव	अस्मराम
अस्मर:	अस्मरतम्	अस्मरत
अस्मरत्	अस्मरताम्	अस्मरन्

IMPERATIVE. लोट् ।

स्मराणि	स्मराव	स्मराम
स्मर	स्मरतम्	स्मरत
स्मरतु	स्मरताम्	स्मरन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

स्मरेयम्	स्मरेव	स्मरेम
स्मरे:	स्मरेतम्	स्मरेत
स्मरेत्	स्मरेताम्	स्मरेयु:

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

सस्मार—सस्मर	सस्मरिव	सस्मरिम
सस्मर्थ	सस्मरथु:	सस्मर
सस्मार	सस्मरतु:	सस्मरु:

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

स्मर्तास्मि	स्मर्तास्वः	स्मर्तास्मः
स्मर्तासि	स्मर्तास्थः	स्मर्तास्थ
स्मर्ता	स्मर्तारौ	स्मर्तारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

स्मरिष्यामि	स्मरिष्यावः	स्मरिष्यामः
स्यरिष्यसि	स्यरिष्यथः	स्मरिष्यथ
स्मरिष्यति	स्मरिष्यतः	स्मरिष्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अस्मरिष्यम्	अस्मरिष्याव	अस्मरिष्याम
अस्मरिष्यः	अस्मरिष्यतम्	अस्मरिष्यत
अस्मरिष्यत्	अस्मरिष्यताम्	अस्मरिष्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

स्मर्यासम्	स्मर्यास्व	स्मर्यास्म
स्मर्याः	स्मर्यास्तम्	स्मर्यास्त
स्मर्यात्	स्मर्यास्ताम्	स्मर्यासुः

AORIST. लुङ् ।

अस्मार्षम्	अस्मार्ष्व	अस्मार्ष्म
अस्मार्षीः	अस्मार्ष्टम्	अस्मार्ष्ट
अस्मार्षीत्	अस्मार्ष्टाम्	अस्मार्षुः

सह् = to endure, Atmanepada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

सहे	सहावहे	सहामहे
सहसे	सहेथे	सहध्वे
सहते	सहेते	सहन्ते

IMPERFECT. लङ् ।

असहे	असहावहि	असहामहि
असहथाः	असहेथाम्	असहध्वम्
असहत	असहेताम्	असहन्त

IMPERATIVE. लोट् ।

सहै	सहावहै	सहामहै
सहस्व	सहेथाम्	सहध्वम्
सहताम्	सहेताम्	सहन्ताम्

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

सहेय	सहेवहि	सहेमहि
सहेथाः	सहेयाथाम्	सहेध्वम्
सहेत	सहेयाताम्	सहेरन्

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

सेहे	सेहिवहे	सेहिमहे
सेहिषे	सेहाथे	सेहिध्वे
सेहे	सेहाते	सेहिरे

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

सोढाहे	सोढास्वहे	सोढास्महे
सोढासे	सोढासाथे	सोढाध्वे
सोढा	सोढारौ	सोढारः

— *or* —

सहिताहे	सहितास्वहे	सहितास्महे
सहितासे	सहितासाथे	सहिताध्वे
सहिता	सहितारौ	सहितारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

सहिष्ये	सहिष्यावहे	सहिष्यामहे
सहिष्यसे	सहिष्येथे	सहिष्यध्वे
सहिष्यते	सहिष्येते	सहिष्यन्ते

CONDITIONAL. लृङ् ।

असहिष्ये	असहिष्यावहि	असहिष्यामहि
असहिष्यथाः	असहिष्येथाम्	असहिष्यध्वम्
असहिष्यत	असहिष्येताम्	असहिष्यन्त

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

सहिषीय	सहिषीवहि	सहिषीमहि
सहिषीष्ठाः	सहिषीयास्थाम्	सहिषीध्वम्
सहिषीष्ट	सहिषीयास्ताम्	सहिषीरन्

AORIST. लुङ् ।

असहिषि	असहिष्वहि	असहिष्महि
असहिष्ठाः	असहिषाथाम्	असहिढ्वम्
असहिष्ट	असहिषाताम्	असहिषत

पत् = to fall, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

पतामि	पतावः	पतामः
पतसि	पतथः	पतथ
पतति	पततः	पतन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अपतम्	अपताव	अपताम
अपतः	अपततम्	अपतत
अपतत्	अपतताम्	अपतन्

IMPERATIVE. लोट् ।

पतानि	पताव	पताम
पत	पततम्	पतत
पततु	पतताम्	पतन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

पतेयम्	पतेव	पतेम
पतेः	पतेतम्	पतेत
पतेत्	पतेताम्	पतेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

पपात—पपत	पेतिव	पेतिम
पेतिथ	पेतथुः	पेत
पपात	पेततुः	पेतुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

पतितास्मि	पतितास्वः	पतितास्मः
पतितासि	पतितास्थः	पतितास्थ
पतिता	पतितारौ	पतितारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

पतिष्यामि	पतिष्यावः	पतिष्यामः
पतिष्यसि	पतिष्यथः	पतिष्यथ
पतिष्यति	पतिष्यतः	पतिष्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अपतिष्यम्	अपतिष्याव	अपतिष्याम
अपतिष्यः	अपतिष्यतम्	अपतिष्यत
अपतिष्यत्	अपतिष्यताम्	अपतिष्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

पत्यासम्	पत्यास्व	पत्यास्म
पत्याः	पत्यास्तम्	पत्यास्त
पत्यात्	पत्यास्ताम्	पत्यासुः

AORIST. लुङ् ।

अपप्तम्	अपप्ताव	अपप्ताम
अपप्तः	अपप्ततम्	अपप्तत
अपप्तत्	अपप्तताम्	अपप्तन्

पा (पिब्) = to drink, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट्।

पिबामि	पिबावः	पिबामः
पिबसि	पिबथः	पिबथ
पिबति	पिबतः	पिबन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अपिबम्	अपिबाव	अपिबाम
अपिबः	अपिबतम्	अपिबत
अपिबत्	अपिबताम्	अपिबन्

IMPERATIVE. लोट् ।

पिबानि	पिबाव	पिबाम
पिब	पिबतम्	पिबत
पिबतु	पिबताम्	पिबन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

पिबेयम्	पिबेव	पिबेम
पिबेः	पिबेतम्	पिबेत
पिबेत्	पिबेताम्	पिबेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

पपौ	पपिव	पपिम
पपिथ—पपाथ	पपथुः	पप
पपौ	पपतुः	पपुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

पातास्मि	पातास्वः	पातास्मः
पातासि	पातास्थः	पातास्थ
पाता	पातारौ	पातारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

पास्यामि	पास्यावः	पास्यामः
पास्यसि	पास्यथः	पास्यथ
पास्यति	पास्यतः	पास्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अपास्यम्	अपास्याव	अपास्याम
अपास्यः	अपास्यतम्	अपास्यत
अपास्यत्	अपास्यताम्	अपास्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

पेयासम्	पेयास्व	पेयास्म
पेयाः	पेयास्तम्	पेयास्त
पेयात्	पेयास्ताम्	पेयासुः

AORIST. लुङ् ।

अपाम्	अपाव	अपाम
अपाः	अपातम्	अपात
अपात्	अपाताम्	अपुः

वह् = to bear, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

वहामि	वहावः	वहामः
वहसि	वहथः	वहथ
वहति	वहतः	वहन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अवहम्	अवहाव	अवहाम
अवहः	अवहतम्	अवहत
अवहत्	अवहताम्	अवहन्

IMPERATIVE. लोट् ।

वहानि	वहाव	वहाम
वह	वहतम्	वहत
वहतु	वहताम्	वहन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

वहेयम्	वहेव	वहेम
वहेः	वहेतम्	वहेत
वहेत्	वहेताम्	वहेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

उवाह—उवह	ऊहिव	ऊहिम
उवहिथ—उवोढ	ऊहथुः	ऊह
उवाह	ऊहतुः	ऊहुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

वोढास्मि	वोढास्वः	वोढास्मः
वोढासि	वोढास्थः	वोढास्थ
वोढा	वोढारौ	वोढारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

वक्ष्यामि	वक्ष्यावः	वक्ष्यामः
वक्ष्यसि	वक्ष्यथः	वक्ष्यथ
वक्ष्यति	वक्ष्यतः	वक्ष्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अवक्ष्यम्	अवक्ष्याव	अवक्ष्याम
अवक्ष्यः	अवक्ष्यतम्	अवक्ष्यत
अवक्ष्यत्	अवक्ष्यताम्	अवक्ष्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

उह्यासम्	उह्यास्व	उह्यास्म
उह्याः	उह्यास्तम्	उह्यास्त
उह्यात्	उह्यास्ताम्	उह्यासुः

AORIST. लुङ् ।

अवाक्षम्	अवाक्ष्व	अवाक्ष्म
अवाक्षीः	अवोढम्	अवोढ
अवाक्षीत्	अवोढाम्	अवाक्षुः

वह् = to bear, Atmanepada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

वहे	वहावहे	वहामहे
वहसे	वहेथे	वहध्वे
वहते	वहेते	वहन्ते

IMPERFECT. लङ् ।

अवहे	अवहावहि	अवहामहि
अवहथाः	अवहेथाम्	अवहध्वम्
अवहत	अवहेताम्	अवहन्त

IMPERATIVE. लोट् ।

वहै	वहावहै	वहामहै
वहस्व	वहेथाम्	वहध्वम्
वहताम्	वहेताम्	वहन्ताम्

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

वहेय	वहेवहि	वहेमहि
वहेथाः	वहेयाथाम्	वहेध्वम्
वहेत	वहेयाताम्	वहेरन्

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

ऊहे	ऊहिवहे	ऊहिमहे
ऊहिषे	ऊहाथे	ऊहिध्वे
ऊहे	ऊहाते	ऊहिरे

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

वोढाहे	वोढास्वहे	वोढास्महे
वोढासे	वोढासाथे	वोढाध्वे
वोढा	वोढारौ	वोढारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

वक्ष्ये	वक्ष्यावहे	वक्ष्यामहे
वक्ष्यसे	वक्ष्येथे	वक्ष्यध्वे
वक्ष्यते	वक्ष्येते	वक्ष्यन्ते

CONDITIONAL. लृङ् ।

अवक्ष्ये	अवक्ष्यावहि	अवक्ष्यामहि
अवक्ष्यथाः	अवक्ष्येथाम्	अवक्ष्यध्वम्
अवक्ष्यत	अवक्ष्येताम्	अवक्ष्यन्त

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

वक्षीय	वक्षीवहि	वक्षीमहि
वक्षीष्ठाः	वक्षीयास्ताम्	वक्षीध्वम्
वक्षीष्ट	वक्षीयास्ताम्	वक्षीरन्

AORIST. लुङ् ।

अवक्षि	अवक्ष्वहि	अवक्ष्महि
अवोढाः	अवक्षाथाम्	अवोढ्ढ्वम्
अवोढ	अवक्षाताम्	अवक्षत

नी (नय्) = to lead or carry, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

नयामि	नयावः	नयामः
नयसि	नयथः	नयथ
नयति	नयतः	नयन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अनयम्	अनयाव	अनयाम
अनयः	अनयतम्	अनयत
अनयत्	अनयताम्	अनयन्

IMPERATIVE. लोट् ।

नयानि	नयाव	नयाम
नय	नयतम्	नयत
नयतु	नयताम्	नयन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

नयेयम्	नयेव	नयेम
नयेः	नयेतम्	नयेत
नयेत्	नयेताम्	नयेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

निनाय–निनय	निन्यिव	निन्यिम
निनयिथ–निनेथ	निन्यथुः	निन्य
निनाय	निन्यतुः	निन्युः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

नेतास्मि	नेतास्वः	नेतास्मः
नेतासि	नेतास्थः	नेतास्थ
नेता	नेतारौ	नेतारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

नेष्यामि	नेष्यावः	नेष्यामः
नेष्यसि	नेष्यथः	नेष्यथ
नेष्यति	नेष्यतः	नेष्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अनेष्यम्	अनेष्याव	अनेष्याम
अनेष्यः	अनेष्यतम्	अनेष्यत
अनेष्यत्	अनेष्यताम्	अनेष्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

नीयासम्	नीयास्व	नीयास्म
नीयाः	नीयास्तम्	नीयास्त
नीयात्	नीयास्ताम्	नीयासुः

AORIST. लुङ् ।

अनैषम्	अनैष्व	अनैष्म
अनैषीः	अनैष्टम्	अनैष्ट
अनैषीत्	अनैष्टाम्	अनैषुः

नी (नय्) = to carry, Atmanepada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

नये	नयावहे	नयामहे
नयसे	नयेथे	नयध्वे
नयते	नयेते	नयन्ते

IMPERFECT. लङ् ।

अनये	अनयावहि	अनयामहि
अनयथाः	अनयेथाम्	अनयध्वम्
अनयत	अनयेताम्	अनयन्त

IMPERATIVE. लोट् ।

नयै	नयावहै	नयामहै
नयस्व	नयेथाम्	नयध्वम्
नयताम्	नयेताम्	नयन्ताम्

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

नयेय	नयेवहि	नयेमहि
नयेथाः	नयेयाथाम्	नयेध्वम्
नयेत	नयेयाताम्	नयेरन्

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

निन्ये	निन्यिवहे	निन्यिमहे
निन्यिषे	निन्याथे	निन्यिध्वे
निन्ये	निन्याते	निन्यिरे

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

नेताहे	नेतास्वहे	नेतास्महे
नेतासे	नेतासाथे	नेताध्वे
नेता	नेतारौ	नेतारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

नेष्ये	नेष्यावहे	नेष्यामहे
नेष्यसे	नेष्येथे	नेष्यध्वे
नेष्यते	नेष्येते	नेष्यन्ते

CONDITIONAL. लृङ् ।

अनेष्ये	अनेष्यावहि	अनेष्यामहि
अनेष्यथाः	अनेष्येथाम्	अनेष्यध्वम्
अनेष्यत	अनेष्येताम्	अनेष्यन्त

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

नेषीय	नेषीवहि	नेषीमहि
नेषीष्ठाः	नेषीयास्थाम्	नेषीध्वम्
नेषीष्ट	नेषीयास्ताम्	नेषीरन्

AORIST. लुङ् ।

अनैषि	अनैष्वहि	अनैष्महि
अनैष्ठाः	अनैषाथाम्	अनैढ्वम्
अनैष्ट	अनैषाताम्	अनैषत

नम् = to salute, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

नमामि	नमावः	नमामः
नमसि	नमथः	नमथ
नमति	नमतः	नमन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अनमम्	अनमाव	अनमाम
अनमः	अनमतम्	अनमत
अनमत्	अनमताम्	अनमन्

IMPERATIVE. लोट् ।

नमानि	नमाव	नमाम
नम	नमतम्	नमत
नमतु	नमताम्	नमन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

नमेयम्	नमेव	नमेम
नमेः	नमेतम्	नमेत
नमेत्	नमेताम्	नमेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

ननाम—ननम	नेमिव	नेमिम
नेमिथ—ननन्थ	नेमथुः	नेम
ननाम	नेमतुः	नेमुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

नन्तास्मि	नन्तास्वः	नन्तास्मः
नन्तासि	नन्तास्थः	नन्तास्थ
नन्ता	नन्तारौ	नन्तारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

नंस्यामि	नंस्यावः	नंस्यामः
नंस्यसि	नंस्यथः	नंस्यथ
नंस्यति	नंस्यतः	नंस्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अनंस्यम्	अनंस्याव	अनंस्याम
अनंस्यः	अनंस्यतम्	अनंस्यत
अनंस्यत्	अनंस्यताम्	अनंस्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

नम्यासम्	नम्यास्व	नम्यास्म
नम्याः	नम्यास्तम्	नम्यास्त
नम्यात्	नम्यास्ताम्	नम्यासुः

AORIST. लुङ् ।

अनंसिषम्	अनंसिष्व	अनंसिष्म
अनंसीः	अनंसिष्टम्	अनंसिष्ट
अनंसीत्	अनंसिष्टाम्	अनंसिषुः

त्रै = to protect, Atmanepada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

त्राये	त्रायावहे	त्रायामहे
त्रायसे	त्रायेथे	त्रायध्वे
त्रायते	त्रायेते	त्रायन्ते

IMPERFECT. लङ् ।

अत्राये	अत्रायावहि	अत्रायामहि
अत्रायथाः	अत्रायेथाम्	अत्रायध्वम्
अत्रायत	अत्रायेताम्	अत्रायन्त

IMPERATIVE. लोट् ।

त्रायै	त्रायावहै	त्रायामहै
त्रायस्व	त्रायेथाम्	त्रायध्वम्
त्रायताम्	त्रायेताम्	त्रायन्ताम्

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

त्रायेय	त्रायेवहि	त्रायेमहि
त्रायेथाः	त्रायेयाथाम्	त्रायेध्वम्
त्रायेत	त्रायेयाताम्	त्रायेरन्

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

तत्रे	तत्रिवहे	तत्रिमहे
तत्रिषे	तत्राथे	तत्रिध्वे
तत्रे	तत्राते	तत्रिरे

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

त्राताहे	त्रातास्वहे	त्रातास्महे
त्रातासे	त्रातासाथे	त्राताध्वे
त्राता	त्रातारौ	त्रातारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

त्रास्ये	त्रास्यावहे	त्रास्यामहे
त्रास्यसे	त्रास्येथे	त्रास्यध्वे
त्रास्यते	त्रास्येते	त्रास्यन्ते

CONDITIONAL. लृङ् ।

अत्रास्ये	अत्रास्यावहि	अत्रास्यामहि
अत्रास्यथाः	अत्रास्येथाम्	अत्रास्यध्वम्
अत्रास्यत	अत्रास्येताम्	अत्रास्यन्त

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

त्रासीय	त्रासीवहि	त्रासीमहि
त्रासीष्ठाः	त्रासीयास्थाम्	त्रासीध्वम्
त्रासीष्ट	त्रासीयास्ताम्	त्रासीरन्

AORIST. लुङ् ।

अत्रासि	अत्रास्वहि	अत्रास्महि
अत्रास्थाः	अत्रासाथाम्	अत्राध्वम्
अत्रास्त	अत्रासाताम्	अत्रासत

कम्प् = to shake, Atmanepada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

कम्पे	कम्पावहे	कम्पामहे
कम्पसे	कम्पेथे	कम्पध्वे
कम्पते	कम्पेते	कम्पन्ते

IMPERFECT. लङ् ।

अकम्पे	अकम्पावहि	अकम्पामहि
अकम्पथाः	अकम्पेथाम्	अकम्पध्वम्
अकम्पत	अकम्पेताम्	अकम्पन्त

IMPERATIVE. लोट् ।

कम्पै	कम्पावहै	कम्पामहै
कम्पस्व	कम्पेथाम्	कम्पध्वम्
कम्पताम्	कम्पेताम्	कम्पन्ताम्

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

कम्पेय	कम्पेवहि	कम्पेमहि
कम्पेथाः	कम्पेयाथाम्	कम्पेध्वम्
कम्पेत	कम्पेयाताम्	कम्पेरन्

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

चकम्पे	चकम्पिवहे	चकम्पिमहे
चकम्पिषे	चकम्पाथे	चकम्पिध्वे
चकम्पे	चकम्पाते	चकम्पिरे

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

कम्पिताहे	कम्पितास्वहे	कम्पितास्महे
कम्पितासे	कम्पितासाथे	कम्पिताध्वे
कम्पिता	कम्पितारौ	कम्पितारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

कम्पिष्ये	कम्पियाष्वहे	कम्पिष्यामहे
कम्पिष्यसे	कम्पिष्येथे	कम्पिष्यध्वे
कम्पिष्यते	कम्पिष्येते	कम्पिष्यन्ते

CONDITIONAL. लृङ् ।

अकम्पिष्ये	अकम्पिष्यावहि	अकम्पिष्यामहि
अकम्पिष्यथाः	अकम्पिष्येथाम्	अकम्पिष्यध्वम्
अकम्पिष्यत	अकम्पिष्येताम्	अकम्पिष्यन्त

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

कम्पिषीय	कम्पिषीवहि	कम्पिषीमहि
कम्पिषीष्ठाः	कम्पिषीयास्थाम्	कम्पिषीढ्वम्
कम्पिषीष्ट	कम्पिषीयास्ताम्	कम्पिषीरन्

AORIST. लुङ् ।

अकम्पिषि	अकम्पिष्वहि	अकम्पिष्महि
अकम्पिष्ठाः	अकम्पिषाथाम्	अकम्पिढ्वम्
अकम्पिष्ट	अकम्पिषाताम्	अकम्पिषत

ध्यै = to think, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

ध्यायामि	ध्यायावः	ध्यायामः
ध्यायसि	ध्यायथः	ध्यायथ
ध्यायति	ध्यायतः	ध्यायन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अध्यायम्	अध्यायाव	अध्यायाम
अध्यायः	अध्यायतम्	अध्यायत
अध्यायत्	अध्यायताम्	अध्यायन्

IMPERATIVE. लोट् ।

ध्यायानि	ध्यायाव	ध्यायाम
ध्याय	ध्यायतम्	ध्यायत
ध्यायतु	ध्यायताम्	ध्यायन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

ध्यायेयम्	ध्यायेव	ध्यायेम
ध्यायेः	ध्यायेतम्	ध्यायेत
ध्यायेत्	ध्यायेताम्	ध्यायेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

दध्यौ	दध्यिव	दध्यिम
दध्यिथ–दध्याथ	दध्यथुः	दध्य
दध्यौ	दध्यतुः	दध्युः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

ध्यातास्मि	ध्यातास्वः	ध्यातास्मः
ध्यातासि	ध्यातास्थः	ध्यातास्थ
ध्याता	ध्यातारौ	ध्यातारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

ध्यास्यामि	ध्यास्यावः	ध्यास्यामः
ध्यास्यसि	ध्यास्यथः	ध्यास्यथ
ध्यास्यति	ध्यास्यतः	ध्यास्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अध्यास्यम्	अध्यास्याव	अध्यास्याम
अध्यास्यः	अध्यास्यतम्	अध्यास्यत
अध्यास्यत्	अध्यास्यताम्	अध्यास्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

ध्येयासम्	ध्येयास्व	ध्येयास्म
ध्येयाः	ध्येयास्तम्	ध्येयास्त
ध्येयात्	ध्येयास्ताम्	ध्येयासुः

— *or* —

ध्यायासम्	ध्ययास्व	ध्यायास्म
ध्यायाः	ध्मायास्तम्	ध्यायास्त
ध्यायात्	ध्यायास्ताम्	ध्यायासुः

AORIST. लुङ् ।

अध्यासिषम्	अध्यासिष्व	अध्यासिष्म
अध्यासीः	अध्यासिष्टम्	अध्यासिष्ट
अध्यासीत्	अध्यासिष्टाम्	अध्यासिषुः

गै = to make noise, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

गायामि	गायावः	गायामः
गायसि	गायथः	गायथ
गायति	गायतः	गायन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अगायम्	आगायाव	अगायाम
अगायः	अगायतम्	अगायत
अगायत्	अगायताम्	अगायन्

IMPERATIVE. लोट् ।

गायानि	गायाव	गायाम
गाय	गायतम्	गायत
गायतु	गायताम्	गायन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

गायेयम्	गायेव	गायेम
गायेः	गायेतम्	गायेत
गायेत्	गायेताम्	गायेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

जगौ	जगिव	जगिम
जगिथ—जगाथ	जगथुः	जग
जगौ	जगतुः	जगुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

गातास्मि	गातास्वः	गातास्मः
गातासि	गातास्थः	गातास्थ
गाता	गातारौ	गातारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

गास्यामि	गास्यावः	गास्यामः
गास्यसि	गास्यथः	गास्यथ
गास्यति	गास्यतः	गास्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अगास्यम्	अगास्याव	अगास्याम
अगास्यः	अगास्यतम्	अगास्यत
अगास्यत्	अगास्यताम्	अगस्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

गेयासम्	गेयास्व	गेयास्म
गेयाः	गेयास्तम्	गेयास्त
गेयात्	गेयास्ताम्	गेयासुः

AORIST. लुङ् ।

अगासिषम्	अगासिष्व	अगासिष्म
अगासीः	अगासिष्टम्	अगासिष्ट
अगासीत्	अगासिष्टाम्	अगासिषुः

दा (यच्छ्) = to give, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

यच्छामि	यच्छावः	यच्छामः
यच्छसि	यच्छथः	यच्छथ
यच्छति	यच्छतः	यच्छन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अयच्छम्	अयच्छाव	अयच्छाम
अयच्छः	अयच्छतम्	अयच्छत
अयच्छत्	अयच्छताम्	अयच्छन्

IMPERATIVE. लोट् ।

यच्छानि	यच्छाव	यच्छाम
यच्छ	यच्छतम्	यच्छत
यच्छतु	यच्छताम्	यच्छन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

यच्छेयम्	यच्छेव	यच्छेम
यच्छेः	यच्छेतम्	यच्छेत
यच्छेत्	यच्छेताम्	यच्छेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

ददौ	ददिव	ददिम
ददिथ–ददाथ	ददथुः	दद
ददौ	ददतुः	ददुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

दातास्मि	दातास्वः	दातास्मः
दातासि	दातास्थः	दातास्थ
दाता	दातारौ	दातारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

दास्यामि	दास्यावः	दास्यामः
दास्यसि	दास्यथः	दास्यथ
दास्यति	दास्यतः	दास्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अदास्यम्	अदास्याव	अदास्याम
अदास्यः	अदास्यतम्	अदास्यत
अदास्यत्	अदास्यताम्	अदास्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

देयासम्	देयास्व	देयास्म
देयाः	देयास्तम्	देयास्त
देयात्	देयास्ताम्	देयासुः

AORIST. लुङ् ।

अदाम्	अदाव	अदाम
अदाः	अदातम्	अदात
अदात्	अदाताम्	अदुः

हृ (हर्) = to take away, Parasmaipada.

सार्वधातुकरूपाणि ।

Conjugational Tenses.

PRESENT. लट् ।

हरामि	हरावः	हरामः
हरसि	हरथः	हरथ
हरति	हरतः	हरन्ति

IMPERFECT. लङ् ।

अहरम्	अहराव	अहराम
अहरः	अहरतम्	अहरत
अहरत्	अहरताम्	अहरन्

IMPERATIVE. लोट् ।

हराणि	हराव	हराम
हर	हरतम्	हरत
हरतु	हरताम्	हरन्तु

POTENTIAL. विधिलिङ् ।

हरेयम्	हरेव	हरेम
हरेः	हरेतम्	हरेत
हरेत्	हरेताम्	हरेयुः

आर्धधातुकरूपाणि ।

Non-Conjugational Tenses.

PERFECT. लिट् ।

जहार—जहर	जह्रिव	जह्रिम
जहर्थ	जह्रथुः	जह्र
जहार	जह्रतुः	जह्रुः

Non-Conjugational Tenses.—(Continued).

FIRST FUTURE. लुट् ।

हर्तास्मि	हर्तास्वः	हर्तास्मः
हर्तासि	हर्तास्थः	हर्तास्थ
हर्ता	हर्तारौ	हर्तारः

SECOND FUTURE. लृट् ।

हरिष्यामि	हरिष्यावः	हरिष्यामः
हरिष्यसि	हरिष्यथः	हरिष्यथ
हरिष्यति	हरिष्यतः	हरिष्यन्ति

CONDITIONAL. लृङ् ।

अहरिष्यम्	अहरिष्याव	अहरिष्याम
अहरिष्यः	अहरिष्यतम्	अहरिष्यत
अहरिष्यत्	अहरिष्यताम्	अहरिष्यन्

BENEDICTIVE. आशीर्लिङ् ।

ह्रीयासम्	ह्रीयास्व	ह्रीयास्म
ह्रीयाः	ह्रीयास्तम्	ह्रीयास्त
ह्रीयात्	ह्रीयास्ताम्	ह्रीयासुः

AORIST. लुङ् ।

अहार्षम्	अहार्ष्व	अहार्ष्म
अहार्षीः	अहार्ष्टम्	अहार्ष्ट
अहार्षीत्	अहार्ष्टाम्	अहार्षुः

GLOSSARY OF SELECT WORDS.

CHAPTER III—*A*.

Lesson 3.

शंपा = Lightning.
इरंमदः = Thunder.
अवग्रह: = Famine.
करकः = Hail.
मृगतृष्णिका = Mirage.

Lesson 4.

उपरागः = Eclipse.
पुष्पवन्तौ = Sun and Moon.

Lesson 5.

विचिकित्सा = doubt.
व्यापाद: = Hatred.

Lesson 6.

मृगपद: = Musk.
घनसारः = Camphor.
वर्ति: = Scented stick.

CHAPTER III—*B*.

Lesson 1.

समुद्गकम् = Jar.
कङ्कतिका = Comb.
व्यजनम् = Fan.
कौशेयम् = Silk.
राङ्कवम् = Shawl.
अनाहतम् = New cloth.
फालम् = Cotton cloth.
वाल्कम् = Silk cloth.
धौतम् = Washed cloth.
दुकूलम् = White silk.
आयाम: = Length.
परिणाम: = Width.
पटच्चरम् = Rag.
कर्पटः = Torn cloth.
वराशिः = Thick cloth.
निचोल: = Bed Sheet.

Lesson 2.

रल्लक: = Carpet.
संव्यानम् Upper garment.
चोळः Petticoat.
अर्धोरुकम् = Breeches.
वितानम् = Bed tassel.
यवनिका = Floor.

Lesson 3.

जरायु: = Womb.
वैजनन: = Tenth month in carrying.
भ्रूण: = Foetus.
षण्डः = Eunuch.
मूकः = Dumb.
अवटीटः = Blunt-nosed.
पोगण्डः = Wanting in a limb.

खर्वः = Dwarf.
विग्रः = Noseless.
एडः = Deaf.
कुब्जः = Short man.

Lesson 4.

चिरण्टी = Married woman.
विश्वस्ता = Widow.
अशिश्वी = Barren woman.
अवीरा = Woman deprived of husband and son.
कानीनः = Son born of a maid.
कुसीदः = Interest.
ननान्दा = Husband's sister.
यातरः = Sisters-in-law.

Lesson 5.

प्रजावती = Elder brother's wife.
पितृव्यः = Paternal uncle.
पङ्गुः = Deformed.
वळिरः = Squint-eyed.
खञ्जः = Lame.
आमयः = Illness.
क्षुतम् = Sneezing.
पीनसः = Cold.
पामा = Itch.
विस्फोटः = Boil.
ईर्मम् = Wound.
लाला = Salivic flow.

Lesson 6.

दूषिका = Pus in the eye.
प्रतीकः = Limb.
प्रपदम् = Forepart of the Sole.
गुल्फः = Ankle.
जङ्घा = Biceps.
जानु = Knee.
सक्थि = Thigh.
कूर्परः = Elbow.
प्रकोष्ठः = Wrist.
प्रादेशः = Span (Length between the tips of thumb and forefinger).
वितस्तिः = Span.

CHAPTER III—*C*.

Lesson 1.

प्रसृतिः = Handful.
हस्तः = Hand.
अरत्निः = $\frac{3}{4}$ cubit.
व्यामः = Fathom.
पौरुषम् = Man's height.
अवटुः = Wry-necked.
सृक्वणी = Corner of mouth.
कूर्चम् = Space between brows.
कनीनिका = Pupil of the eye.

Lesson 2.

अपाङ्गः = Side glance.
कटाक्षः = Direct glance.
चिकुरः = Cropped hair.
कबरी = Hair.
धम्मिल्ल = Tucked hair.
वेणी = Braid.
नैपथ्यम् = Ornamentation.
नेपथ्यम् = Screen.
वृतिः = Hedge.

Lesson 3.

उत्कोचः = Bribe.
आलवालः = Furrows.
प्राड्विवाकः = Judge.
कर्मान्तः = Menial.
मन्दुरा = Stable.

Lesson 4.

रङ्गवल्ली = Decking of the floor.
वराटिका = Cowrie.
छुरिका = Knife.
केदारः = Field.
धरट्टः = Mill.
उपदंशम् = Pickle.
पुरातनम् = Sour rice.
उपत्यका = Foot of the hill.
पिपीलिका = Ant.
अधित्यका = Summit.
वावदूकः = Vakil.

Lesson 5.

वर्णी = Bachelor.
सिद्धार्थः = White Mustard.
कुल्माषः = Speckled pea.
चणकः = Gram.
अतसीपत्रम् = Leaf of Atasi plant.
कणिशम् = Ears of grain.
खनित्रम् = Spade.
करपत्रम् = Sickle.
खलीनम् = Bit.
लाङ्गलम् = Plough.
तुषः = Husk.
बुसम् = Chaff.
कुळत्थम् = Horse-gram.
मुसलः = Pestle.
उलूखलम् = Mortar.
शूर्पम् = Winnow.
चालिनी = Sieve.
पिटः = Basket.

Lesson 6.

अङ्गारः = Embers.
अलातम् = Fire brand.
भ्राष्ट्रः = Frying-pan.
कन्दुः = Roasting-iron.
कर्करी = Jug.
पिठरः = Pot.
मणिकः = Big pot.
शरावः = Basin.
कंसः = Plate.
आवपनम् = Vessel to store grain.
मुद्गः = Green pea.
मुद्गदाळी = Broken green pea.
आढकी = Dhal.
माषः = Pulse.
कलम्बः = A species of green.
उपस्करः = Condiments.
कुसूलम् = Grain store.
चुल्ली = Hearth.
हसन्ती = Oven.

Lesson 7.

आर्द्रकम् = Ginger.
धान्याकम् = Coriander.
शुण्ठी = Dry Ginger.
आरनाळकम् = Gruel.
वार्ताकः = Brinjal.

तेमनम् = Curd-soup.
पृथुकः = Beaten rice.
करीषः = Cowdung-fuel.
द्रप्सम् = Dregs of curd.
तक्रम् = Butter-milk.
अशनाया = Hunger.
पिपासा = Thirst.
तर्णकः = New-born calf.
सास्ना = Hump of cattle.
ऊधः = Udder.
दाम = Tether.

Lesson 8.

मन्थः = = Churning handle.
कुलालः = Potter.
तुला = Balance.
कुविन्दः = Weaver.
आरकूटः = Brass.
पारदः = Quicksilver.
नागम् = Tin.
त्रपु = Lead.
सौचिकः = Tailor.
पादूकृत् = Cobbler.
लोहकारः = Blacksmith.

Lesson 9.

नाडिन्धमः = Goldsmith.
तक्षकः = Carpenter.
मालिकः = Garlander.
नापितः = Barber.
रजकः = Washerman.
शौण्डिकः = Grogman.
जाबालः = Shepherd.
देवलः = Priest.
कुशीलवः = Singer.
मार्दंगिकः = Drummer.
वैणविकः = Fluter.
नध्री = Boot-lace.
भस्त्रा = Bellows.
शिक्यम् = Swing or hoop (made of rope).
मञ्जूषा = Box.
पाञ्चालिका = Doll.
घटीयन्त्रम् = See-saw.
तूलिका = Brush (artist's).
शाणः = Whet-stone.
परशुः = Axe.
मूषा = Crucible.
खेटकम् = Buckler.
इषीका = The thorn of the broom.

ERRATA.

Page.	*Line.*	*For*	*Read*
4	7	गरूदयः	गुरूदयः
16	17	उदीची	उदीच्याः
17	22	कठिनया	कठिन्या
18	6	निचोळम्	तिचोळ:
18	7	रल्लकम्	रल्लकः
18	17	ब्रूण:	भ्रूणः
19	13	इयर्मम्	ईर्मम्
19	14	गतागतेभ्यः	गतागतान्
19	18	बाल:	जरठः
19	18	इस्तप्रमाण:	प्रमाणा
19	21	मेपितृव्यः	मत्पितृव्यः
20	5	ग्रन्धय:	ग्रन्थयः
20	12	विस्फोटानि	विस्फोटाः
20	12	सकतासु	सैकतेषु
20	13	सृक्किण्यो	सृक्कणो:
20	14	श्रुणुयात्	शृणुयात्
21	14	ओष्टः	ओष्ठः
21	14	वावधूकः	वावदूकः
21	15	रामटम्	रामठम्
21	15	रङ्गवल्ली	रङ्गवल्ली
21	17	पन्धः	पान्थः
21	20	हय्यङ्गवीनम्	हैयंगवीनम्
21	21	सृक्किणी	सृक्कणी
21	22	शेधनी	शोधनी
22	5	भ्राष्ट्राम्	भ्राष्ट्र:
22	7	पृथुकम्	पृथुक:
22	21	ऊथ:	ऊधः
22	23	इषीकम्	इषीका

Page.	*Line*	*For*		*Read*
22	25	अर्दकम्	....	आर्द्रकम्
22	27	हमन्ती	....	हसन्ती
23	3	नाटिं	....	नाडिं
23	3	निक्षिष्य	....	निक्षिप्य
23	8	दारून्	....	दारूणि
23	8	अतिथिभ्यः	....	अतिथीन्
23	11	गन्धि	....	ग्रन्थि
23	12	योपोतः	....	पेतः
24	7	ग्रहीत्वा	....	गृहीत्वा
24	9	पितृष्वस्रीयः	....	पैतृष्वस्रीयः
24	19	कौशायानि	....	कौशेयानि
24	20	महोक्षः	....	महोक्षाः
24	23	कन्यायाः	....	कन्याम्
25	12	मिळित्वा	....	मेलयित्वा
25	22	ध्यायेरन्	....	ध्यायेयुः
26	2	VI	....	IV
30	1	VI	....	IV
38	3	एकोनपष्टि	....	एकोनषष्टि
42	25	इन्धते	....	इन्धे
43	20	गेर्वाण्यां	....	गैर्वाण्यां
54	3	वाविभ्यः	....	वारिभ्यः
55	25	धातणि	....	धातृणि
67	15	नह	....	नहः
80	16	यकारान्त	....	नकारान्त
87	3	लुङ्	....	लुट्
91	19	लुङ	....	लुङ्
93	11	लङ	....	लृङ्
95	11	लृङ	....	लङ्
125	17	शप्यास्ताम्	....	शप्यास्तम्
130	19	ह्वयथाः	....	ह्वयेथाः

CONTENTS.

विषयानुक्रमणिका।

COURSE OF STUDY.

पठनक्रमः ।

द्वितीयभागे तु ।	**Part II.**
चतुर्थशाखायाः	FORM IV.
प्रथमे, तत्पुरुष कर्मधारय द्विगुसमासाः	Chapter I, Tatpurusha, Karmadharaya, and Dvigu Compounds.
तृतीये, तिङन्तप्रकरणम्.	Chapter III, Tinantaprakarana.
सप्तमे, कृदन्तप्रकरणम्.	Chapter VII, Kridantaprakarana.
अष्टमे, अव्ययप्रकरणम्.	Chapter VIII, Avyaprakarana.
दशमे, प्रथममञ्जरी, द्वितीयमञ्जरी, तृतीयमञ्जरी.	Chapter X, Parts I to III.
एकादशे, प्रथममञ्जरी तृतीयमञ्जरी.	Chapter XI, Parts I and III.
षष्ठे, लुग्विकरणधातुरूपाणि.	Chapter VI, Roots of the Second Conjugation.
पञ्चमशाखायाः	FORM V.
पञ्चमे, कर्मलकारान्त, णिजन्त,सन्नन्ताः	Chapter V, Passive, Causal, Desiderative, etc.
षष्ठे, श्लुविकरणप्रभृतिणिज्विकरणान्तधातवः	Chapter VI, Roots of Conjugations, III to X.
समासप्रकरणे, सर्वे समासाः	Chapter II, All Compounds.
दशमे, चतुर्थमञ्जरी, पञ्चममञ्जरी षष्ठमञ्जरी,	Chapter X, Parts IV to VI.
एकादशे द्वितीयमंजरी, चतुर्थमंजरी.	Chapter XI, Parts II and IV.
षष्ठशाखायाः	FORM VI.
चतुर्थे, आर्धधातुकलकारप्रकरणम्.	Chapter IV, Forms of Non-conjugational tenses, Augments.
नवमे, कारकप्रकरणम्.	Chapter IX, Karakaprakarana.
षष्ठे, कर्मलकारान्त, णिजन्त, सन्नन्त, यङलुगन्तादिधातवः.	Chapter VI, Passive, Causal, Desiderative, Frequentative, etc.
द्वादशे, लोकोक्तिः, छन्दस्सूची.	Chapter XII, Proverbs and Elements of Prosody.